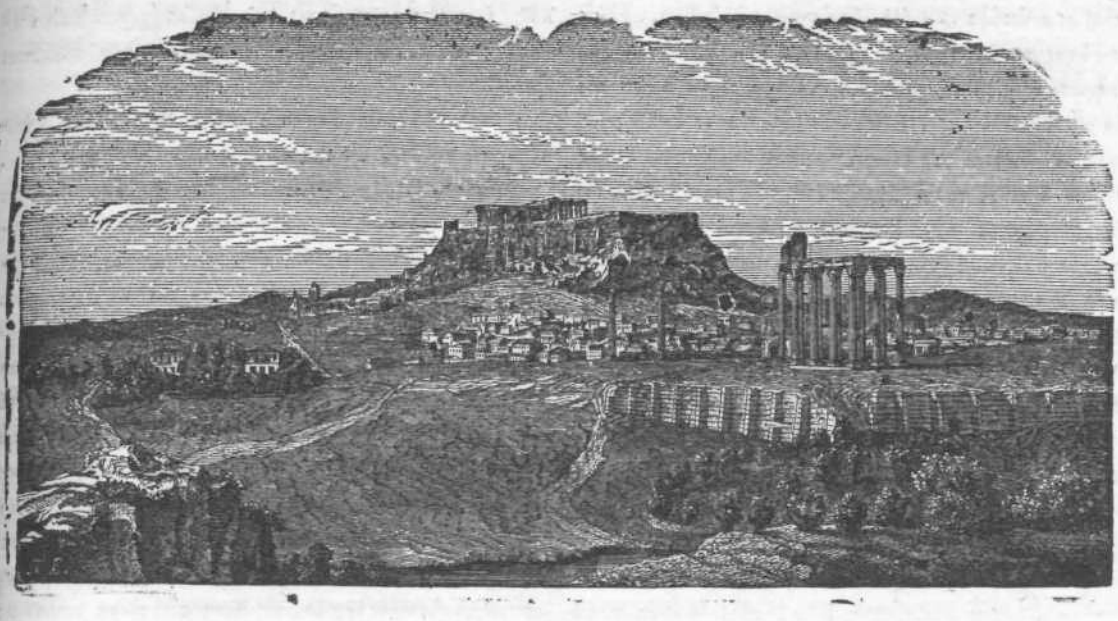

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1871. ΤΟΜΟΣ ΚΑ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 501

Ο ΠΙΛΟΣ ΤΟΥ ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΟΥ.

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ.

Μεταφρασθεῖσα ἐλευθέρως ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗ.

ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ.
ΣΤΑΥΡΟΣ, ὑπηρέτης τοῦ Γεωργίου.
Ο ΘΥΡΩΡΟΣ.
Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΟΣ.
ΜΑΡΙΑ, σύζυγος τοῦ Γεωργίου.
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ὑπηρέτρια τοῦ κοιτῶνος.

Ἡ Σκηνὴ ὑπόκειται εἰς Ἀθήνας.

Τὰ ἐντὸς μηνίσκων χωρία παραλείπονται εἰς τὴν παράστασιν.

Ἑστιατόριον.— Θύρα πρὸς τὸ βάθος ἄγουσα εἰς τὸν ἀντιθάλαμον. —Εἰς τὸ πρῶτον ἐπίπεδον πρὸς δεξιὰ, ὁ θάλαμος τοῦ Γεωργίου.—Εἰς τὸ δεύτερον ἐπίπεδον, ὁ θάλαμος τῆς Μαρίας. Πρὸς ἀριστερά, εἰς τὴν γωνίαν, θύρα τῆς αἰθούσης. Παράθυρον εἰς τὸ πρῶτον ἐπίπεδον πρὸς ἀριστερά.—Δύο σκευοθῆκαι εἰς τὸ βάθος.—Θερμάστρα εἰς τὴν γωνίαν πρὸς δεξιά. Ἕδραι.—Μεγάλη στρογγύλη τράπεζα ἐν τῷ μέσῳ. Πρὸ τοῦ παραθύρου, κάνιστρον ἐργοχείρου ἐπὶ ἕδρας.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΣΤΑΥΡΟΣ, μόνος. Κρότος βαρέος σώματος πεσόντος ἐντὸς τῆς αἰθούσης, κραυγή.

Ἄ!... (*Ὁ Σταῦρος εἰσέρχεται τεταραγμένος ἐκ τῆς θύρας τῆς αἰθούσης*). Κάνείς... τίποτε δὲν ἤκουσαν!... (*Παρατηρεῖ*). Εἰμπορῶ μίαν στιγμήν... (*Πίπτει ἐπὶ ἕδρας πλησίον τῆς θύρας τῆς αἰθούσης*). Τί δυστυχία!.. τί κεραυνός!.. τί θ' ἀπογίνω;... Ἄ! ὅταν ὁ κύριος... Ὤ! κύριε!... (*Ἐγείρεται*). Πρῶτον, ὅταν ὁ κύριος θὰ μάθῃ!... Καὶ ὁ ἐξάδελφος Ἀναστάσης! αὐτὸς ὁ ὁποῖος κάθε φορὰ ἐποῦ θὰ ἔλθῃ ἐδῶ... Τί δυστυχία! Θεέ μου! τὴν ἔπαθα λοιπόν... ἐχάθηκα πλέον... Ἄ! ποῖος εἶναι ἐκεῖ;... (*Ὑπάγει νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὸ βάθος*). Ἡ Κυρία Εὐφροσύνη!... Ὤ! δὲν πρέπει νὰ μάθῃ.. καὶ ἐὰν μὲ ἴδῃ, θὰ τὸ μαντεύσῃ... μόνον τὸ πρόσωπόν μου προδίδει τὴν καταστροφήν... δὲν δύναμαι νὰ κρυφθῶ ἀπὸ αὐτήν!.. Ἄ!.. ἀφοῦ δὲν εἰμπορῶ νὰ τῆς κρύψω τίποτε, ἂς τῆς κρύψω τοὐλάχιστον τὸ πρόσωπόν μου. (*Εἰσέρχεται ἔντρομος εἰς τὴν αἴθουσαν*).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΕΥΦΡΟΣΗΝΗ, ἐρχομένη ἐκ τοῦ βάθους, κρατοῦσα εἰς τὸν βραχίονα κομψὸν γυναικεῖον φόρεμα.

Γλήγορα εἰς τὴν ἐργασίαν! πόσον εἶναι ὡραῖον αὐτὸ τὸ πρῶτον φόρεμα τῆς ἀνοίξεως! ἀρκεῖ μόνον νὰ τὸ

τελειώνω ἀπόψε... Ἡ Κυρία δὲν μὲ βιάζει, ἀλλὰ θὰ εὐχαριστηθῇ παρὰ πολὺ ἐὰν ἠμπορέσῃ νὰ φορέσῃ τὸ φόρεμα αὐτὸ σήμερον διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ φάγῃ εἰς τὴν μητέρα της. Ἡ ἄνοιξις ἔρθασε τόσον ὀγλήγορα, ὥστε δὲν μᾶς εὗρεν ἑτοίμους, καὶ τὰ χειμωνιάτικα φορέματα εἶναι τόσον ἄσχημα εἰς τὸν ἥλιον! ἡ πλοῦς παραδείγματος χάριν! ἡ πλοῦς μὲ τὸν ἥλιον, εἶναι φρικτὸν πρᾶγμα! νομίζεις ὅτι εἶσαι μικρὸν ζῶον. Εἶναι πολὺ ἄνοστον... Ἀλλ' ἀκόμη δὲν εἶναι δέκα ὧραι· ἐὰν κάμω ὀγλήγορα... (*Τὸ ὡρολόγιον σημαίνει.*) Ἄ! δύο, τρεῖς, τέσσαρες, πέντε, ἕξ, ἑπτά, ὀκτώ, ἐννέα, δέκα, ἕνδεκα!! δώδεκα! ἀδύνατον! δεκατρεῖς, δεκατέσσαρες, δεκαπέντε, δεκαέξ, (*γελῶσα*) δεκαεπτὰ δεκαοκτὼ, δεκαεννέα. Νάτα, ἰδοὺ ὡραῖον ὡρολόγιον, ὡρολόγιον νέας κατασκευῆς... ἄ! αὐτὸς ὁ κακόμοιρος ὁ Σταῦρος, πόσον ἀνίκανος εἶναι!... (*Ἀκούεται κροταλισμὸς ὡς μέγα ἐλατήριον ὡρολογίου τοῦ ὁποίου λύεται ἡ ἄλυσσος.*) Ἄ! τί εἶν' αὐτό; τί τὸ κάμνει τὸ ὡρολόγιον; Τὸ ἐρεθίζει! (*Ἐγείρεται.*)

—

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΣΤΑΥΡΟΣ. (*Ἐντὸς τῆς αἰθούσης.*) Ἐκεῖ εἶναι! Θεέ μου! ἐχάθηκα! ἐχάθηκα! (*Ἐμφανίζεται.*)

ΕΥΦΡ. Ἔ, Σταῦρε, τί ἔχεις λοιπόν;

ΣΤΑΥΡ. (*Περίλυπος καὶ περίφοβος.*) Τίποτε!

ΕΥΦΡ. Μήπως ἔσπασες τὸ ὡρολόγιον;

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, ἔπεσε καὶ ἔσπασε μόνον του...

ΕΥΦΡ. Ἐσὺ ὅμως τὸ ἔρριψες κάτω.

ΣΤΑΥΡ. Ἀμ' δὲν τὸ ἔρριψα ἐγώ· αὐτὸ μὲ ἔρριψε κάτω· αὐτό, μὰ τὸν Θεόν, μὲ ἔρριψε κάτω· ἐγὼ ἐπροσπάθησα μόνον νὰ μὴ πέσῃ κάτω μὲ δύναμιν.

ΕΥΦΡ. Καλὰ τὰ καταφέραμεν!... τὸ περίφημον αὐτὸ ὡρολόγιον τὸ ὁποῖον τόσον τὸ ἐθαύμαζον... Τί θυμούς, τί φωναὶς θὰ ἔχωμεν... ἀπὸ τὸν κύριον ὁ ὁποῖος εἶναι τόσον θυμώδης...

ΣΤΑΥΡ. Δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος πλέον θυμώδης ἀπ' αὐτόν... διότι μίαν φορὰν ἦτον ἱσπανὸς, καὶ τοῦ ἔμεινε κἄτι τι.

ΕΥΦΡ. Μποῦφε, αὐτὸς δὲν εἶναι ἱσπανὸς, ὁ πατήρ του ἦτον· ὁ κύριος Γεώργιος ἐπολιτογραφήθη γάλλος.

ΣΤΑΥΡ. Μπορεῖ καὶ τοῦτο! ἀλλὰ δὲν θὰ τὸν ἐπολιτογράφησαν καλά.

ΕΥΦΡ. Ἄ! μπᾶ! τὸ μεσημβρινὸν αἷμα βράζει εἰς τὰς φλέβας.

ΣΤΑΥΡ. Εἰπέ μου! ὅταν θὰ ἰδῇ τὸ ὡρολόγιόν του σπασμένον θὰ βράσῃ τότε;

ΕΥΦΡ. Τί σκέπτεσαι νὰ κάμῃς;

ΣΤΑΥΡ. Νὰ ἀφήσω τὸ σπῆτι αὐτό...

ΕΥΦΡ. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὡρολόγιον διορθόνεται...

ΣΤΑΥΡ. Τὸ ἄκουσες, ψυχή μου, κτυπᾷ ὧραις τρελλαῖς, ὑπερφυσικαῖς, ὧραις ποῦ δὲν ὑπάρχουν! εἰκοσιεπτὰ ὧραις!... ἐμένα μόνον μὲ ἐλκύουν τοιαῦταις ὧραι.

ΕΥΦΡ. Μήπως ἔσπασες καὶ τίποτε ἄλλο, κἀμμίαν περιστερὰν, κἀνένα ἔρωτα, κἀμμίαν γυναῖκα...

ΣΤΑΥΡ. Ἡ χρυσῆ γυναῖκα εἶναι στερεὰ, δὲν ἔχει τίποτε... μόνον ἕνας μικρὸς ἔρως ἐστράβωσε τὰ πόδια του, ἀλλὰ μὲ μίαν καλὴν σκεπαρνιὰν διορθόνεται... Ἔπαθον ἀκόμη καὶ αἱ δύο ἐκεῖναι περιστεραὶ αἱ ὁποῖαι ἐτσιμποῦσαν ἡ μία τὴν ἄλλην... καὶ αὐταὶ, ὅταν ἔπεσαν, ἐχωρίσθηκαν, καὶ δὲν τσιμποῦνται πλέον· ἀλλὰ μὲ μίαν καλὴν σκεπαρνιὰν, εἰμπορῶ νὰ τὰς κάμω πάλιν νὰ τσιμποῦνται καὶ νὰ ἐπαναφέρω πάλιν τὸ φίλημα ποῦ θαυμάζει τόσον ὁ ἐξάδελφος Ἀναστάσης. — Ὅλα αὐτὰ τίποτε δὲν εἶναι, ἀλλὰ τὸ ὡρολόγιον, ἡ ζυγαριά, τὸ κουδούνι!... Ὦ! μὴ μὲ τὰ ἀναφέρῃς πλέον... ὑγίαινε, κυρία Εὐφροσύνη, εἰμπορεῖς νὰ καυχηθῇς ὅτι εἶσαι σὲ σπῆτι τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιθυμῶ εἰς ὅλην μου τὴν ζωήν... Ὅσον διὰ 'σένα, τί νὰ τὰ λέγω!.. ἀλλὰ... εἰξεύρεις καλά, κυρά μου, ὅτι σὺ ἦσουν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ εὐχαριστοῦσε περισσότερον ἀπὸ ὅλην μου τὴν ὑπηρεσίαν...

ΕΥΦΡ. Σιώπα, Σταῦρε!...

ΣΤΑΥΡ. (*Κάθηται καταλυπημένος εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης.*) Ἄ! ὁ κακόμοιρος ἐγώ! διὰ τί νὰ μοῦ ἔλθῃ ἡ ἰδέα νὰ πλύνω τὴν κάμινον τῆς αἰθούσης... ἔπρεπε νὰ περιμείνω αὐτὸ ὁποῦ μὲ συνέβη... τὸ γνωρίζω... ὅταν καθαρίζω πάντοτε παθαίνω κἀνὲν κακόν... κάθε φορὰ ποῦ θελήσω νὰ καθαρίσω κἀνένα πρᾶγμα καλὰ, μοῦ συμβαίνει κἀνὲν κακόν... νὰ καθαρίζω καλὰ εἶναι ἡ καταστροφή μου... ὅταν καθαρίζω ἐλαφρὰ τίποτε δὲν σπάνω.

ΕΥΦΡ. (*καθ' ἑαυτήν.*) Ἀλλὰ καὶ δὲν καθαρίζεις ζῶον. (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ.*) Καὶ πῶς κατώρθωσες νὰ ρίψῃς κάτω αὐτὸ τὸ ὡρολόγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον μεγάλον;

ΣΤΑΥΡ. Αὐτὸ εἶναι ἁπλούστατον, ἤθελα νὰ πλύνω τὸν καθρέπτην. Ἐπῆρα τὸ ὡρολόγιον εἰς τὴν ἀγκαλιά μου, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον. (*Λαμβάνει τὴν Εὐφροσύνην εἰς τὰς ἀγκάλας του.*)

ΕΥΦΡ. (*Θυμωμένη.*) Ἔ! κύριε!

ΣΤΑΥΡ. Ὦ! κυρία Εὐφροσύνη, εἰμπορεῖς νὰ πιστεύσῃς ὅτι ἕνας ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔσπασεν ἕνα ὡρολόγιον εἰμπορεῖ... ὄχι... ὄχι. Τὸ ἐκρατοῦσα ὅπως τώρα σὲ κρατῶ... (*Λαμβάνει τὴν Εὐφροσύνην εἰς τὰ ἀγκάλας του, καὶ τὴν σηκόνει ὑψηλά.*) χωρὶς κἀμμίαν ἰδέαν... αἰφνιδίως ἀκούω νὰ κτυπᾷ... (*Ἀνοίγει μετὰ φρίκης τὰς ἀγκάλας του καὶ ἀφίνει τὴν Εὐφροσύνην, ἥτις πίπτει κατὰ γῆς.*)

ΕΥΦΡ. Τὸ ὡρολόγιον;

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, ἡ πόρτα... Ἕνας κύριος ὁ ὁποῖος ἔκαμνε λάθος... χωρὶς ἀμφιβολίαν... Ἔτρεξα νὰ βάλω τὸ ὡρολόγιον εἰς τὴν θέσιν του, ἀλλὰ τὸ ἐγύρισα πολὺ ἐπάνω μου, ἔχασε τὴν *σοροπίαν* του, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ στῆθός μου. Δὲν εἴξευρα τί εἶχε πάθει... Ἠθέλησα νὰ τὸ κρατήσω, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τότε χάνω τὴν *σοροπίαν* μου, καὶ πίπτω μαζή του ἐπάνω εἰς τὸ πάτωμα... φαντάσου τί κρότος ἔγινε... θὰ τὸν ἀκούω εἰς ὅλην μου τὴν ζωήν.

ΕΥΦΡ. Τότε λοιπὸν ἐκτύπησεν εἰκοσιεπτὰ ὧραις...

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, ἀργότερα, ὅταν τὸ ἔβαλα εἰς τὴν ὥραν.

ΕΥΦΡ. Ἄφησέ με λοιπὸν νὰ ἰδῶ τὴν ζημίαν. (*Εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν.*)

ΣΤΑΥΡ. Τί ὡραία θέσις!... οὔτε ὑπηρέται, οὔτε παιδιά, οὔτε σκυλιά! Τρέφουμαι, ξαπλόνουμαι, πίνω κρασί, καφὲ, ζουρίζουμαι, ἐὰν ἔχω γένεια!... ἐπὶ πέλους μὲ σέβονται ὡς ἄνθρωπον!... Αὐτὰ δὲν θὰ τὰ εὕρω εἰς κἀνὲν ἄλλο μέρος, εἰς κἀμμίαν ἄλλην οἰκίαν, οὔτε εἰς τὴν κυβέρνησιν!... Ἄ! τὸ καταραμένο τὸ ρολόγι! ἡ καταραμένη ἡ Ἀφροδίτη! Εἶναι μία Ἀφροδίτη... ἡ ἄμαξα τῆς Ἀφροδίτης, τὴν ὁποίαν σέρνουν δύο περιστέρια... Τί ἐφεύρεσις, πτηνὰ νὰ σέρνουν τὴν ἄμαξαν!... Ὦ! Ἀφροδίτη!

ΕΥΦΡ. (*Ἐπανερχομένη.*) Εἶναι ὡραία τῷ ὄντι Ἀφροδίτη! ἔχει ἕνα τρομερὸν ἐξόγκωμα εἰς τὸ μάγουλον... ἀλλ' ἀδιάφορον, τὸ κακὸν διορθόνεται. Γλήγορα, τρέξε εἰς τὸν Κύριον Λίκκερτ, τὸν ρολογᾶ τοῦ σπητιοῦ.

ΣΤΑΥΡ. Καλὴ ἰδέα, ἀλλὰ ποῦ δὲν εἰμπορῶ... Ὁ Κύριος ἔχει νὰ μὲ δώσῃ διαταγὰς πρὶν νὰ ἐξέλθῃ. (*Φωνάζουν τὸν Σταῦρον.*) Ἄ! κύριε... ἰδοὺ ὁ κύ.. ρι.. ος...

ΕΥΦΡ. Κλεῖσε ὀγλήγορα τὴν θύραν τῆς αἰθούσης. (*Ὁ Σταῦρος τρέχει νὰ κλείσῃ τὴν θύραν τῆς αἰθούσης.—Ἡ Εὐφροσύνη ἀρχίζει τὴν ἐργασίαν της.*)

—

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΣΤΑΥΡΟΣ, εἰς τὸ βάθος, ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

ΓΕΩΡ. (*Εἰσερχόμενος ζενοχωρημένος· ἔρχεται ἐκ τοῦ δωματίου του.*) Σταῦρε, ὀγλήγορα τί κάμνεις ἐκεῖ;

ΣΤΑΥΡ. (*Τεταραγμένος.*) Νὰ τώρα ἔλεγα εἰς τὴν κυρίαν πῶς... πῶς... ὁ κύριος μὲ φωνάζει.

ΓΕΩΡ. Ἀντὶ νὰ ἔλθῃς; Εἶσαι τρελλός... δός μου ἄλλα χειρόκτια· δὲν παρετήρησες ὅτι αὐτὰ εἶναι λερωμένα;...

ΣΤΑΥΡ. Λερωμένα! ἴσως διὰ σᾶς κύριε, ἀλλὰ δι' ἐμὲ, τὰ εὑρίσκω ἀκόμη πολὺ καθαρά.

ΓΕΩΡ. (*Ῥίπτων τὰ χειρόκτια.*) Πάρε τα, δός μου ἄλλα.

ΣΤΑΥΡ. (*Καθ' ἑαυτὸν, πλησίον τῆς θύρας τοῦ Γεωργίου.*) Ἐθύμωσε... καὶ πολὺ φυσικά!.. πόσον θὰ θυμώσῃ λοιπόν... ἄ!

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ἐργαζομένη, ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

ΓΕΩΡ. Μπᾶ! εἶναι τὸ φόρεμά μου· ἐτελείωσε λοιπόν, πῶς τὸ εὑρίσκει ἡ κυρία;

ΕΥΦΡ. Ὡραιότατον, ἔχει τόσον γλυκὺ χρῶμα... Τὸ φόρεμα αὐτὸ εἶναι πολὺ καλλίτερον ἀπὸ τὸ τελευταῖον.

ΓΕΩΡ. Τὸ πρῶτον φόρεμα τῆς ἀνοίξεως ἐγὼ πάντοτε τὸ δίδω.

ΕΥΦΡ. Καὶ τὸ πρῶτον φόρεμα τοῦ χειμῶνος, καὶ τὸ πρῶτον καπέλλον καὶ τὰς πρώτας γιρλάνδας... ὁ κύριος εἶναι τόσον φιλάρεσκος διὰ τὴν κυρίαν...

ΓΕΩΡ. Πρέπει ἐγὼ νὰ εἶμαι, ἀφοῦ αὐτὴ διόλου δὲν ἐνασχολεῖται εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ἑαυτοῦ της.

ΕΥΦΡ. Βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ κυρία διόλου δὲν καταγίνεται εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ἑαυτοῦ της.

ΓΕΩΡ. Καὶ ἔχει δίκαιον, δὲν ἔχει ἀνάγκην στολισμοῦ.

ΕΥΦΡ. Ἀλήθεια, ἅμα βάλῃ τὸ μικρότερον ἄνθος, τὸ μικρότερον κομμάτι δαντέλας, εἶναι λαμπρὰ στολισμένη... Διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ὡραία.

ΓΕΩΡ. Ἡ ὡραιότης τῆς Μαρίας εἶναι τὸ μόνον μου λοῦτσον. — Ἔ λοιπὸν, τί κάμνει τώρα; Τὰ χειρόκτιά μου, Σταῦρε!

—

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. Κύριε!

ΓΕΩΡ. Τὰ χειρόκτιά μου...

ΣΤΑΥΡ. Ποία χειρόκτια;

ΓΕΩΡ. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σ' ἐζήτησα· περιμένω.

ΣΤΑΥΡ. Τὰ ἑτοίμασα ἐπάνω εἰς τὴν κάμινον τοῦ κυρίου. — Ἐνόμιζα ὅτι ὁ κύριος θὰ ἤρχετο νὰ τὰ πάρῃ.

ΓΕΩΡ Τί ἰδέα!

ΣΤΑΥΡ. Ἐκεῖ τὰ βάζω πάντοτε... Δὲν εἰμπορῶ νὰ ἑτοιμάσω χειρόκτια μέσα εἰς τὸ ἑστιατόριον. (*Εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον.*)

ΓΕΩΡ. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι κλασσικὸν ζῶον!

ΣΤΑΥΡ. (*Ἐπανερχόμενος καὶ δίδων τὰ χειρόκτια.*) Ἰδοὺ, κύριε.

ΓΕΩΡ. Ὁ ἐξάδελφός μου Ἀναστάσιος θὰ ἔλθῃ μετ' ὀλίγον.

ΣΤΑΥΡ. (*Καθ' ἑαυτόν*). Ὁ ἐξάδελφος τοῦ ὡρολογίου, ἐχάθηκα!..

ΓΕΩΡ. Θὰ τοῦ εἰπῇς πῶς εὐγῆκα ἔξω...

ΣΤΑΥΡ. (*Διακόπτων αὐτὸν ἀποτόμως.*) Λοιπὸν κύριε δὲν θὰ εὔγετε ἔξω;

ΓΕΩΡ. Ναὶ βέβαια, θὰ εὔγω ἔξω, τί ἐρωτήσεις εἶναι αὐταί;

ΣΤΑΥΡ. Διότι σεῖς κύριε δὲν μὲ εἴπατε ποτὲ νὰ

εἰπῶ ὅτι εὐγήκατε ἔξω, ὅταν εἶσθε εἰς τὸ σπῆτι· διὰ τοῦτο ἐνόμιζα...

ΓΕΩΡ. Ἔπρεπε νὰ μὲ ἀκούσῃς καὶ νὰ μὴ μὲ διακόψῃς... Θὰ τοῦ εἰπῇς ὅτι εὐγῆκα ἔξω ἐνωρίτερα παρ' ὅσον ἐσκεπτόμην νὰ εὔγω διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ δικαστήριον νὰ ἰδῶ τὸν δικηγόρον μου, ἀλλὰ ὅτι θὰ ἐπιστρέψω ἐδὼ εἰς τὰς πέντε... Μὲ κατάλαβες; Εἰπέ μου λοιπὸν τί ἐννόησες;

ΣΤΑΥΡ. Ὅτι ὁ κύριός μου ἦταν ἀναγκασμένος νὰ εὔγῃ ἔξω ταχύτερα παρ' ὅσον ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ ἰδῇ τὸ δικαστήριον τοῦ δικηγόρου του, ὁ ὁποῖος θὰ ἔλθῃ ἐδὼ εἰς τὰς πέντε.

ΓΕΩΡ. Ἄ! πολὺ χονδρὰ τὰ κόρτεις! ἐγὼ θὰ ἐπιστρέψω ἐδὼ εἰς τὰς πέντε...

ΣΤΑΥΡ. Καλὰ κύριε...

ΓΕΩΡ. Αὐτὸς ὁ ὑπηρέτης πολὺ θὰ μὲ διασκέδαζεν ἐὰν τὸν ἔβλεπον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν κάνενὸς ἄλλου... (*Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους.*)

—

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. Τὸν βλέπεις, ἔ! τί κακὴν ἰδέαν ὁποῦ ἔχει, ὅ,τι τοῦ εἰπῶ τὸ πέρνει ἀνάποδα...

ΕΥΦΡ. Τρέξε ὀγλήγορα εἰς τὸν ὡρολογᾶ.

ΣΤΑΥΡ. Ἔ! προφθαίνω, λέγεις, προφθαίνω; Ὁ ἐξάδελφος ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ... εἰξεύρεις καλὲ τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ κάμῃ ἅμα ἔλθῃ ἐδὼ, θὰ τρέξῃ εὐθὺς νὰ ἰδῇ τὸ ρολόγι, τὸ ἀγαπητόν του καὶ καταραμένον ρολόγι, τὸ ἀριστούργημά του, καθὼς λέγει, τὸ ὁποῖον ἡ γιαγιά του ἐκληροδότησεν εἰς τὸν κύριόν μου, καὶ δι' αὐτὸ πάει νὰ λυσάξῃ· τόσον φθονεῖ τὸν κύριον!

ΕΥΦΡ. Ἄ! μπᾶ, εἶναι φιλόνεικος, ἀλλὰ δὲν εἶναι κακός.

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, εἶναι κακὸς ζουλιάρης... ἀλλὰ εἰς ὅλα ζουλεύει τὸν κύριόν μου.... ζουλεύει τὴν περιουσίαν του, ζουλεύει τὴν γυναῖκά του...

ΕΥΦΡ. Τὴν γυναῖκά του! Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον, διότι ἡ ἐδική του εἶναι ὡραιοτέρα... καὶ τὸν ἀγαπᾷ πολύ.

ΣΤΑΥΡ. Ἄ! ἐὰν ἔμβῃ μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν!

ΕΥΦΡ. Νὰ τὸν διώξῃς...

ΣΤΑΥΡ. Ὤ! βέβαια, δὲν πρέπει νὰ διώξω τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι λαλοῦν εἰς ἑνικὸν ἀριθμὸν πρὸς τὸν κύριόν μου; Μὲ αὐτοὺς οὔτε μίαν ὥραν δὲν εἰμπορῶ νὰ μείνω... ζητοῦν τσιγάρα, καὶ καλοκάθουνται διὰ νὰ περιμένουν... Ὄχι, αὐτὸν δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸν διώξω, ὄχι, αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον... Ἰδοὺ ὅμως τί εἰμπορῶ νὰ κάμω· μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν ὅλα νὰ τὰ ἀναποδογυρίσω, νὰ ἀναποδογυρίσω τὰ ἔπιπλα, νὰ ῥίξω ἐδὼ καὶ ἐκεῖ σκοῦπες καὶ ζεσκογιστήρια, νὰ σκεπάσω μὲ τσόχα τὸ ρολόγι... καὶ ἔπειτα ν' ἀρχίσω νὰ σκουπίζω, ναί! ἀλλὰ νὰ σκουπίζω μὲ ὁρμὴν, μὲ τόσην ὁρμὴν ὥστε νὰ σηκωθῇ σύννεφο ἀπὸ σκόνι καὶ νὰ τυφλώνῃ ὅποιον ἤθελε περάσει ἀπὸ τὴν πόρτα... Μόνον αὐτὸ εἰμπορῶ νὰ κάμω, καὶ αὐτὸ ὅμως δὲν εἰμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ πάντοτε... Ὤ! κυρία Εὐφροσύνη, ἐὰν μοῦ ἔκαμνες τὴν χάριν...

ΕΥΦΡ. Δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σοῦ κάμω χάριν.

ΣΤΑΥΡ. Νὰ ὑπήγαινες νὰ ζητήσῃς τὸν ρολογᾶ.

ΕΥΦΡ. Δὲν εἰμπορῶ, καλέ μου ἄνθρωπε.

ΣΤΑΥΡ. Ὤ! κυρία Εὐφροσύνη, ἐὰν ὑπάγῃς εἰς τὸν ρολογᾶ καὶ τὴν ζωήν μου διὰ σένα θυσιάζω! Θὰ ἀφοσιωθῶ διὰ σένα, θὰ σὲ πάρω... θὰ σὲ ὑπηρετῶ, θὰ σὲ προστατεύω, θὰ σὲ ὑπερασπίζωμαι ὡς ἐδικήν μου.

ΕΥΦΡ. Ἔχασε τὸν νοῦν του!

ΣΤΑΥΡ. Σὲ παρακαλῶ πολὺ, πολύ!

ΕΥΦΡ. (*Ἐγειρομένη.*) Ἀκόμη! Τί τρομερὰ ἀπελπισία! Ἄφησέ με.

Ο ΘΥΡΩΡΟΣ. (*Ἐξωθερ,εἰς τὸ βάθος.*) Κάνεὶς λοιπὸν δὲν εἶναι ἐδώ;

ΣΤΑΥΡ. Ὤ! ὁ θυρωρός! ὁ Θεὸς τὸν ἔστειλεν!.. Δὲν σοῦ ζητῶ πλέον τίποτε, κυρία... μὲ ὀλίγα λεπτὰ θὰ κατωρθώσω μὲ τὸ γεροντάκι αὐτό, μὲ τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν εἶμαι ἐρωτευμένος, ὅ,τι μὲ ἀρνεῖσαι, ἂν καὶ σοῦ κάνω τόσας παρακλήσεις! (*Ὑπάγει εἰς τὸ βάθος νὰ ὑποδεχθῇ τὸν θυρωρόν. — Ἡ Εὐφρυσύνη ἄρχεται αὖθις ἐργαζομένη.*)

—

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΣΤΑΥΡΟΣ, Ο ΘΥΡΩΡΟΣ.

ΘΥΡΩΡ. Πάρε μίαν κατεπείγουσαν ἐπιστολὴν διὰ τὸν κύριον Γεώργιον.

ΣΤΑΥΡ. Ἦλθε μὲ τὸ ταχυδρομεῖον;

ΘΥΡΩΡ. Ὄχι!— Ἔχω ἰδοὺ ἄλλας αἱ ὁποῖαι ἦλθαν μὲ τὸ ταχυδρομεῖον καὶ ἐφημερίδας.

ΣΤΑΥΡ. (*Ἀποθέτων τὰ χαρτία ἐπὶ τῆς θερμάστρας, καθ' ἑαυτὸν, μεταβαίνων πρὸς τὰ δεξιά.*) Ἂς ἔχουμε καὶ τὸν νοῦν μας, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι πολὺ ἔξυπνος. (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ.*) Εἶσαι πολὺ κουρασμένος, κύριε Παναγιώτη;

ΘΥΡΩΡ. Ναί... διά;

ΣΤΑΥΡ. Δι' ἕνα μικρὸν δρόμον· ἀλλ' ἐὰν εἶσαι πολὺ κουρασμένος!...

ΘΥΡΩΡ. (*Καταβαίνων.*) Μήπως εἶναι κάμμία σπουδαία δουλιά;

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, αὐτὸς ὁ μασκαρᾶς ὁ ρολογᾶς ποῦ δὲν ἔρχεται.

ΘΥΡΩΡ. Μήπως ἔσπασες κάνένα ρολόγι;

ΣΤΑΥΡ. Ἐγώ! ὄχι, ἐγὼ ποτὲ τίποτε δὲν σπάνω... Δὲν εἰξεύρω πῶς κάμνω, ἀλλὰ ποτὲ δὲν σπάνω τίποτε.

ΘΥΡΩΡ. Διότι εἶσαι ἐπιτήδειος.

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, δὲν εἶναι τοῦτο...

ΘΥΡΩΡ. Λοιπὸν, τί τὸν θέλεις τὸν ρολογᾶ;

ΣΤΑΥΡ. (*Σκεπτόμενος*). Ἄ! ἰδού... θέλω νὰ κάμω... νὰ κάμω ἕνα δῶρον εἰς ἕνα φίλον μου ὁ ὁποῖος ἔχασε τὴν γυναῖκά του καὶ τώρα μέλλει νὰ νυμφευθῇ... (*Καθ' ἑαυτόν*). Δι' αὐτὸ τὸν θέλω! (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ*). Ἐπεθύμουν νὰ τὸν προσφέρω ἕνα ἀσημένιο ρολόγι.

ΘΥΡΩΡ. Τὸ ἐννοῶ πολὺ καλὰ, δὲν θὰ τοῦ προσφέρῃς βέβαια ρολόγι χρυσοῦν.

ΣΤΑΥΡ. Καὶ διὰ τί ὄχι; ἐὰν εὕρω ρολόγι χρυσοῦν εἰς τὴν αὐτὴν τιμήν... Ὤ! δὲν θὰ παρατηρήσω.

ΘΥΡΩΡ. Ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύω.

ΣΤΑΥΡ. Ὤ! ἕνα παλαιὸν, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἦναι πλέον χρυσοῦν.

ΘΥΡΩΡ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μοῦ εἰπῇς τόσα...

ΣΤΑΥΡ. Διὰ τοῦτο ἤθελα ἕναν ρολογᾶ.

ΘΥΡΩΡ. Τώρα σὲ ἐννοῶ.

ΣΤΑΥΡ. Θέλεις νὰ ὑπάγῃς, ἐκ μέρους μου, νὰ ζητήσῃς τὸν κύριον Λίκκερτ, αὐτὸς εἶναι ὁ ρολογᾶς μου, εὑρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ· θὰ μὲ κάμῃς μεγάλην χάριν, καὶ θὰ σὲ εὐγνωμονῶ εἰς ὅλην μου τὴν ζωήν... Ἐκτὸς τούτου, θὰ σοῦ δώσω καὶ δεκαπέντε λεπτά!

ΘΥΡΩΡ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μοῦ λέγῃς τόσα... διὰ ἕναν δρόμον!... δεκαπέντε λεπτά!

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι μόνον δεκαπέντε! καὶ εἴκοσι.

ΘΥΡΩΡ. Διατί περισσότερα ἀπὸ δεκαπέντε λεπτά; διὰ τί νὰ κάμνῃς τὸν πλούσιον; δὲν θέλω νὰ σὲ πάρω διὰ κύριον, μὲ ἀρκοῦν μόνον δεκαπέντε λεπτά.

ΣΤΑΥΡ. Ἂς ἦναι. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Δὲν ἀντιτείνω, διότι ἐὰν τοῦ ἀντιτείνω θὰ τὸν κάμω νὰ γίνῃ προσεκτικός... Ὅταν κάνεὶς φαίνεται γενναῖος, πάντοτε δίδει ὑπονοίας, ὁ ἀθῶος δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἦναι γενναῖος. (*Ὁ θυρωρὸς ἐξέρχεται.—Ὁ Σταῦρος τὸν παρακολουθεῖ.*) Ἄκουσες; τὸν Κύριον Λίκκερτ, εἰς τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ.

—

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. Ὤ! οὔφ! καὶ αὐτὴ ἡ προσποίησις... Ἔχω ὅμως τώρα ὀλίγην ἐλπίδα... Αὐτὸς ὁ ρολογᾶς μοῦ φαίνεται ὡς οὐράνιον τόξον μέσα εἰς τὴν ἀνεμοζάλην... Ὤ! κυρία Εὐφροσύνη, ἐὰν μοῦ εἰπῇ πῶς τὸ ρολόγι δὲν ἔπαθε τίποτε σχεδόν!

ΕΥΦΡ. Καὶ μάλιστα πῶς αὐτὸ τὸ ὠφέλησε. (*Ἡ θύρα τοῦ δωματίου τῆς Μαρίας ἀνοίγει.*)

ΣΤΑΥΡ. Ἄ! νὰ καὶ ἡ κυρία, τώρα... Πάντοτε οἱ κύριοι... Θὰ ἐπερνούσαμε καλὰ εἰς τὰ σπήτιά των, ἐὰν αὐτοὶ δὲν εὑρίσκουνταν μέσα!.. Πηγαίνω νὰ ἀναποδογυρίσω ὅλα τὰ ἔπιπλα τῆς αἰθούσης. (*Ἐξέρχεται διὰ τῆς αἰθούσης.*)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΜΑΡΙΑ.

ΜΑΡ. (*Κρατοῦσα θήκην ζαχαρωτῶν καὶ φιάλην πλήρη μύρου*). Ὁ Κύριος δὲν ἀνεχώρησεν;

ΕΥΦΡ. Μήπως δὲν σᾶς εἶδε κυρία;

ΜΑΡ. Ναί, μὲ εἶδε, ἀλλὰ ἐλησμόνησα νὰ τοῦ εἰπῶ κάτιτι...

ΕΥΦΡ. Ὁ Κύριος ὑπῆγεν εἰς τὸ δικαστήριον· ἐὰν ὅμως ἦναι κάμμία σπουδαία ὑπόθεσις, ὁ Σταῦρος εἰμπορεῖ νὰ τρέξῃ...

ΜΑΡ. Ὄχι, δὲν εἶναι κάμμία ἀνάγκη...(*Καθ' ἑαυτήν.*) Δὲν ἔχω τίποτε σχεδὸν νὰ τοῦ εἰπῶ· ἤθελον μόνον νὰ τοῦ δώσω μερικὰ ζαχαρωτὰ νὰ τρώγῃ καὶ τὴν μυροδόχην μου... Νὰ ἀναπνέῃ ἐπὶ πέντε ὥρας τὸν νοσώδη ἐκεῖνον ἀέρα... ὁ ὁποῖος ἀποκοιμίζει τοὺς δικαστάς... Κακόμοιρε Γεώργιε! (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ.*) Ὤ! τὸ φόρεμά μου! Εἶναι λοιπὸν τελειωμένον! εἰμπορῶ νὰ τὸ φορέσω ἀπόψε...

ΕΥΦΡ. Ναί, ἐὰν εἰμποροῦσα νὰ εὕρω κορδέλλαις· ἀλλ' ἐὰν εὔγω ἔξω, δὲν θὰ ἔχω καιρὸν νὰ τελειώσω τὸ φόρεμα, καὶ πάλιν ἐὰν δὲν εὔγω ἔξω, τὸ φόρεμα δὲν θὰ ἔχῃ τὰς κορδέλλας του.

ΜΑΡ. Ἐγὼ, πολὺ καλὰ εἰμπορῶ νὰ ὑπάγω νὰ τὰς εὕρω.

ΕΥΦΡ. Αὐτὸ θὰ ἤξιζε... Ἐσεῖς, κυρία, θὰ κάμετε βεβαίως καλλιτέραν ἀπὸ ἐμένα ἐκλογήν.

ΜΑΡ. Πόσαις σὲ χρειάζονται διὰ τὸ φόρεμα καὶ τὰ μανίκια;...

ΕΥΦΡ. Ἐσεῖς, Κυρία, μόνον τὸ πρᾶγμα νὰ φέρετε, καὶ ἐγὼ θὰ πάρω ὅσον χρειάζεται.

ΜΑΡ. Δός μου λοιπὸν ἕνα δεῖγμα.

ΕΥΦΡ. Κυρία, νὰ προσέξητε πολὺ εἰς τὰ χρώματα; πρέπει νὰ παρατηρήσητε τὰς κορδέλλας εἰς τὸ φῶς, διότι αὐτὸ τὸ καταραμένο τὸ λιλᾶ χρῶμα παίζει πολύ...

ΜΑΡ. Τὸ γνωρίζω, διότι τὴν ἔπαθα ἄλλοτε. Θὰ ὑπάγω εὐθὺς τώρα, πρέπει νὰ φορέσω αὐτὸ τὸ φόρεμα σήμερον, ἀφοῦ ἐτελείωσε πλέον.

ΕΥΦΡΟΣ. Καὶ ἐὰν τὸ φορέσητε πόσον θὰ εὐχαριστήσητε τὸν κύριον ὁ ὁποῖος σᾶς τὸ ἔδωκε...

ΜΑΡ. Ἐπροτιμοῦσα ἕνα μαῦρο φόρεμα.

ΕΥΦΡΟΣ. Ὤ! ἐὰν ὁ κύριος τὸ εἴξευρε!

ΜΑΡ. Δὲν πρέπει νὰ τοῦ τὸ εἰπῶ· διότι εὐθὺς θὰ ὑπάγῃ νὰ ζητήσῃ μαῦρο φόρεμα.

ΕΥΦΡΟΣ. Ἀκόμη καὶ φοβεῖσθε... πόσον εὐτυχὴς εἶναι κάνεὶς νὰ ἔχῃ τόσον ὡραία φορέματα.

ΜΑΡ. (*Καθ' ἑαυτὴν μειδιῶσα*). Ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τόσον καλὸν σύζυγον. (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ.*) Εὐφροσύνη, ὀγλήγορα τὸ καπέλλον μου... (*Ἡ Εὐφροσύνη ἐγείρεται*) ὄχι, κάθησε, μὴ χάσῃς οὔτε ἕνα δευτερόλεπτον. (*Εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν της.*)

ΕΥΦΡΟΣ. Ἰδοὺ ἀνδρόγυνον τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα. Ἀλλὰ πολὺ ἀγαπῶνται, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀνεξήγητον, τόση ἀγάπη, ἀφοῦ παρῆλθον τέσσαρα ἔτη ἀφ' ὅτου ἐνυμφεύθησαν! τοῦτο δὲν εἶναι διόλου φυσικόν. (*Σημαίνουσιν ἔξωθεν, εἰς τὸ βάθος*).

—

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΣΤΑΥΡΟΣ, Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. (*Λίαν τεταραγμένος, ἐξερχόμενος ἐκ τῆς αἰθούσης*). Ἰδού τον! ἡ καρδιάμου κτυπᾷ! (*Προχωρεῖ εἰς τὸ βάθος, ἵνα ἀνοίξῃ.—Ἡ Εὐφροσύνη προσκολλᾷ τὸ οὖς εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τῆς Μαρίας.—Πρὸς τὸν ὡρολογοποιόν*). Ὤ! σεῖς εἶσθε!!! κύριε, σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, διότι ἐὰν ἦτον κάνεὶς ἄλλος, πολὺ θὰ ἀνησυχοῦσα.

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Ἐζητήσατε ὡρολόγια; (*Ἀποθέτει τὸν πῖλόν του ἐπὶ τῆς ἕδρας ἐφ' ἧν ἐκάθητο ἡ Εὐφροσύνη καὶ ἐκβάλλει ἀπὸ τοῦ θυλακίου του μικρὸν κιβώτιον πλῆρες ὡρολογίων*).

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι.

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Τότε λοιπὸν δὲν εἶσθε σεῖς...

ΣΤΑΥΡ. Ναί, ἐγὼ εἶμαι, ἀλλὰ σιώπα!.. (*Πρὸς τὴν Εὐφροσύνην, ἥτις τῷ κάμνει σημεῖα*). Ἡ Κυρία εἶναι μέσα;

ΕΥΦΡΟΣ. Ναί.

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Διὰ ποῖον λόγον;

ΣΤΑΥΡ. Ἔσο φρόνιμος, ἐκεῖ μέσα εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον σ' ἐφώναξα. Ἡ τύχη μου τώρα θ' ἀποφασισθῇ. Εὐφροσύνη μου, παρακάλεσε δι' ἐμένα! (*Ὁ Σταῦρος σύρει τὸν ὡρολογοποιὸν εἰς τὴν αἴθουσαν*).

ΕΥΦΡΟΣ. (*Παρακολουθοῦσα αὐτούς*). Πρέπει νὰ ἀκούσω τὴν καταδίκην του.—Ὤ! ἡ Κυρία! (*Ἐπαγέρχεται πρὸς τὸ παράθυρον*).

—

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΜΑΡΙΑ, (ἐνδεδυμένη ἵνα ἐξέλθῃ).

ΜΑΡ. Τὸ δεῖγμα αὐτὸ εἶναι πολὺ μικρόν, καὶ δὲν εἰμπορῶ νὰ κρίνω διὰ τὸ ὅλον.

ΕΥΦΡΟΣ. Ὑπάγω νὰ ζητήσω ἕνα μεγαλείτερον κομάτι. (*Λαμβάνει τὸ κάνιστρόν της, τὸ ἀποθέτει ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τραπέζης, καὶ ζητεῖ*).

ΜΑΡ. Ὁ Κύριος δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰμὴ εἰς τὰς πέντε, ἔχομεν λοιπὸν καιρὸν νὰ δοκιμάσωμεν τὸ ἐπανωφόριον!

ΣΤΑΥΡ. (*Ἐντὸς τῆς αἰθούσης*). Ὤ!

ΜΑΡ. Τί τρέχει;

ΕΥΦΡΟΣ. (*Καθ' ἑαυτὴν, ἀκούουσα*). Ὁ Σταῦρος κλαίει.

ΜΑΡ. Ἀκούω κάποιον νὰ κλαίῃ... μήπως εἶναι κάνεὶς μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν;

ΕΥΦΡΟΣ. Κάνεὶς δὲν εἶναι, κυρία, μόνον ὁ ξταῦρος εἶναι... ὁ ὁποῖος τραγουδεῖ.

ΜΑΡ. Τί λυπηρὸν τραγοῦδι;

ΕΥΦΡΟΣ. Δὲν εἰξεύρει διόλου νὰ τραγουδῇ...

ΜΑΡ. Ἔ, λοιπόν, δὲν εὑρίσκεις; Ὁμοιάζεις λοιπὸν τὸν Σταῦρον, ὁ ὁποῖος ὅλα τὰ χάνει;

ΕΥΦΡΟΣ. (*Ζητοῦσα*). Ναί, ἐχθὲς ὁ κύριος τοῦ ἐζητοῦσε τὸ κλειδὶ τοῦ δουλαπίου του καὶ ξεύρετε πῶς τοῦ ἀπεκρίθηκε; ναί, κύριε, ἐγὼ τὸ ἔχασα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ θέλω, διότι δὲν εἰξεύρω ποῦ τὸ ἔβαλα.

ΕΥΦΡΟΣ. Ἄ! ἰδοὺ τὸ δεῖγμα!

ΜΑΡ. Τώρα μάλιστα! Μὲ αὐτὸ εἰμπορῶ νὰ ἐκλέξω. (*Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους*).

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗΤΡΙΤΗ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΕΥΦΡΟΣ. (*Ἀνοίγουσα τὴν θύραν τῆς αἰθούσης*). Πρόσεξε, ἡ κυρία σὲ ἤκουσε νὰ κλαίῃς. (*Ἐπιστρέφει παρὰ τῇ τραπέζῃ τῆς ἐργασίας, ἀλλ' ἵσταται ὀρθία, ἀφοῦ ἀποθέσῃ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τραπέζης τὸν πῖλον ὅστις εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς ἕδρας της*).

ΣΤΑΥΡ. (*Φαινόμενος μόνος*). Ἡ Κυρία!

ΕΥΦΡΟΣ. Ἡ κυρία εὐγῆκεν ἔξω... Λοιπόν, ὑπάρχει κάμμία θεραπεία;

ΣΤΑΥΡ. Ὤ! ἐσώθηκα! δὲν ἔσπασα παρὰ τὸ μεγάλον ἐλατήριον, τὸ σήμαντρον, τὸ ἑλικοειδὲς ἐλατήριον καὶ τὴν ἐλατηριοδόχην, καὶ ὁ κύριος Λίκκερτ λέγει ὅτι δὲν εἶναι τίποτε, ὅτι εἰς τέσσαρας ἡμέρας θὰ τὸ βάλῃ εἰς τὴν θέσιν του, ἐπάνω εἰς τὴν κάμινον... εἰς τέσσαρας ἡμέρας! αὐτὸ ἴσα ἴσα μᾶς χρειάζεται... μόνον τὴν Κυριακὴν κάθουνται εἰς τὴν αἴθουσαν... Ἄ! ἀναπνέω!.. τώρα ποῦ εὑρίσκουμαι εἰς τὴν εὐτυχίαν μου πρέπει νὰ σὲ ἀσπασθῶ!

ΕΥΦΡΟΣ. (*Ἤτις ἐτελείωσε τὸ φόρεμα καὶ τὸ κρατεῖ εἰς τὸν βραχιονά της*). Ὄχι, πολὺ ἕως τώρα μὲ ἠσπάσθης εἰς τὴν δυστυχίαν σου.

ΣΤΑΥΡ. Ναί, μηχανικῶς, ἐνῷ τώρα εἰξεύρω τί κάμνω. (*Θέλει νὰ τὴν ἀσπασθῇ, καὶ αὕτη τῷ διαφεύγει*).

ΕΥΦΡΟΣ. Καὶ ἐγὼ εἰξεύρω... καὶ φεύγω.

ΣΤΑΥΡ. Ποῦ πηγαίνεις, κακιά;

ΕΥΦΡΟΣ. Νὰ εὕρω τὰς δαντέλλαςμου. (*Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους, φέρουσα μεθ' ἑαυτῆς τὸ φόρεμα*).

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗΤΕΤΑΡΤΗ.

ΣΤΑΥΡΟΣ, ἔπειτα ὁ ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. Καὶ ἐγὼ, τρέχω νὰ ζητήσω ὄχημα μικρὸν διὰ νὰ σηκώσω τὸ ὡρολόγιον... Ἡ ἅμαξα τῆς Ἀφροδίτης νὰ σύρεται ἀπὸ ἕναν ὡρολογᾶ! Εἰμπορῶ νὰ γελάσω τώρα... ἀστεΐζουμαι πολὺ εὐκόλως... (*Σημαίνει*). Ἄ! Θεέ μου! ποῖος εἶν' ἐκεῖ; Εἶναι ὁ

ἐξάδελφος τοῦ ὡρολογίου... Τί νὰ κάμω; ποῦ νὰ πάγω; Δὲν πρέπει νὰ ἰδῇ ὅταν θὰ τὸ ἐβγάλωμεν ἔξω. (*Εἰσέρχεται ὁ ὡρολογοποιὸς ἐρχόμενος ἐκ τῆς αἰθούσης. Κρατεῖ τὸ ὡρολόγιον εἰς τὰς ἀγκάλας του· εἶναι περιτετυλιγμένον ἐντὸς τσόχας.—Σημαίνουσι καὶ αὖθις*). Ἄ! ἔτσι δὲν κτυπᾷ ὁ ἐξάδελφος... Δὲν ἀναγνωρίζω τὸ κτύπημά του!..

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Ἂν ἤνοιγες τὴν πόρταν;

ΣΤΑΥΡ. Δὲν εἰμπορῶ νὰ ἀνοίξω.

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Θέλεις νὰ ἀνοίξω ἐγώ;...

ΣΤΑΥΡ. Καλλίτερα νὰ μοῦ ἀνοίξῃς τὸ κεφάλι, κακόμοιρε!

ΓΕΩΡΓ. (*Φωνάζων ἔξωθεν*). Σταῦρε! Σταῦρε! Ἄνοιξε λοιπόν, διάβολε!.. Ἄνοιξε λοιπόν!..

ΣΤΑΥΡ. (*Καταπεφοβισμένος*). Ἄ! ἄ! πάει πλέον, ἐχάθηκα! Ὁ Κύριος εἶναι! ὁ κύριος, ὅστις ἦτον νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς πέντε... Ποῦ νὰ κρύψω αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον;... Ἐὰν τὸν ἰδῇ, ὅλα θὰ τὰ ἀνακαλύψῃ... Ἄ! κύριε, σὲ παρακαλῶ, ἔμβα μέσα εἰς αὐτὴν τὴν κάμαραν! βάλε τὸ συρτάρι καὶ μὴ ἐβγάλῃς λέξιν, παρὰ ὅταν θ' ἀκούσῃς τὴν φωνή μου.

«Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν...

«ΣΤΑΥΡ. Δὲν ὑπάρχει συρτάρι εἰς τὴν αἴθουσαν.»

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Νὰ κλεισθῶ λοιπὸν μέσα εἰς τὴν κάμαραν τῆς κυρίας;

ΣΤΑΥΡ. Ἀλλὰ τότε θὰ τρέχῃ τὸν κίνδυνον ἡ κυρία νὰ προσβληθῇ!.. Γελοία ἐντροπή... διὰ νὰ ἦναι κάνεὶς ρολογᾶς!... (*Ὠθεῖ τὸν ὡρολογοποιὸν ἐντὸς τοῦ δωματίου τῆς Μαρίας*). Βάλε τὸ συρτάρι! τὸ συρτάρι!... Ἄ!... (*Ἀκούεται ὁ κρότος συρταρίου συρομένου*).

ΓΕΩΡΓ. (*Ἔξωθεν*). Σταῦρε!

ΣΤΑΥΡ. (*Κραυγάζων ὡς ἐκ τοῦ μακρόθεν*). Ἐδὼ εἶμαι, κύριε! καταιβαίνω... Πῶς νὰ τὰ διορθώσω τώρα;... Ναί... δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος... Θὰ εἰπῶ ὅτι ἤμουν ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ ὅτι ἐσιγυρίζουμουν. (*Ἐκβάλλει τὸν λαιμοδέτην του, τὸ ἔνδυμά του, τὸ γιλέκον του καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκδύεται, ἀλλὰ σταματᾷ*). Ὄχι, αὐτὸ εἶναι χονδρὸν ψεῦμα... δὲν εἶναι πολὺ πιθανόν... δὲν θὰ καταλάβῃ διὰ τί τὸν ἔκαμα νὰ περιμένῃ... Ἔτσι, ἔρχεται περισσότερον 's τὴν ἀλήθεια... αὐτὴ ἡ ἐνδυμασία μόνητης τὸ λέγει... Πρέπει νὰ λαχανιάσω ὀλίγον. Καταιβαίνω, κύριε. (*Τρέχει περὶ τὴν τράπεζαν.—Ὁ Γεώργιος παρουσιάζεται*).

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗΠΕΜΠΤΗ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΓΕΩΡΓ. (*Πλήρης θυμοῦ*). Τί ἔκαμνες, κακοήθη! πρέπει ἄλλοι ν' ἀνοίγουν δι' ἐσένα; Τί ἔκαμνες λοιπόν;

ΣΤΑΥΡ. Ἤμουν μέσα εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἐνδυόμην... καὶ ἐσεῖς κύριε μὲ ἐμποδίσατε ἐνῷ ἔβαζα... Σᾶς ζητῶ πολὺν, πολὺν συγχώρησιν, κύριέ μου, ἐπειδὴ σᾶς ἔκαμα ὀλίγον νὰ περιμένητε.... Ἰδοὺ, κύριε, ἔχω ἐφημερίδας καὶ ἐπιστολάς... (*Ὁ Γεώργιος ἀναγινώσκει τὰς ἐπιστολάς.—Ὁ Σταῦρος, καθ' ἑαυτὸν, παρατηρῶν τὴν θύραν ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν ὁ ὡρολογοποιός*) Μόνον ἂν δὲν βήξῃ! ἐὰν ἔχῃ καταῤῥοὴν, ἐχάθηκα! (*Ἀκούει καὶ παρατηρεῖ.*) Τί! τί διάβολον κάμνει τώρα;.. (*Ἀκούεται κρότος ὡρολογίου.*) Ὤ! διορθόνει τὸ μικρὸν ρολόγι τῆς κυρίας.... Ὀγλήγορα λοιπὸν, ἂς κάμω θόρυβον... διὰ νὰ μὴν τὸ ἀκούσῃ ὁ κύριος..... (*Κλονίζει μίαν ἕδραν.*) Ὤ! τί ἰδέα αὐτὴ τοῦ ρολογᾶ! Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἠμπορεῖ κάνεὶς νὰ τοὺς ἀφήσῃ μόνους μὲ ἕνα ρολόγι χωρίς... (*Παρατηρεῖ τὸν πῖλον τοῦ ὡρολογοποιοῦ.*) Ἄ! τί βλέπω! τὸ καπέλλο του!... ἐλησμόνησε τὸ καπέλλο του!

ΓΕΩΡΓ. (*Ἀφοῦ ἀνέγνωσε πολλὰς ἀσημάντους ἐπιστολὰς, ταράσσεται αἴφνης.*) Τί εἶναι αὐτό; μία ἀνώνυμος ἐπιστολὴ πρὸς ἐμένα!.. Τὸ γράψιμον εἶναι προσποιημένον...

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΣΥΖΥΓΟΝ.

«Πιστὲ σύζυγε, σὺ ὁ ὁποῖος λέγεις ὅτι σὲ ἀγα-»ποῦν καὶ ὅτι σὲ ἀγαποῦν παρὰ πολὺ, πήγαινε νὰ »περιπατήσῃς καὶ πίστευσέ με, ὅτι δὲν πρέπει νὰ »ἐπιστρέψῃς πολὺ ὀγλήγορα εἰς τὸ σπῆτί σου, διότι »ἡ ἀγαπημένη σου σύζυγος εἶναι κλεισμένη εἰς τὸ δω-»δάτιόν της μαζὴ μὲ ἕνα παληκάρι. Ἐὰν λοιπὸν ἐ-»πιστρέψῃς πολὺ ὀγλήγορα, θὰ σὲ πάρουν διὰ...» (*Ἐφ' ὅσον ὁ Γεώργιος ἀναγινώσκει, ὁ Σταῦρος ἐνδύεται καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀφαιρέσῃ κρυφίως τὸν πῖλον, ἀλλὰ δὲν κατορθόνει τοῦτο.*) Τί κακογραφία καὶ τί ἐλεεινοὶ ἄνθρωποι... Δὲν ἐμπορῶ νὰ ἐννοήσω τί τρέχει, καὶ ἀκόμη δυσαρεστοῦμαι νὰ τὸ διαβάζω...

ΣΤΑΥΡ. (*Τοποθετούμενος ἔμπροσθεν τῆς τραπέζης καὶ λαμβάνων τὸν πῖλον ὄπισθεν τῆς ῥάχεώς του.*) Κύριε, δὲν θὰ περάσετε εἰς τὴν κάμαράν σας; τὴν ἑτοίμασα... δὲν ἔχω πλέον παρὰ ἕνα μικρὸν ξεσκόνισμα νὰ κάμω, ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ κάμω.

ΓΕΩΡΓ. Εὐθὺς θὰ περάσω. (*Δίδει τὸν πῖλόν του εἰς τὸν Σταῦρον, διερχόμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ.—Ὁ Σταῦρος, ὅστις κρατεῖ καὶ τοὺς δύο πίλους εἰς τὰς χεῖρας, διαστρέφεται ἵνα κρύψῃ ὃν κρατεῖ ὄπισθεν.*)

ΣΤΑΥΡ. Μήπως θὰ μείνετε ἐδώ;

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Ἡ σύζυγός μου... ἡ Μαρία... δὲν ἔχει ἐχθρούς· ποῖος τοῦ κατέβηκε νὰ τὴν συκοφαντήσῃ;... Εἶναι τόσον καλὴ, τόσον ἀθῶα! ἄ! αὐτὸ εἶναι ἄτιμον πρᾶγμα!.. Ὁ κόσμος

εἶναι κακός... Ὤ! πρέπει νὰ τὴν ἰδῶ, τὴν καϋμένην!... (*Διευθύνεται ἵνα ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ δωματίου τῆς συζύγου του.*)

ΣΤΑΥΡ. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Τί κάμνει;.. Θεέ μου! (*Ἐν τῇ ταραχῇ του λησμονεῖ τοὺς πίλους, οὓς ἀποθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ διευθύνεται ταχέως πρὸς τὸν Γεώργιον.*)

ΓΕΩΡΓ. Μαρία! Δὲν ἀκούει.... ἔβαλε τὸ συρτάρι... Ἡ κυρία θὰ συγυρίζεται;

ΣΤΑΥΡ. Μάλιστα, κύριε· δοκιμάζει πολλὰ φορέματα.

ΓΕΩΡΓ. Ἀκούω πατήματα... βῆμα βαρὺ, πολὺ βαρύ...

ΣΤΑΥΡ. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Περιπατεῖ!.. τὸ ζῶον, περιπατεῖ! (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ.*) Βέβαια θὰ ἦναι ἡ κυρία Εὐφροσύνη.... θὰ εὔγῃ τώρα ἔξω, ἔβαλε τὰ ὑποδήματά της, τὰ μικρά της τὰ ὑποδήματα.

ΓΕΩΡ. Μαρία!... Εὐφροσύνη!... Τίποτε δὲν ἀποκρίνουνται. (*Παρατηρῶν τὸν πίλον.*) Ποίου εἶναι αὐτὸ τὸ καπέλο;

ΣΤΑΥΡ. (*Μετὰ ψυχρότητος.*) Δὲν εἰξεύρω, κύριε· εἶναι ἕνα καπέλλο τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἐκεῖ, δὲν τὸ εἶδα νὰ ἔμβῃ μέσα...

ΓΕΩΡ. Ὄχι... ἂς ἰδοῦμεν!... πρέπει νὰ ἤμεθα λογικοί... Αὐτὴ ἐπέστρεψεν... ἐνδύεται... ἡ Μαρία!

ΣΤΑΥΡ. (*Κατ' ἰδίαν.*) Ἀ! μοῦ ἦλθε μία ἰδέα... (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ.*) Ἐὰν θέλετε, κύριε, θὰ φωνάξω ἀπὸ τὴν μικρὰν πόρταν τοῦ κοριδόρου... (*Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους τρέχων.*)

ΓΕΩΡ. (*Ἀλλοφρονῶν.*) Ναί... Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ πῖλος ἀνήκει εἰς κάνένα!... Κάποιος θὰ ἦναι εἰς τὸ σπῆτί μου. (*Μόνος εὑρεθεὶς, παρατηρεῖ διὰ τῆς ὀπῆς τῆς κλειδαριᾶς.*) Βλέπω... δὲν ἀπατῶμαι... ἕνας ἄνθρωπος... Εἶναι πλησίον εἰς τὴν κάμινον... Δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸν γνωρίσω... Κάποιος εἶναι εἰς τὴν κάμαραν τῆς γυναικός μου... Δὲν τὸν βλέπω πλέον... Ὤ! δὲν θέλω νὰ μὲ φύγῃ... (*Τρέχει πρὸς τὸ βάθος. Κρότος συρταρίου πρὸς τὰ δεξιά.*) Εἶναι πολὺ ἀργά!

ΣΤΑΥΡ. (*Ἀνοίγων τὴν θύραν καὶ εἰσερχόμενος.*) Δὲν εἶναι διόλου παράξενον ὅτι δὲν ἀποκρίνουνται, διότι δὲν ἦτον κάνεὶς μέσα... ἡ κυρία εὐγῆκεν ἔξω... Ἡ Κυρία Εὐφροσύνη εἶχε λησμονήσει νὰ ἐβγάλῃ τὸ συρτάρι.

ΓΕΩΡ. Ὤ! θὰ παρατηρήσω καλά!.. (*Εἰσέρχεται κατεσπευσμένος ἐντὸς τοῦ δωματίου.*)

ΣΤΑΥΡ. (*Μόνος.*) Πάει, τὸ ἔστριψε!... μαζὴ καὶ μὲ τὸ ρολόγι καὶ μὲ τὸ καπέλλον μου τὸ ὁποῖον εἶναι παρὰ πολὺ μικρὸν διὰ τὸ διαβολοκέφαλόν του. Ἀλλὰ μοῦ ὑποσχέθηκε πῶς δὲν θὰ τὸ βάλῃ... Ὁ Κύριος δὲν εἶδε ἄλλο παρὰ φωτιά... Καλὰ τὰ ἐκαψάφερα... Ὤ! αἱ κρυφαὶς αἱ ἀσκάλαις, τί ὡραία ἐφεύρεσις ποῦ εἶναι!... Ἀ! τὸ καπέλλον, τὸ εἶδε... ἀλλὰ μόνον ἕνα καπέλλο! αὐτὸ τίποτε δὲν σημαίνει.. (*Φέρει τὸν πῖλον εἰς τὴν αἴθουσαν.*)

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗΕΚΤΗ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ, μόνος, εἰσερχόμενος ἐκ τοῦ βάθους.

Κάνεὶς... Ἔφυγεν... Αὐτή... ἐφοβήθη, καὶ ὑπῆγε νὰ κρυφθῇ... Ἀλλ' ὄχι! ἡ Μαρία! εἶναι ῥαδιουργία!... εἶναι ἀδύνατον!... Ἀ! ἡ ἰδέα αὐτὴ μὲ κατατρώγει... Δὲν τὸ πιστεύω... δὲν πιστεύω τίποτε... Καὶ ὅμως ὑποφέρω ὡς ἐὰν τὸ ἐπίστευον!... Ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, τὸν εἶδα, τὸν εἶδα πολὺ καλά!... Ἀλλὰ μὲ τόσους τρόπους εἰμπορεῖ κάνεὶς νὰ ἐξηγήσῃ τὰ πλέον παράδοξα πράγματα· θὰ συνέβη, χωρὶς ἀμφιβολίαν, κάνὲν πρᾶγμα πολὺ φυσικόν... Βασανίζομαι χωρὶς κάνένα λόγον... Αἰσθάνομαι ὅτι τίποτε δὲν εἶναι... Θὰ γελάσω πολὺ ὅταν... Αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ μὲ ἀνησυχεῖ... Χωρὶς αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν, χωρὶς αὐτὴν τὴν καταραμένην ἐπιστολὴν, θὰ εὕρισκα ἤδη τὴν ἀληθῆ αἰτίαν... Ἀλλ' ἰδού... ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ μὲ προκατέλαβε... Φαντάζομαι πάραυτα ὅτι εἶναι κάνεὶς ἐραστὴς, ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχαν ἄπειραι ἄλλαι λογικαὶ περιπτώσεις αἱ ὁποῖαι εἰμποροῦν νὰ φέρουν ἕναν ἄνδρα εἰς τὸ δωμάτιον μιᾶς γυναικός! Ναὶ ὑπάρχουσι... ὑπάρχουσι... ἀλλά!... (*Μετὰ λύσης.*) ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὰς εὑρίσκω... Καὶ αὐτὸ τὸ καπέλο!... Καὶ ἡ γυναικά μου ἡ ὁποία μοῦ εἶπε σήμερον τὸ πρωὶ ὅτι δὲν θὰ ἐξήρχετο ὅλην τὴν ἡμέραν... διὰ τί ἤλλαξε γνώμην;... Ὄχι, δὲν εὐγῆκε διόλου ἔξω... ἦτον μέσα... καὶ ὅταν ἤκουσε τὴν φωνήν μου... Δὲν ἐτόλμησε νὰ παρουσιασθῇ πάραυτα ἐνώπιόν μου... Καὶ ἐπειδὴ μὲ ἄφησαν νὰ κτυπῶ τὴν θύραν... τόσον πολύ!.. τόσον πολύ!. Συνεσκέπτοντο... Ἐσυλλογίσθηκαν τὴν μικρὰν τὴ σκάλα!.. ἐγὼ ὅμως δὲν τὴν ἐσκέφθηκα!... Ἐ εἰμποροῦσα καὶ νὰ τὴν σκεφθῶ!... Καὶ αὐτὸ τὸ ζῶον, συνεννοεῖτο μαζύ τους... Τοῦ εἶχον εἰπεῖ νὰ μὲ κάμῃ νὰ περιμένω... Ναὶ, τώρα ἐνθυμοῦμαι, πόσον ἐφαίνετο τεταραγμένος ὅταν ἐπέστρεψα... ὅλα τὰ εἰξεύρει... Θὰ τὸν παρατηρήσω εἰς τὸ πρόσωπον καὶ θὰ ἀνακαλύψω εἰς τὴν βλακώδη μορφήν του τὴν ἀλήθειαν! Ὤ! θέλω νὰ μάθω τὴν ἀλήθειαν, ὅσον τρομερὰ καὶ ἂν ἦναι... Σταῦρε!

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗΕΒΔΟΜΗ.

ΣΤΑΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ἔπειτα ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. (*Ἐρχόμενος ἐκ τῆς αἰθούσης*). Μὲ θέλετε, Κύριε;

ΓΕΩΡΓ. Ποῖος ἦλθεν ὅταν ἔλειπα;

ΣΤΑΥΡ. Κάνεὶς.

ΓΕΩΡΓ. Ἀλλὰ τώρα πρὸ ὀλίγου ἦτον κάποιος ἐκεῖ μέσα;... Εἶδα ἕνα καπέλλο εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν.

ΣΤΑΥΡ. (*Καταβαίνων πλησίον τῆς τραπέζης*). Ἰδοὺ τὸ καπέλλον, κύριε.

ΓΕΩΡΓ. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐδικόν μου.

ΣΤΑΥΡ. Ναὶ, εἶναι τὸ ἐδικόν σας καπέλλο, κύριε.

ΓΕΩΡΓ. Καὶ τὸ ἄλλο;

ΣΤΑΥΡ. Δὲν εἶναι πλέον ἐκεῖ, κύριε.

ΓΕΩΡΓ. Ποῦ ἐπέταξε λοιπόν;...

ΣΤΑΥΡ. Θὰ σᾶς εἰπῶ καθαρὰ τὴν ἀλήθειαν, κύριε... τὸ καπέλον αὐτὸ δὲν εἶδα νὰ τὸ φέρῃ κάνεὶς· ἀλλὰ, πρέπει νὰ σᾶς τὸ ὁμολογήσω πάλιν, δὲν εἶδα καὶ κάνένα νὰ τὸ πάρῃ.

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν*). Ἂς τὸν ἀφήσω νὰ χαλαρᾷ· εἶναι τόσον ζῶον, ὥστε μόνος του θὰ προδοθῇ.

ΣΤΑΥΡ. Δὲν θὰ σᾶς κρύψω, κύριε, τὸν φόβον μου... ὑπάρχουν, λέγουν, τώρα καπέλλα, τὰ ὁποῖα γυρίζουν μόνα τους... Δὲν ἤθελα νὰ τὸ πιστεύσω, ἀλλά...

ΓΕΩΡΓ. Ὁ ἐξάδελφός μου Ἀναστάσιος ἴσως εἶναι ἐδώ; (*Σημαίνουσιν εἰς τὸ βάθος*).

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, κύριε, ἀλλὰ τὸν ἀκούω. (*Πορεύεται ἵνα ἀνοίξῃ τὴν ἔξω θύραν πρὸς τὸ βάθος*).

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν*). Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τὰ ἔχασε βεβαίως, δὲν ἠμπόρεσα ἀκόμη νὰ παρατηρήσω τὸ πρόσωπόν του. Ἀλλ' ἂς ἡσυχάσω... Ὁ Ἀναστάσιος θὰ ἐθριάμβευεν, ἐὰν ἐγνώριζε...

ΑΝΑΣΤΑΣ. (*Εἰσερχόμενος μετὰ τοῦ Σταύρου*). Καλημέρα, ἐξάδελφε. Ἐ! λοιπόν, πάντοτε εἶσαι εὐτυχὴς καὶ ἐρωτευμένος... Τὸ παράδειγμα τῶν συζύγων!...

ΓΕΩΡΓ. Πάντοτε.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Πῶς, τὸ παραδέχεσαι αὐτό!.. τότε περιγελᾷς τὸν ἑαυτόν σου.

ΓΕΩΡΓ. Ὄχι, ἐσένα περιγελῶ... ἐσένα, ὁ ὁποῖος δὲν πιστεύεις ὅτι ὑπάρχει εὐτυχία.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Ἔρχομαι διὰ νὰ προγεμματίσω μαζή σου.

ΓΕΩΡΓ. Ἀ! Δὲν ἐλογάριαζα νὰ προγεμματίσω.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Μήπως εἶσαι ἀσθενής;... Δὲν πεινᾷς;...

ΓΕΩΡΓ. Ναί... παρατηρῶ...

ΑΝΑΣΤΑΣ. (*Καθ' ἑαυτόν*). Τί νὰ ἔχῃ ἄρά γε;

ΓΕΩΡΓ. Σταῦρε!

ΣΤΑΥΡ. Κύριε;

ΓΕΩΡΓ. Ἑτοίμασέ μας νὰ προγεμματίσωμεν. (*Ὁ Σταῦρος ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους*).— Εἶχα ἐξέλθει πολὺ πρωὶ διὰ τὴν ἀνούσιον αὐτὴν δίκην, καὶ εἶχα λησμονήσει νὰ προγεμματίσω.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Καὶ τὴν ἔχασες τὴν δίκην σου;...

ΓΕΩΡΓ. Ἀνεβλήθη διὰ ὀκτὼ ἡμέρας... Τί σὲ κάμνει νὰ ὑποθέσῃς αὐτό;...

ΑΝΑΣΤΑΣ. Ἀ! ἔχεις πρόσωπον ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἔχασε κάτι τι. (*Ὁ Σταῦρος εἰσέρχεται κομίζων τὸ πρόγευμα ἐντὸς δίσκου*).

ΓΕΩΡΓ. Βεβαίως... βεβαίως ἔχω ἡμικρανίαν, διότι πεθαίνω ἀπὸ τὴν πεῖνα· μὲ σώζεις τὴν ζωήν, διότι μὲ κάμνεις νὰ προγεμματίσω.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Καὶ ἡ ὡραία σου γυναίκα μαζύ μας θὰ φάγῃ;

ΓΕΩΡΓ. Ὄχι, διότι εὐγῆκεν ἔξω.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Δι' ὅλην τὴν ἡμέραν;... καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ ἀπόψε εἰς τὰς πέντε μὲ ἕνα μικρὸν μεταξωτὸν ἐντὸς ἑνὸς χαρτίου ἢ μὲ μίαν μικρὰν κορδέλλαν, τὴν ὁποίαν θὰ κάμῃ πέντε ὥρας διὰ νὰ ἐκλέξῃ... Τὸ γνωρίζω τοῦτο, καὶ ἡ γυναίκα μου εἶχεν ἐξέλθει, ὅταν ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν μου. (*Καθ' ἑαυτόν*). Εἶναι ζουλιάρης, καὶ θὰ γελάσωμεν.

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗΟΓΔΟΗ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. (*Παρασκευάζων τὴν τράπεζαν.—Καθ' ἑαυτόν*). Νὰ προγεμματίζουν εἰς τὸ τραπέζι... καὶ αὐτὸ εἶναι ἐφεύρεσις τῶν ὀκνηρῶν! Μπᾶ! δὲν εἰξεύρω πλέον τί κάμνω... (*Φέρει ἐπὶ τῆς θερμάστρας λύχνον, ὃν ἔμελλε νὰ θέσῃ ἐπὶ τῆς τραπέζης*).

ΑΝΑΣΤΑΣ. (*Πρὸς τὸν Γεώργιον*). Εἰμπορῶ νὰ στοιχηματίσω μαζή σου ὅτι ἡ Μαρία ὑπῆγε νὰ ἀγοράσῃ μικρὰς κορδέλλας.

ΓΕΩΡΓ. Μεγάλον κακόν...

ΑΝΑΣΤΑΣ. Μεγάλον κακόν;... δὲν εἶναι βέβαια μεγάλον· ἀλλὰ στοιχηματίζω... τὸ ὡρολόγιόν σου...

ΣΤΑΥΡ. Ὤ! τί λέγει διὰ τὸ ρολόγι; (*Ἐν τῇ ταραχῇ του θέτει τὰς ῥαφανίδας ἐντὸς τῆς ζακχαροθήκης καὶ τὴν ζάκχαριν ἐντὸς τοῦ δοχείου τῶν ῥαφανίδων.*)

ΑΝΑΣΤΑΣ. Ἡ ὡραία ἐκείνη Ἀφροδίτη! Εἶδα μίαν ὁμοίαν χθὲς εἰς τοῦ ὡρολογοποιοῦ Χάλ, τῆς ἰδίας κατασκευῆς, ἀλλὰ πόση διαφορά! (*Ὁ Ἀναστάσιος διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης*).

ΣΤΑΥΡ. (*Καθ' ἑαυτόν.—Μετὰ τεταραγμένος*). Ἔφθασεν ἐκείνη ἡ στιγμή! Θὰ μὲ κάμῃ ἄνω κάτω! (*Τρέχει εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης καὶ σαρώνει ταχέως, ἵνα τὸν παρεμποδίσῃ νὰ εἰσέλθῃ*).

ΑΝΑΣΤΑΣ. (*Παρατηρῶν ἐντὸς τῆς αἰθούσης*). Ποῦ εἶναι λοιπὸν τὸ ὡρολόγιον;

ΣΤΑΥΡ. (*Εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης*). Ἐκεῖ κάτω εἶναι. Ἐκαθάρισα τὸ μάρμαρον τῆς καμίνου, καὶ ἔβαλα τὸ ρολόγι ἀπάνω εἰς τὸν καναπέ.—Τὰ μαξιλάρια σᾶς τὸ κρύπτουν, κύριε. Ἐγὼ ὅμως τὸ βλέπω, διότι εἰξεύρω ὅτι εἶναι ἐκεῖ... ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζετε... (*Μὲ τὴν λαβὴν τοῦ σαρώματος*

ἀφαιρεῖ τὸν πῖλον τοῦ Ἀναστασίου, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν).

ΑΝΑΣΤΑΣ. Τί ἀκαταστασία! Δὲν εἶναι πολὺ εὐχάριστον νὰ περνᾷ κάνεὶς μέσα ἀπὸ καθέκλαις, ἀπὸ πολιθρόναις, ἀνάποδα βαλμέναις. . .

ΣΤΑΥΡ. (*Λίαν στενοχωρημένος*). Εἶναι ἀδύνατον μάλιστα. Τὸ πρόγεμμα εἶναι ἕτοιμον. (*Πρὸς τὸν Ἀναστάσιον*). Ὁ Κύριός μου σᾶς περιμένει, κύριε. Κύριε, αἱ βροῦβες κρυόνουν. . . (*Εἰς τὴν ταραχήν του ξεσκορίζει τὸ πρόγευμα*). Ὤ! τί λέγω;

ΑΝΑΣΤΑΣ. (*Ἐπανέρχεται ἄνευ πίλου*). Θὰ τὸ ἰδῶ ἀργότερα. (*Κάθηται πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς τραπέζης*).

ΓΕΩΡΓ. (*Κατ' ἰδίαν, καθήμενος πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς τραπέζης*). Αὐτή. Ὄχι μόνον αὐτή, ἀλλὰ ὅλαις αἱ γυναῖκες! (*Λαμβάνει τὰς ῥαφανίδας τὰς ἐντὸς τῆς ζακχαροθήκης καὶ τὰς τοποθετεῖ ἐντὸς τῆς φιαλίδος του*).

ΑΝΑΣΤΑΣ. Λοιπόν! τί κάμνεις ἐκεῖ; Ἀντὶ νὰ βάλῃς ζάκχαρι μέσα εἰς τὸ τσαΐ σου, βάζεις βροῦβες... ἴσως καὶ κοκκινογούλια.

ΓΕΩΡΓ. Αὐτὸ τὸ ζῶον πάλιν ἔκαμε λάθος.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Ναί! ἔβαλε τὴν ζάκχαρι μέσα εἰς ταῖς βρούβαις, καὶ ἰδοὺ λιώνει μὲ χαρά. . .

ΓΕΩΡΓ. Σταῦρε, παρατήρησε μίαν στιγμὴν τί κάμνεις.

ΣΤΑΥΡ. (*Ὄπισθεν τῆς τραπέζης*). Σᾶς ζητῶ συγχώρησιν, Κύριε, εἶχα ἀλλοῦ τὸν νοῦν μου. . . τὸ ἔκαμα ἐξ ἀπροσεξίας.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Δός μου νὰ πίω, ἔχω μίαν δίψαν. (*Ὁ Γεώργιος, ὅστις κρατεῖ τὴν τεϊοθήκην, χύνει τεῖον ἐντὸς τοῦ ποτηρίου τοῦ Ἀναστασίου*). Ἔ! μὲ ζεματᾷς. . . τί κάμνεις λοιπόν;

ΓΕΩΡΓ. Ἐνόμισα ὅτι ἤθελες τσαΐ.

ΑΝΑΣΤΑΣ. Ἂς ἦναι. Θὰ πίω τσαΐ. (*Λαμβάνει φιαλίδα, ὁ δὲ Σταῦρος χύνει ἐντὸς αὐτῆς οἶνον*). Νάτα, πάλιν! μὲ χύνει κρασὶ μέσα εἰς τὸ φλιντζάνι! (*Καθ' ἑαυτόν*). Τί ἔπαθαν; Αὐτὸ εἶναι πρόγευμα τρελλοῦ, τὸ ὁποῖον μᾶς δίδει ἕνα ζῶον. (*Πρὸς τὸν Σταῦρον*). Ἄφησέ μας. . .

ΣΤΑΥΡ. (*Καθ' ἑαυτόν, πρὸς τὰ δεξιά*). Δὲν ἐπερίμενα καλλίτερα, διότι αὐτὴ εἶναι πραγματικῶς γελοία ὑπηρεσία. (*Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους*).

ΑΝΑΣΤ. Ἂς μὴν ἐπιμένωμεν, τοῦτο εἶναι φρονιμώτερον.

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗΕΝΝΑΤΗ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ.

ΑΝΑΣΤ. Ἄ μπᾶ, ἀγαπητέ μου φίλε, ἐμὲ δὲν εἰμπορεῖς νὰ μ' ἀπατήσῃς . . . ὑποφέρεις . . . εἶσαι δυστυχής . . . διηγήσου με τί ἔχεις, καὶ ἐγὼ θὰ σὲ θεραπεύσω . . . εἶσαι ζουλιάρης, ἔ; . . . « Ἡ » σύζυγός μας μᾶς προσβάλλει, ἔ! καλά! αὐτὸ » δὲν εἶναι δυστυχία, οὔτε εἰμποροῦμεν νὰ τὸ εἰ» ποῦμεν δυστυχίαν.»

«ΓΕΩΡΓ. Δι' ἐμέ, αὐτὸ θὰ ἦτο τὸ φρικωδέστερον »δυστύχημα.

»ΑΝΑΣΤ. (*Μετὰ φαιδρότητος*). Πρέπει ἐν τούτοις νὰ συνειθίσῃς, νὰ προετοιμασθῇς εἰς αὐτό . . . »βλέπεις! αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν εἰμπορεῖ κάνεὶς νὰ τὸ »ἀποφύγῃ, εἶναι καθὼς ὁ θάνατος, διὰ τὸν ὁποῖον »πρέπει ἐπ' ἴσης νὰ προετοιμασθῇς. Δὲν πρέπει νὰ »λέγῃς ἄλλο κάθε πρωὶ παρὰ αὐτὸ μὲ εἶναι ἀδιάφο»ρον, αὐτὸ μὲ εἶναι πολὺ ἀδιάφορον· καὶ ὅταν ἐλθῃ »ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἡ κρίσιμος, θὰ εἰπῇς πολὺ φυσικά, »αὐτὸ μὲ εἶναι ἀδιάφορον.

»ΓΕΩΡΓ. Ποτὲ δὲν θὰ τὸ εἰπῶ αὐτό.»

ΑΝΑΣΤ. Ἂς ἰδοῦμεν, ἂς ὁμιλήσωμεν καθαρά . . . μήπως ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἀντικόμης σὲ βάλλει σκάνδαλα;

ΓΕΩΡΓ. Ὁ ἀντικόμης! . . δὲν ἐννοῶ τί θέλεις νὰ εἰπῇς!

ΑΝΑΣΤ. Τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο παληκάρι, τὸ ὁποῖον ἐρωτεύεται τὴν γυναῖκά σου καὶ τὴν παρακολουθεῖ παντοῦ.

ΓΕΩΡΓ. Θὰ τολμήσῃ ποτὲ κάνεὶς. . .

ΑΝΑΣΤ. Ἔλα! ἡσύχασε. . . Δὲν εἶπα ὅτι ἡ σύζυγός σου τοῦ δίδει θάῤῥος.

ΓΕΩΡΓ. Μόνον ἡ ἰδέα! . . .

ΑΝΑΣΤ. Ἄ! ἐσὺ ἀστεΐζεσαι· φαντάζεσαι ὅτι θὰ »νυμφευθῇς μίαν ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας γυναῖκας τῶν »Ἀθηνῶν διὰ σὲ καὶ μόνον διὰ σὲ, καὶ ὅτι εἰς κάνένα δὲν θὰ ἦναι συγχωρημένον νὰ τὴν παρατηρήσῃ. «Ἄ! »ἔχεις λοιπὸν τὴν ἰδέαν, ὅτι σὺ μόνος θὰ ἔχῃς τὴν »γυναῖκά σου! οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον! »Καὶ μὲ ποῖον δικαίωμα λοιπὸν, διὰ νὰ ἔχωμεν κα»λὸν ῥώτημα; Ποῖος εἶσαι διὰ ἰδιοποιηθῇς τὸ τερα»τῶδες αὐτὸ προνόμιον;

»ΓΕΩΡΓ. Διάβολε! εἶμαι ὁ σύζυγός της!

»ΑΝΑΣΤ. Ἄ! ἰδοὺ, μᾶς ἐῤῥίζες ἕνα λόγον! εἶσαι »σύζυγός της! Τί σημαίνει τοῦτο, τί σημαίνει; Μή» πως καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι σύζυγος τῆς συζύγου μου... »Ἔ! μήπως νομίζεις ὅτι ἔχω ἀξιώσεις, ἐγώ; Ἐξέ»λεξες τὴν σύζυγόν σου διὰ τὴν καλλονήν της, πρέ»πει λοιπὸν νὰ συγχωρῇς καὶ νὰ τὴν θαυμάζουν!»

ΓΕΩΡΓ. Δὲν ἐμποδίζω νὰ τὴν θαυμάζουν, ἐμποποδίζω μόνον ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὴν θαυμάζουν μὲ τρόπον αὐθάδη· ἀλλ' ἡ προφύλαξις δὲν εἶναι δύσκολος, ἡ Μαρία δὲν εἶναι διόλου φιλάρεσκος.

ΑΝΑΣΤ. Τόσον χειρότερα! αἱ φιλάρεσκοι εἶναι ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι τρέχουν τὸν ὀλιγώτερον κίνδυνον· ἡ φιλαρέσκεια εἶναι νόμισμα, εἶναι τὸ νόμισμα τοῦ ἔρωτος· λοιπὸν ὅταν αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουσι νόμισμα. . .

ΓΕΩΡΓ. Ἐκτὸς τούτου, αὐτὴ μὲ ἀγαποῦσε. . . μὲ ἀγαπᾷ!. .

ΑΝΑΣΤ. Ναί· καὶ εἰλικρινῶς, τοῦτο πάντοτε μὲ ἐξέπληξε.

ΓΕΩΡΓ. Διὰ τί;

«ΑΝΑΣΤ. Ἴσα ἴσα διὰ τὸν λόγον τὸν ὁποῖον μὲ »ἔδιδες πρὸ ὀλίγου.» Διότι εἶσαι σύζυγός της.

ΓΕΩΡΓ. Ἔ! ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ πολὺ, ἂν καὶ ἦναι σύζυγός μου. . .

ΑΝΑΣΤ. Ὤ! πόσον τοῦτο διαφέρει! μία γυναῖκα, καὶ ὑπανδρευμένη ὅταν ἦναι, εἶναι πάντοτε γυναῖκα, ἐνῷ εἷς ἀνὴρ νυμφευμένος δὲν εἶναι πλέον ἀνὴρ, εἶναι σύζυγος, δηλαδὴ βλάξ.

ΓΕΩΡΓ. Ἀλλά. . .

ΑΝΑΣΤ. Δὲν ἔχεις λόγον νὰ μὲ κατηγορήσῃς, εἶπα τὴν ἀλήθειαν. . . Ὅσον αἱ γυναῖκες εἶναι ὡραῖαι, μικρόσωμοι, φιλάρεσκοι, τόσον οἱ σύζυγοι εἶναι ἀγροῖκοι καὶ ἄσχημοι.

ΓΕΩΡΓ. Ὄχι ὅλοι. . . ἴσως ἐσὺ εἶσαι.

ΑΝΑΣΤ. Ἐγὼ εἶμαι πολὺ ἄσχημος, ἴσως ὄχι ὅπως εἶμαι τώρα, ἀλλ' ὅταν δὲν εἶμαι καλὰ συγυρισμένος εἶμαι πολὺ ἄσχημος. . . . Ὤ! δικαιόνω εἰς τοῦτο τὴν γυναῖκά μου. . . μὲ τὸν νυκτερινὸν σκοῦφον εἶμαι φρικώδης! «Καὶ ἔπειτα κακῶς ἐνδυόμε»θα, κακῶς κτενιζόμεθα, καὶ εἴμεθα πάντοτε ἀκά»θαρτοι, τί διάβολον, τὸ γνωρίζω πολὺ καλὰ, δὲν »ἔχομεν κάμμίαν ἀπὸ τὰς χάριτας αὐτὰς τῶν συζύ»γων μας. Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας αἱ σύζυγοί μας πλύ»νουσι τὰ ὡραῖα των δάκτυλα μὲ σαπώνια εὐωδιῶν»τα· ἐνῷ ἡμεῖς οἱ ἄνδρες, μόλις κατορθόνομεν νὰ »σκουπίσωμεν τὰς χονδροειδεῖς χεῖράς μας, καὶ ὡς »ἐκ τούτου εἴμεθα πάντοτε ἀκάθαρτοι.

«ΓΕΩΡΓ. Ἄ!

»ΑΝΑΣΤ. Αἱ ἐδικαί μας εἶναι ἀκάθαρτοι, παρατή»ρησε· ἐντούτοις τὰς ἔπλυνα πολὺ καλὰ σήμερον τὸ »πρωΐ, καὶ ἐν τούτοις, βλέπεις, ζῶον, θέλεις νὰ σὲ »λατρεύουν μὲ χεῖρας καθὼς αὐτάς· ποτὲ μὴν τὸ »πιστεύσῃς!»

ΓΕΩΡΓ. Λοιπὸν, ἔχεις δίκαιον, ὁ σύζυγος εἶναι ὄν ἀπογοητευτικὸν, ὀχληρόν, μισητόν· παραδέχομαι ὅλα αὐτά· καὶ σὺ ἰδίως, εἶσαι πλειότερον παντὸς ἄλλου τοιοῦτον ὄν· εἶσαι εὐχαριστημένος;

ΑΝΑΣΤ. (*Γελῶν.*) Ναί.

ΓΕΩΡΓ. Ἀλλ' ἐγὼ, Ἀναστάσιε, δὲν εἶμαι σύζυγος δι' αὐτήν. . . καὶ δὲν ὑπῆρξα ποτὲ σύζυγος. . . εἶμαι ἐραστὴς, καὶ ἐραστὴς ἐμπαθής. — Ποτὲ αὐτὴ δὲν μὲ εἶδε σκυθρωπὸν, οὔτε ἀσθενῆ, οὔτε ἀπεριποίητον. . . οὔτε σύζυγον, τελευταῖον! καὶ τοῦτο συνέβη διότι πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, ποτὲ, ποτὲ οὔτε μίαν μόνην ἡμέραν, δὲν ὑπῆρξα δι' αὐτὴν σύζυγος, ὥστε καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ μὲ μεταχειρισθῇ αὐτὴ ὡς σύζυγον. . . Ἐννοεῖς;

ΑΝΑΣΤ. (*Ἐγειρόμενος.*) Ναί... καὶ μάλιστα αὐτὸ τὸ ὁποῖον μὲ λέγεις τώρα μὲ προξενεῖ μεγάλην εὐχαρίστησιν.

ΓΕΩΡ Διὰ τί; . . .

ΑΝΑΣΤ. Διότι εἶχα ἐνίοτε τύψεις συνειδήσεως ὅτι ὑπῆρξα ἀμέριμνος καὶ ἀγροῖκος πρὸς τὴν σύζυγόν μου... ἀλλὰ τώρα ὁποῦ ἀνακαλύπτω ὅτι, ὅταν ἦναι κάνεὶς γλυκὺς καὶ ἤπιος συμβαίνει πάντοτε τὸ αὐτὸ, τοῦτο μὲ καθησυχάζει, τοῦτο μὲ παρηγορεῖ καθολοκληρίαν, καὶ μάλιστα προτιμῶ τὴν θέσιν μου παρὰ τὴν ἐδικήν σου. . . ἐγὼ, δὲν ἠπατήθην.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἐγειρόμενος.*) Ἀλλὰ οὔτε ἐγὼ δὲν ἠπατήθην, οὔτε καὶ σύ· ἡ σύζυγός σου εἶναι πολὺ ἔντιμος, διὰ τί νὰ τὴν ὑποπτεύσσαι;

ΑΝΑΣΤ. Ἔτσι! καλά! ὅσον διὰ τοῦτο εἶμαι τυφλός . . . θὰ σὲ εἰπῶ καὶ ἐγώ· εἰπὲ διὰ τὸν ἑαυτόν σου! τί διάβολον!

ΓΕΩΡΓ. Ἐὰν σὲ κολακεύῃ τοῦτο, πίστευε ὅτι ἡ γυναῖκά σου σὲ ἀπατᾷ, ἀλλὰ μὴ μὲ ἀναγκάζῃς καὶ ἐμὲ νὰ μιμηθῶ τὰς φιλοσοφικάς σου ἀρετάς.

ΑΝΑΣΤ. Τοῦτο τὸ παραδέχομαι. . . Ὤ! αἱ πρῶται στιγμαὶ εἶναι σκληραί, ἀλλὰ θὰ συνειθίσῃς εἰς τοῦτο, καὶ θὰ ἰδῇς μετ' οὐ πολὺ ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη τῆς σεβαστῆς ἀπάτης δὲν στερεῖται γλυκύτητος καὶ ὠφελειῶν. Αἱ ἀγαπαταὶ αὗται αἱ ἄπιστοι, πόσον γίνονται ἀξιαγάπητοι καὶ φιλόφρονες, ἅμα σὲ προσβάλωσι! μὲ πόσας νέας πάντοτε περιποιήσεις προσπαθοῦσι νὰ ἐπανορθώσωσι τὸ μυστικὸν ἄδικον τὸ ὁποῖον σὲ ἔκαμαν. Ὁπόση φαινομένη μετάνοια, ὁπόση μυστηριώδης καὶ πλήρης θελγήτρων ἐξιλέωσις! . . Πόσον σπουδάζουσι τὰς ἀρεσκείας σου, τὰς μανίας σου, τὰς ἰδιοτροπίας σου! . . . Πόσον εὔκολα ἐνθυμοῦνται ὅλα τὰ φαγητὰ τὰ ὁποῖα σὲ ἀρέσκουν! . . Παρετήρησες αὐτό; θὰ ἰδῇς ἀργότερα. . . Ἅμα ἀρχίσουν νὰ σὲ προδίδουν, τὸ γεῦμα γίνεται καλλίτερον, ἡ ὑπηρεσία τελειοποιεῖται . . . . . διότι εἶναι τοῦτο πρᾶγμα ἄξιον παρατηρήσεως. . . δὲν τρώγει τις καλλίτερα παρὰ εἰς τὴν οἰκίαν τῶν συζύγων οἵτινες . . . ἀνταμοίβονται.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἐξερεθισθεὶς.*) Ἀναστάσιε, καταχρᾶσαι!

ΑΝΑΣΤ. Πρὸ ἑνὸς ἔτους, εἰς τὴν οἰκίαν μου, τὸ φαγητὸν εἶναι λαμπρόν. . . Καὶ πόσον ὅλα τὰ πράγματα εὑρίσκονται εἰς τάξιν, πόσον ἡ οἰκία διατηρεῖται ὡραία! . . οὔτε ἕνας λεκὲς, οὔτε ἕνα κουκὶ σκόνι. (*Παρατηρεῖ μίαν ἕδραν.*) Ἰδοὺ, παραδείγματος χάριν, εἰς τὴν οἰκίαν μου δὲν θὰ παρατηρήσῃς ἕνα πανὶ ξυλωμένον καθὼς αὐτό. . . Καὶ εἰξεύρεις, αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ ὑποθέσω ὅτι ἡ σύζυγός σου εἶναι ἀκόμη ἀθῶα. Ἐὰν ἦτον ἔνοχος, θὰ ἐπροσπαθοῦσε ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερα νὰ διορθώσῃ τοῦτο. . . Φίλε μου, ἐρ' ὅσον θὰ βλέπῃς τὴν μηχανὴν αὐτὴν, ἔλπιζε . . . ὁ μικρὸς μικρὸς ἀντικόμης θὰ χάσῃ ταῖς ματιαῖς του!

ΓΕΩΡΓ. (*Ἐξερεθισθείς.*) Ἀκόμη αὐτὸς ὁ μποῦφος. . . δὲν τὸν γνωρίζω.

ΑΝΑΣΤ. Αὐτὸς σὲ γνωρίζει καλά· διότι ἅμα χθὲς εἰς τὸ θέατρον ἐπέστρεψες εἰς τὸ θεωρεῖόν σου, αὐτὸς ἔγινεν ἄφαντος ἀπὸ τὸ ἐδικόν του.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἀνήσυχος.*) Πῶς! ἦτο λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ μικρὸς καὶ ξανθὸς ὁ ὁποῖος ἦτο χθὲς ἀπέναντί μας;..

ΑΝΑΣΤ. Ἄ! τὸν παρετήρησες!.. καλὰ λοιπόν... Ἀρχίζεις βλέπω νὰ ἐννοῇς. . . φωτίζεσαι!

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον εἶδα ὡμοίαζε. . . Ὦ! ναί!

ΑΝΑΣΤ. Εἶναι ὡραῖος, ἔχει ὡραῖον σῶμα, καὶ ἔπειτα εἶναι τοῦ συρμοῦ. . . . αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀρέσκει εἰς τὰς γυναῖκας. . .

ΓΕΩΡΓ. Ἀναστάσιε, μὲ ἀπελπίζεις. . .

ΑΝΑΣΤ. Τί θέλεις;. . ἐγὼ εἶμαι φιλόσοφος . . .

ΓΕΩΡΓ. (*Μαριώδης.*) Δὲν εἶσαι φιλόσοφος, εἶσαι δήμιος!..

ΑΝΑΣΤ. Ἔ! ἀλλὰ, τοῦτο εἶναι σπουδαῖον· ἐγὼ ἐχοράτευον. . . Εἰξεύρεις λοιπὸν τίποτε;

ΓΕΩΡΓ. Τίποτε! ἀλλὰ φύγε ἀπὸ ἐδῶ!..

ΑΝΑΣΤ. Φίλε μου. . . μὲ προξενεῖ λύπην.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἀπειλῶν.*) Ὦ! σὲ θερμοπρακαλῶ, μὴ μὲ οἰκτείρῃς!

ΑΝΑΣΤ. Καλὰ, ἡσύχασε, ἀναχωρῶ. . . . (*Καθ' ἑαυτόν.*) Ἂς προσπαθήσωμεν νὰ μάθωμεν ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ ἀντικόμης. . . . . Ὁ κακόμοιρος ὁ ἐξάδελφός μου, εἶναι παράδοξον πρᾶγμα, ὅταν τὸν βλέπω δυστυχῆ, αὐτὸ μὲ πειράζει περισσότερον . . . Ὦ ἠθικολόγοι, ἐξηγήσατέ μου λοιπὸν τοῦτο;

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν*). Ναί, ἦτον ἀντικρύ μας...

ΑΝΑΣΤ. Ποῦ ἄρά γε ἄφισα τὸ καπέλλον μου; (*Εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν*).

ΓΕΩΡΓ. (*Μόνος*) Ἡ σύζυγός μου δὲν ἐπέστρεψεν. . . ποῦ εἶναι ἄρά γε; . . . Ἄ! αὐτὸς ὁ ἀντικόμης! θὰ τὸν φονεύσω!. . . Καὶ νὰ μὴν εἰξεύρω τὸ ὄνομά του!

ΑΝΑΣΤ. (*Ἐπανερχόμενος*). Ὑγίαινε, ἐξάδελφε, ἂς λησμονήσωμεν ὅσα εἴπαμεν . . . Μπᾷ! τί εἶναι αὐτὸ τὸ καπέλλον; (*Ὁ πῖλος λίαν μικρὸς ὢν ἵσταται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς του*).

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν*). Τὸ καπέλλον τὸ ὁποῖον!... Κάποιος εἶναι κρυμμένος μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν!.. Ὦ!. . .

ΑΝΑΣΤ. (*Φωνάζων*). Σταῦρε! τὸ καπέλον μου!

—

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ.

ΣΤΑΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ.

ΣΤΑΥΡ. (*Ἐρχόμενος ἐκ τοῦ βάθους*). Ὦ! κύριε; . . . (*Σταματᾷ τὸν Ἀναστάσιον, ὅστις θέλει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ Γεώργιος τοὺς παρατηρεῖ*).

ΑΝΑΣΤ. (*Εἰς τὸ βάθος, παρατηρῶν*). Τὸ καπέλλον αὐτὸ ἀνησυχεῖ τὸν Γεώργιον.

ΣΤΑΥΡ. (*Ἐπανερχόμενος, δίδει εἰς τὸν Ἀναστάσιον τὸν πῖλόν του*). Ἰδοὺ, κύριε.

ΑΝΑΣΤ. Ὦ! αὐτὸς ὁ ἀντικόμης! θὰ τὸν εὕρω. (*Ἐξέρχεται*).

—

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗΠΡΩΤΗ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἔξω φρενῶν, ὁρμᾷ εἰς τὴν αἴθουσαν*).

ΣΤΑΥΡ. (*Ἁρπάζων τὸν πῖλον καὶ ῥίπτων ἐντὸς τῆς σκευοθήκης, πρὸς τὰ δεξιά· παρακολουθεῖ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν Γεώργιον*). Καταραμένον καπέλλο!. . . Παρατηρεῖ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη εἰς τὴν αἴθουσαν. . . Ἰδοὺ ἔφθασε πλησίον εἰς τὴν κάμινον... Παρατηρεῖ ὅτι τὸ ὡρολόγιον . . . Τὸ ζητεῖ . . . ἐχάθηκα! . . .

ΓΕΩΡΓ. (*Ἐπανερχόμενος*). Αὐτὸς, δὲν εἶναι ἐκεῖ. . . Ἀλλὰ αὐτή. . . ποῦ εἶναι ἄρά γε;

ΣΤΑΥΡ. Ὦ! κιτιρνίζω . . . . θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἐκιτίρνισα.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἁρπάζων τὸν Σταῦρον ἐκ τοῦ λαιμοῦ καὶ σύρων πρὸ τῆς σκηνῆς*). Κακόμοιρε! Τὸ εἰξεύρεις· ποῦ εἶναι!

ΣΤΑΥΡ. Ὦ! κύριε! σὲ παρακαλῶ, ἔσο συγκαταβατικός!

ΓΕΩΡΓ. Ἐγὼ, συγκαταβατικὸς, ἄθλιε!. . . Πιστεύεις λοιπὸν ὅτι εἰμπορῶ νὰ συγχωρήσω . . . Θὰ σὲ τιμωρήσω, φύγε . . . Ἀλλὰ πρὸ πάντων θέλω νὰ μάθω ποῦ εἶναι. . .

ΣΤΑΥΡ. Ἐὰν δὲν θέλετε νὰ μὲ συγχωρήσετε!.. Ἄ! τί ἀτυχία! νὰ λάβω τόσας προφυλάξεις καὶ πάλιν νὰ ἀνακαλυφθῶ. . .

ΓΕΩΡΓ. (*Κρατῶν πάντοτε τὸν Σταῦρον*). Ἄ! τὸ ὁμολογεῖς τέλος πάντων, κακότυχε!

ΣΤΑΥΡ. Ναί, κύριε, πρέπει καὶ καλὰ νὰ τὸ ὁμολογήσω, ἀφοῦ εἰξεύρετε. . .

ΓΕΩΡΓ. Λοιπὸν, εἰπέ μου ὅλα . . . ποῦ εἶναι;

ΣΤΑΥΡ. Κύριε, εἶναι. . . Θεέ μου, ποῦ τό. . .

ΓΕΩΡΓ. (*Πλήρης ὀργῆς, κλονίζων αὐτόν*). Ποῦ εἶναι λοιπόν;

ΣΤΑΥΡ. (*Πίπτων εἰς τὰ γόνατα*). Εἶναι . . . εἰς τὸ σπῆτι τοῦ. . .

ΓΕΩΡΓ. Εἰς τὸ σπῆτί του! Ἐξαναειπέ το ἄλλην μία φορά!

ΣΤΑΥΡ. Δὲν τολμῶ. . .

ΓΕΩΡΓ. (*Πίπτων καὶ καθήμενος ἐπί τινος ἕδρας*). Εἰς τὸ σπῆτί του!

ΣΤΑΥΡ. Ναί, κύριε, πρὸ μιᾶς ὥρας, ἀφότου ἤλθατε ἀπ' ἔξω· ἀλλὰ εἶπε πῶς δὲν θὰ τὸ κρατήσῃ παρὰ τρεῖς ἡμέρας.

ΓΕΩΡΓ. Εἰς τὸ σπῆτί του!

ΣΤΑΥΡ. Μὲ τὸ ὑπεσχέθη μάλιστα, τρεῖς ἡμέρας τὸ περισσότερον. Ἐὰν δὲν θέλετε, Κύριε, νὰ τὸ κρατήσῃ, θὰ ὑπάγω ὀγλήγορα νὰ τὸ ζητήσω πρὶν ἢ. . . Δὲν ἀκούει. . . ὅταν ἦναι θυμωμένος, τελείωσε πλέον, δὲν ἀκούει πλέον τίποτε. . . (*Ἐγείρεται*).

ΓΕΩΡΓ. (*Ἐν ἀπελπισίᾳ, καθ' ἑαυτόν*). Λοιπὸν εἶναι ἀλήθεια, ἀλήθεια. . . Ὦ! τώρα αἰσθάνομαι καλὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἐπίστευον. . . ὅτι ἔχασα τὴν τιμήν μου, τὴν ζωήν μου, τὴν εὐτυχίαν μου. . . Ὦ! αὐτὸ εἶναι φρικῶδες, τόσον τὴν ἠγάπων.

ΣΤΑΥΡ. Ἄ! ἡ Κυρία! (*Διευθετεῖ τὴν τράπεζαν*).

ΓΕΩΡΓ. (*Ἐγειρόμενος μετὰ βίας καὶ μεταβαίνων πρὸς δεξιά*). Νά την!

—

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗΔΕΥΤΕΡΑ.

ΜΑΡΙΑ, ἐρχομένη ἐκ τοῦ βάθους, ΣΤΑΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

ΜΑΡ. (*Κρατοῦσα χαρτίον ἀνὰ χεῖρας.*) Ἡ Εὐφροσύνη δὲν εἶναι ἐδῶ;

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Ἐπιστρέφει, νομίζει ὅτι θὰ μὲ ἀπατήσῃ ἀκόμη· ὦ! ἅμα τὴν ἰδῶ αἰσθάνομαι.

ΣΤΑΥΡ. (*Ποιῶν σημεῖον εἰς τὴν Μαρίαν.*) Ἡ κυρία Εὐφροσύνη εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν της. . . . ὦ! κυρία.

ΜΑΡ. Τί ἔχει λοιπόν;

ΣΤΑΥΡ. (*Χθαμαλῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὴν Μαρίαν.*) Εἶναι μανιώδης· μὴν τὸν ἐρεθίζετε, κυρία. (*Λαμβάνει τὸ φαγητὸν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἐπανέρχεται*)

ΜΑΡ. Αὐτό! τί τρέλλα! (*Πρὸς τὸν Γεώργιον.*) Ἔ λοιπόν, καὶ ἡ δίκη σου τί γίνεται;. .

ΓΕΩΡΓ. (*Στενοχωρούμενος.*) Τὴν ἀνέβαλον διὰ ὀκτὼ ἡμέρας. . . . Εὐγήκατε ἔξω σήμερον τὸ πρωΐ; Μὲ εἴχατε εἰπεῖ ὅτι δὲν εἴχετε σκοπὸν νὰ εὔγητε ἔξω. . .

ΜΑΡ. (*Νυστάζουσα.*) Σεῖς; διὰ τί αὐτὸ τὸ σεῖς; ἐδῶ δὲν εἶναι κανείς.

ΓΕΩΡΓ. Διὰ νὰ γελάσωμεν. . . . (*Καθ' ἑαυτόν.*) Ἡ φωνή της μὲ καθησυχάζει χωρὶς νὰ τὸ θέλω . . . τί ὡραιότης . . . ὦ! εἶναι ἀδύνατον!. .

ΜΑΡ. Τῷ ὄντι, δὲν ἐσκόπευα νὰ εὔγω ἔξω, ἀλλὰ ἡ Εὐφροσύνη μὲ παρεκάλεσε νὰ ὑπάγω νὰ διαλέξω κορδέλλας. (*Ἀνοίγει τὸ χαρτίον καὶ δεικνύει τὰς κορδέλλας.*)

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Ἄ! ὁ Ἀναστάσιος εἶχε δίκαιον. . . (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ, καθησυχάζων.*) Εἶναι πολὺ ὡραῖαι. . . . καὶ ἔκαμες τρεῖς ὥρας διὰ νὰ τὰς διαλέξῃς. . .

ΜΑΡ. Ὦ! δὲν ἔκαμα μόνον αὐτό· ὑπῆγα εἰς τὴν ἐξαδέλφην μου· διὰ τὸ φόρεμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἔδωκες.

ΓΕΩΡΓ. Πρέπει νὰ τὸ φορέσῃς εὐθὺς αὐτὸ τὸ φόρεμα.

ΜΑΡ. Ναί, αὐτὸ σκοπεύω νὰ κάμω . . . (*Μὲ γλυκὴν τρόπον.*) Ἐθύμωσες μαζύ μου διότι ἀργοπόρησα. .

ΓΕΩΡΓ. Ὦ! δὲν ἀργοπόρησες. . .

ΜΑΡ. Δὲν λέγεις τὴν ἀλήθειαν, ἐθύμωσες ἐναντίον μου, ἀλλ' ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι, θὰ κάμω ὀγλήγορα καὶ θὰ μὲ συγχωρήσῃς. . (*Τὸν ἀσπάζεται.*)

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν.*) Τί ὡραία στάσις!

ΜΑΡ. Τί ἔχει λοιπόν;. . . θὰ τὸ μάθω ἀπὸ τὸν Σταῦρον. (*Πρὸς τὸν Σταῦρον, εἰσερχομένη εἰς τὸ δωμάτιόν της.*) Σταῦρε, ἔλα νὰ ἀνοίξῃς τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου μου. (*Ὁ Σταῦρος σπεύδει νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, ὁ Γεώργιος τρέχει, ἁρπάζει τὸν Σταῦρον, καθ' ἣν στιγμὴν μέλλει οὗτος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Μαρίας, καὶ τὸν στροβιλίζει πρὸς ἀριστερά.*)

—

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗΤΡΙΤΗ.

ΣΤΑΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Ὄχι, ἄθλιε, δὲν θὰ τὴν ἀκολουθήσῃς!.. Στάσου; σὲ τὸ διατάττω! (*Καθ' ἑαυτόν.*) Τοῦ ὡμίλοῦσε μὲ χαμηλὴν φωνήν. — Ὦ! αὐτὸ μὲ τρελλαίνει!. . . νὰ ἔχῃ αὐτὸ τὸ ζῶον εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην της . . . νὰ συνεννοῆται διὰ τὴν προδοσίαν μὲ αὐτὸν τὸν βλάκα... πολὺ ἐξευτελίζεται! ὦ! δὲν εἰμπορῶ πλέον νὰ τὸν βλέπω αὐτὸν τὸν μποῦφον.

ΣΤΑΥΡ. Ἀλλὰ, κύριε, ἡ κυρία μὲ θέλει.

ΓΕΩΡΓ. Δὲν σὲ ἔχω πλέον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου· νὰ φύγῃς τώρα εὐθὺς ἀπὸ ἐδῶ· δὲν θέλω πλέον νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπῆτί μου οὔτε μίαν στιγμήν. (*Τῷ ῥίπτει τὸ βαλάντιόν του.*) Ἰδοὺ, πληρώσου καὶ ξεκουμπίσου!

ΣΤΑΥΡ. (*Μεθ' ὑψηλοφροσύνης.*) Τίποτε δὲν θέλω, κύριε. Κράτησε ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ζημίαν ὁποῦ σοῦ ἔκαμα.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἁρπάζων ἔδραν.*) Ἄθλιε!

ΣΤΑΥΡ. Σκότωσέ με! θὰ μὲ εὐχαριστήσῃς. . . . . ἀλλὰ πρίν. . .

ΓΕΩΡΓ. (*Βαδίζων κατὰ τοῦ Σταύρου.*) Σιώπα, ἢ . . .

ΣΤΑΥΡ. (*Κρυπτόμενος ὄπισθεν τῆς τραπέζης.*) Ὄχι; δὲν θὰ σιωπήσω, δὲν θέλω νὰ σιωπήσω. . . . . δὲν ἔχετε πλέον τὸ δικαίωμα νὰ μὲ διατάττετε· μὲ ἐδιώξατε, μὲ ἀπεδώκατε τὴν ἀξίαν μου . . . . Τώρα λοιπὸν εἶμαι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου, καὶ θὰ τὰ εἰπῶ ὅλα. . . Ἔχασα τὴν θέσιν μου, εἶμαι δυστυχὴς καθ' ὁλοκληρίαν, τί ἄλλο θὰ χάσω πλέον; Δὲν εἰμπο-

ρεῖτε νὰ μὲ κάμητε ἄλλο περισσότερον. . . . Λοιπὸν, σᾶς περιφρονῶ . . . . Νὰ σᾶς σεβασθῶ; διὰ τί νὰ τὸ κάμω; σᾶς ἐσεβάσθην, καὶ ὁ Θεὸς τὸ γνωρίζει. (*Λαμβάνει τὸν πῖλον ἐκ τῆς σκευοθήκης.*) Τὸ καπέλον αὐτὸ, αὐτὸ τὸ καταραμένον καπέλο σᾶς τὸ ἔκρυπτα διὰ νὰ μὴν εἰμπορῆτε νὰ διστάζητε διὰ τίποτε... Λοιπὸν, ἰδού το, σᾶς τὸ δεικνύω, ἰδού το, καὶ σᾶς τὸ λέγω, θὰ τὸ ὑπάγω εἰς τὸ 'σπῆτί του, διότι εἶναι τὸ ἐδικόν του· τοῦ τὸ ἐπῆρα κρυφὰ καὶ τοῦ ἐδάνεισα τὸ ἐδικόν μου.

ΓΕΩΡΓ. (*Συλλαμβάνων αὐτὸν ἐκ τοῦ περιλαιμίου.*) Ἐπὶ τέλους! .. ποίου εἶναι αὐτὸ τὸ καπέλο;

ΣΤΑΥΡ. Σᾶς τὸ εἶπα . . . ἐκείνου! ..

ΓΕΩΡΓ. Ποίου ἐκείνου; .. τοῦ ἀντικόμητος, . .

ΣΤΑΥΡ. Ποῖον ἀντικόμητα; ἄ, ἄ, ἄ, δὲν πρέπει νὰ ἐμπερδευθῶ . . . . δὲν εἶναι κάνεὶς ἀντικόμης ἐκεῖ μέσα. . .

ΓΕΩΡΓ. (*Ἀφίνων αὐτόν*). Ἀλλὰ τότε. . ,

ΣΤΑΥΡ. Ἀντικόμης! .. Μήπως ἔρχονται ἐδὼ ἀντικόμητες; μήπως οἱ ἀντικόμητες διορθόνουν τὰ ῥολόγια;

ΓΕΩΡΓ. Ἔσπασε τὸ ὡρολόγιόν μου!

ΣΤΑΥΡ. Μπᾶ! δὲν τὸ εἴξευρες;

ΓΕΩΡΓ. (*Σκεπτόμενος*). Ναὶ, ναὶ, σὺ τὸ ἔσπασες!

ΣΤΑΥΡ. Διάβολε! καὶ ποῖον λοιπὸν ἐνόμιζες;

ΓΕΩΡΓ. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἔκρυπτες μὲ τόσην τέχνην ἦτον ὁ ὡρολογοποιός;

ΣΤΑΥΡ. Ὁ Κύριος Δίκκερτ, ὁ ὁποῖος ἐπῆρε τὸ ὡρολόγιον. Σᾶς τὸ εἶπα, ὅτι τὸ ῥολόγι εἶναι εἰς τὸ 'σπῆτί του.

ΓΕΩΡΓ. (*Κτυπῶν τὴν κεφαλήν*). Ζῶον!

ΣΤΑΥΡ. (*Πρὸς τὰ δεξιά*). Δὲν ἔχετε πλέον τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ὀνομάζετε ζῶον.

ΓΕΩΡΓ. (*Ἔμπροσθεν, πρὸς τὰ ἀριστερά*). Πόσον μικρὸν πρᾶγμα εἰμπορεῖ νὰ φέρῃ τὴν ἀνακατοσοῦραν εἰς τὴν καλλιτέραν εὐτυχίαν! Πῶς εἰμποροῦσα νὰ πιστεύσω . . . Ὤ! δὲν ἀξίζει νὰ ἦναι κάνεὶς τόσον ζῶον. . . Ἀ!

ΣΤΑΥΡ. Ζῶον! δὲν ἔχετε πλέον τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ὀνομάζετε ζῶον. Δὲν εἶμαι πλέον εἰς τὸ 'σπῆτί σας, δὲν εἶμαι πλέον ἐδικός σας, ἐτελειώσαμεν τοὺς λογαριασμούς μας. Μὲ χρεωστεῖτε διακοσίας δραχμὰς, τόσας ἐπλήρωσα διὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ῥολογιοῦ, λοιπὸν ἐξωφλήσαμεν . . . δὲν μὲ χρεωστεῖτε τίποτε, δὲν σᾶς χρεωστῶ οὔτε ἐγὼ τίποτε, λοιπὸν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς χαιρετίσω, ὑγιαίνετε. (*Θέτει τὸν πῖλον τοῦ ὡρολογοποιοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του· ὁ δὲ πῖλος, πολὺ μεγάλος ὤν, πίπτει ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του*).

ΓΕΩΡΓ. (*Κρατῶν αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν*). Μεῖνε λοιπὸν, παληκάρι μου, δὲν θέλω νὰ φύγῃς διά. . .

ΣΤΑΥΡ. Θέλω νὰ φύγω. . .

ΓΕΩΡΓ. Δὲν θέλω νὰ μὲ ἀφήσῃς διὰ τὸν λόγον αὐτόν.

ΣΤΑΥΡ. Ὄχι, ὄχι, θέλω τὴν ἐλευθερίαν μου. . . ἀφήσατέ με λοιπὸν, διότι εἴσθε πολὺ θυμώδης· ἐχόρτασα πλέον τοὺς θυμούς σας!

ΓΕΩΡΓ. Ἐὰν μείνῃς, θὰ σοῦ διπλασιάσω τὰ δῶρα.

ΣΤΑΥΡ. (*Ἐκβάλλων τὸν πῖλον καὶ ῥίπτων αὐτὸν ὑπὸ τὴν τράπεζαν*). Τί ἰδέα! διότι σᾶς ἔσπασα τὸ ῥολόγι σας;

ΓΕΩΡΓ. (*Γελῶν*). Ὦ! πόσην εὐχαρίστησιν μὲ ἐπροξένησες.

ΣΤΑΥΡ. Καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς κρύπτω αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν! (*Καθ' ἑαυτόν*). Ἀδιάφορον, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐννοῶ. . . Αὐτὰ εἶναι φαντασίαις τοῦ κυρίου. . . ἀλλὰ αὐτὸ μοῦ κάμνει ἄνω κάτω τὴν ὑπηρεσίαν!

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗΤΕΤΑΡΤΗ.

ΣΤΑΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΜΑΡΙΑ, ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ἔπειτα ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ.

ΜΑΡ. (*Ἐρχομένη ἐκ τοῦ δωματίου της*). Ἰδοὺ λοιπὸν ἦλθα, δὲν ἀργοπόρησα πολύ. Εἶναι ὡραῖον τὸ φόρεμά μου;

ΓΕΩΡΓ. (*Μετὰ τρυφερότητος*). Ὡραιότατον! Ἀ! ποτὲ δὲν σὲ εἶδα πλέον ὡραίαν!

ΑΝΑΣΤ. (*Εἰσερχόμενος ἐκ τοῦ βάθους*). Σταῦρε, παρατήρησε τί θέλει ὁ θυρωρός· λέγει ὅτι ἔκαμε λάθος . . . σοῦ ἔδωκε μίαν ἐπιστολὴν ἡ ὁποία ἦτον διὰ τὸν κατοικοῦντα εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα. (*Ὁ Σταῦρος ἀναβαίνει.—Ὁ Ἀναστάσιος χαιρετᾷ τὴν Μαρίαν*).

ΓΕΩΡΓ. (*Καθ' ἑαυτόν, ἀναγινώσκων τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἀνωνύμου ἐπιστολῆς*). Πρὸς τὸν Κύριον Κουσκουρίδην, ἔμπορον οἴνων.—Δὲν ἦταν λοιπὸν διὰ ἐμένα! Τί εὐτυχία ὁποῦ τὴν ἔλαβα. . . Εἶναι διὰ τὸ ἄνω πάτωμα. . . Ἴσως εἶναι ἀληθές. (*Ὑψηλῇ τῇ φωνῇ, πρὸς τὸν Σταῦρον ἐπανερχόμενον*). Τὴν ἐξεσφράγισα . . . ἦταν ἀσήμαντος ἐπιστολή . . . ἦτον ἐγκύκλιος.

ΑΝΑΣΤ. (*Χθαμαλῇ τῇ φωνῇ*). Ὁ ἀντικόμης ἀνεχώρησε, δὲν ἔχεις τίποτε νὰ φοβηθῇς.

ΓΕΩΡΓ. (*Μεθ' ἱλαρότητος καὶ λαμβάνων τὰς χεῖρας τῆς συζύγου του*). Ἔ! δὲν ἐφοβούμην τίποτε! εἶχα θυμώσει μὲ αὐτὸ τὸ ζῶον τὸ ὁποῖον ἔσπασε τὸ ὡρολόγιον!

ΑΝΑΣΤ. Τὸ ὡρολόγιον ἔσπασε! τί δυστυχία! Ἀ! (*Διευθύνεται μεθ' ὁρμῆς πρὸς τὸν Σταῦρον*).

ΣΤΑΥΡ. Κύριε, δὲν ἀπέθανε τὸ ῥολόγι σας, ἰδοὺ ὁ ἰατρός του ὁ ὁποῖος θὰ τὸ ἰατρεύσῃ.

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗΠΕΜΠΤΗ.

ΟΙ ΑΥΤΟΙ, Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΟΣ.

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. (*Ὄπισθεν τῆς τραπέζης, πρὸς τὸ βάθος*). Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, ἄφησα ἐδῶ ἕνα καπέλλο.

ΣΤΑΥΡ. Κύριε, τὸ ἔβαλα κατὰ μέρος. (*Τῷ δίδει τὸν πῖλον ὃν ἔλαβεν ὑποκάτωθεν τῆς τραπέζης*).

ΑΝΑΣΤ. (*Καθ' ἑαυτόν, παρατηρῶν τὸν Γεώργιον*). Μαντεύω! . . .

ΓΕΩΡΓ. Ἀ! κύριε, σὺ καὶ οἱ φίλοι σου, ἔχετε μίαν κακὴν συνήθειαν . . . πίστευσέ με, μὴν ἀφίνετε ποτὲ τὰ καπέλλα σας εἰς τὰς ἀντικάμαρας.

Ο ΩΡΟΛΟΓΟΠ. Διὰ τί;

ΓΕΩΡΓ. Διότι . . . διότι εἰμποροῦν νὰ σᾶς τὰ κλέψουν.

ΑΝΑΣΤ. (*Καθ' ἑαυτόν*). Ἔχει δίκαιον . . . αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ φρίττω . . . ὅταν συλλογίζουμαι ὅτι ὀλίγον ἔλειψε νὰ σκοτώσῃ ἕνα ἀντικόμητα. . . διότι εὗρεν εἰς τὸ σπῆτί του τὸ καπέλλο ἑνὸς ῥολογᾶ!

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ (*).

Ἡ ἔκθεσις, ἣν μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐνιαυσίου Πρυτανείας κατὰ νόμον χρεωστῶ νὰ δώσω δημοσίᾳ τῶν πεπραγμένων, δύναται νὰ ἔχῃ διττὸν τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ μὲν παριστάνουσα τὴν εἰκόνα τῆς παρ' ἡμῖν ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ δὲ καταδεικνύουσα τὰς ἐλλείψεις αὐτῆς καὶ τρόπους θεραπείας πρὸς ὡριμωτέραν σκέψιν. Εἰς ταῦτα προστίθεται καὶ ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ σπουδαία πρόοδος τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καταφαίνεται ἐκ τῆς προϊούσης αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγγεγραμμένων φοιτητῶν. Ἐνῷ κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου ἀνῆλθεν ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν φοιτησάντων μέχρι 300, κατὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας δεκαετηρίδος ὁ ἀριθμὸς οὗτος ηὔξησε μέχρι 500, κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς τρίτης δεκαετηρίδος μικρόν τι ὑπερέβη τοὺς 1,200, δηλαδὴ ἔφθασε μέχρι 1,217. Ἔκτοτε δὲν ὑπῆρξεν αὔξησις, ὡς δεικνύει ὁ ὅλος ἀριθμὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκ 1,210 φοιτησάντων, ἐξ ὧν 929 ἀνενέωσαν τὴν ἐγγραφὴν, 281 δὲ νεωστὶ ἐνεγράφησαν.

Τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος σύγκειται ἐξ ἡμεδαπῶν, διότι ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ πίνακος καταφαίνεται, ὅτι ἐν ἔτει 1850 οἱ ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἦσαν 193 πρὸς 204 ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἤδη δὲ εἶναι οἱ ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς 966 πρὸς 244 ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἐκ τῶν ἡμεδαπῶν ἐν τῷ λήξαντι ἔτει μόνον 54 ὡρμῶντο ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, ἄρα ὁ μεγάλος ὄγκος χρεωστεῖται εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι σπουδαίαν ἐπέκτασιν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν Γυμνασίων. Ὁ τετραπλασιασμὸς ἐν εἰκοσαετίᾳ δὲν εἶναι ἐκ τῶν μικρῶν ἀποτελεσμάτων, ἐὰν μάλιστα ἀναλογισθῶμεν, πόσα συμβάντα διέσεισαν τὴν κοινωνίαν μέχρι θεμελίων κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο.

Ἡ Ἑλλὰς διανοητικῶς προοδεύει, καὶ ἡ πρόοδος αὕτη μεγάλας ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς ἀναδεχομένους τὴν ἱκανοποίησιν ἀναλόγων πρὸς τὴν πρόοδον ταύτην ἀξιώσεων.

Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φοιτώντων τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον δύναται ἤδη ν' ἀμιλλᾶται πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῆς Εὐρώπης Πανεπιστήμια, ἂν δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν προβῇ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ μέση ἐκπαίδευσις, τῇ ἱδρύσει πλειόνων ἰσοβάθμων τοῖς ἡμετέροις Γυμνασίοις Ἐκπαιδευτηρίων, θέλομεν ἰδεῖ μέχρι τέλους τῆς τετάρτης δεκαετηρίδος ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ σπουδαίαν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτώντων.

Τοσαύτης πληθύος προσερχομένων πρὸς ἐκπαίδευσιν πῶς ἐκπληροῦνται οἱ εὐγενεῖς πόθοι;

Ἐξ αὐτῆς τῆς κατατάξεως τῶν φοιτητῶν εἰς τὰς διαφόρους σχολὰς δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν τεκμήριον περὶ τοῦ τρόπου τῆς σπουδῆς καὶ τῶν προσδοκωμένων ἀποτελεσμάτων. Πλέον τοῦ ἡμίσεως τῶν ἐγγεγραμμένων φοιτητῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν νομικὴν σχολὴν, ἤτοι 639, ἐκ τῶν 1,210, περὶ τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν, ἤτοι 367, εἰς τὴν φιλοσοφικὴν 136, εἰς τὴν θεολογικὴν 25, εἰς δὲ τὴν φαρμακευτικὴν 43.

Πόθεν ἡ τοσαύτη δυσανάλογος ῥοπὴ πρὸς τὰς νομικὰς μελέτας;

Ἀναμφιβόλως διότι ἡ ὁδὸς δὲν φαίνεται τοσοῦτον ἄναντης, ἄγει δὲ εἰς τὰ πλεῖστα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀξιώματα, δικαστικὰ, διοικητικὰ, προξενικὰ καὶ διπλωματικά.

Ἀλλ' ἡ συῤῥοὴ αὕτη ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ ἀποτελεῖ ὑπερβολικὴν δυσαναλογίαν μεταξὺ διδασκόντων καὶ διδασκομένων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καθίσταται ὅλως προβληματικὸν, ἐὰν πράγματι ἀπονέμεται εἰς ἅπαντας διδασκαλία, ἢ κατ' ὄνομα μόνον γίνονται τινὲς ἐκ τῶν πολλῶν ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ ἐγγραφῶν,

(*) Τὴν 25 Ὀκτωβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ὁ κ. Παῦλος Καλλιγᾶς, παραδίδων τὴν πρυτανείαν τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν, ὡς ἔθος, ἔκθεσιν, ἧς τὸ πρῶτον μέρος τὸ διαλαμβάνον περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ὡς εἰπεῖν ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ πανεπιστημίου, ἐφάνη ἡμῖν κατὰ πολλὰ ἄξιον μελέτης. Διὸ καὶ χαριζόμενοι τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις δημοσιεύομεν αὐτὸ ἀνωτέρω. Ὁ κ. Καλλιγᾶς καταδεικνύει θεμελιώδεις ἐλλείψεις περὶ τὴν διδασκαλίαν, τῶν ὁποίων ζητεῖ μὲν τὴν θεραπείαν, ἀμφίβολον ὅμως ἐν τύχῃ εὐηκόων ἀκροατῶν, μεταξὺ ἐκείνων, ἐγγοοῦμεν, οἵ τινες ἔχουσι τὴν δύναμιν τοῦ θεραπεύειν. Σ. Π.

πρὸς ἀπόκτησιν τῶν τῆς ἐξετάσεως προσόντων, συμπληρωθείσης τῆς τετραετίας.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο φαινόμενον δυσεξήγητον ἀπαντᾶται καθ' ὅλους τοὺς φοιτητὰς ἐν γένει. Ἐνῷ ἀνεξαιρέτως χρεωστοῦσι πάντες νὰ προσάξωσι τὴν ἀπόδειξιν ἀκροάσεως γενικῶν μαθημάτων, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν, ἔπρεπε τοὐλάχιστον τὸ πέμπτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν, ἤτοι διακοσίους πεντήκοντα ὡς ἔγγιστα νὰ εὑρίσκωμεν πάντοτε ἐν τοῖς ἀκροατηρίοις τῶν γενικῶν τούτων μαθημάτων, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἐπὶ ὅ ἔτη παρατείνεται ἡ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διαμονή, τέσσαρα μὲν διὰ τὴν ἀκρόασιν, καὶ ἓν πρὸς προπαρασκευὴν διὰ τὸν κρίσιμον ἀγῶνα τῶν ἐξετάσεων.

Ἀλλ' ὅτε ἀνηγέρθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Πανεπιστημίου ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ἦτο μικρὸς καὶ οὐδεὶς προσεδόκα τότε σπουδαίαν αὔξησιν. Διὰ τοῦτο τὰ εὐρυχωρότερα ἡμῶν ἀκροατήρια δὲν δύνανται νὰ δεχθῶσι πλέον τῶν 200 φοιτητῶν, καὶ μάλιστα οὐχὶ πάντων καθημένων.

Πῶς θέλει γίνει διόρθωσις τῆς ἐλλείψεως ταύτης μεγάλων ἀκροατηρίων, δὲν εἶναι τῆς ὥρας νὰ ἐξετάσωμεν, πρόχειρον ὅμως ἔχομεν ἐντεῦθεν τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι πάντες δὲν φοιτῶσιν ἐν ταῖς ἀκροάσεσι.

Τὸ αὐτὸ φαινόμενον ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ. Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὴν 639 φοιτητῶν πρέπει νὰ εὕρωμεν τοὐλάχιστον τὸ ἥμισυ ἐν ἑκάστῃ παραδόσει, διότι πολλαὶ ἐξ αὐτῶν παρατείνονται ἐπὶ δύο ἔτη. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τὰ ἀκροατήρια σπανίως εἶναι πλήρη.

Οὕτω δυστυχῶς ἐξ αὐτῆς τῆς συγκρίσεως τοῦ χώρου τῶν ἀκροατηρίων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν ἐξελέγχεται, ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνουσι μόνου τοῦ ὀνόματος τοῦ φοιτητοῦ, τῶν δὲ εὐεργετημάτων τῆς διδασκαλίας ἢ μηδόλως ἢ ἐλάχιστον.

Περὶ τοῦ νοσήματος τούτου ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ πολλαχῶς ὑπάρχει ὑπόνοια, ἀλλ' ἀορίστως, ὅτι ἐν γένει χωλαίνει ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις, εἴτε διότι πολλοὶ προσέρχονται μὴ δεόντως κατηρτισμένοι, εἴτε διότι εἰς οὐδένα ὑποκείμενοι ἔλεγχον οἱ φοιτῶντες δὲν γεύονται τῶν παρατιθεμένων καὶ ἀτέλεστοι κατέρχονται εἰς τὴν ἐσχάτην δοκιμασίαν τῶν ἐξετάσεων, ἣν λανθάνοντες διέρχονται ἐκ τῆς ἄγαν τῶν ἐξεταζόντων ἐπιεικείας.

Πρὸς καταστολὴν τοιαύτης ἀκηδείας, ματαιούσης τὴν ὑπὲρ τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως μέριμναν, πολλοὶ ἐνόμισαν καὶ νομίζουσιν, ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ παρέμβασις τοῦ νομοθέτου. Ἀλλ' οἱ καταφεύγοντες, ἅμα ἀπαντήσωσι πρόσκομμα, εὐθὺς εἰς τὸν νομοθέτην αὐτὸν ὡς παντοδύναμον, κινδυνεύουσιν, εὑρισκόμενοι ἐνώπιον αὐτοῦ, ν' ἀγνοῶσι τί ζητοῦσι.

Πᾶσα μεταβολὴ τοῦ νόμου δὲν εἶναι βελτίωσις οὔτε πρόοδος, διότι καὶ εἰς τὸ χεῖρον γίνεται μεταβολή. Ἴσως καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀπὸ τοῦ 1837 ὑφισταμένου καὶ ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμοῦ, κληθέντος *προσωρινοῦ*, συνετέλεσεν ὅπως προκληθῇ ἡ ἐνέργεια τοῦ νομοθέτου, διότι δύο μὲν συνετάχθησαν νομοσχέδια ἐν ἔτεσι 1844 καὶ 1849, ἀπὸ δὲ τοῦ 1860 διαδοχικῶς ἕξ, ὧν τὰ πλεῖστα ἔφθασαν μέχρι τοῦ νομοθετικοῦ σώματος.

Ἐν οὐδεμιᾷ τῶν συνοδευουσῶν αὐτὰ ἐκθέσεων εὑρίσκει τις ἐντούτοις καταδεικνυόμενα τὰ ἐλαττώματα τοῦ ὑφισταμένου προσωρινοῦ Κανονισμοῦ καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προκύψαντα ἀναπόδραστα ἀποτελέσματα, ἀλλ' ἁπλῶς συσταίνονται αἱ νέαι μεταρρυθμίσεις ὡς λίαν πρόσφοροι, ὡς μηδόλως ὄντος διαφιλονεικουμένου τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ὑφιστάμενος κανονισμὸς δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξακολουθῇ ἰσχύων,

Ἐὰν ἐξ αὐτῶν ὅλων τῶν νομοσχεδίων παρατρέξωμεν ὅ,τι κατὰ μικρὰς παραλλαγὰς ἐπαναλαμβάνεται ἐκ τοῦ ὑφισταμένου κανονισμοῦ, προσέξωμεν δὲ εἰς τὰς καιρίας μεταβολὰς, δυστυχῶς βλέπομεν ἀπειλουμένην τοιαύτην τοῦ πανεπιστημίου ἀλλοίωσιν, ὥστε κινδυνεύει νὰ μειωθῇ ἡ ἐν αὐτῷ πνευματικὴ ζωή.

Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ποσῶς ἀλλότριον τῆς παρούσης ἐκθέσεως περὶ τῶν παρὰ τῆς Συγκλήτου πεπραγμένων, διότι ἡ πρώτη ὑπόθεσις, περὶ ἧς συντόμως αὕτη ἐνησχολήθη, ἅμα ἀνέλαβον τὰ Πρυτανικὰ καθήκοντα, καὶ ἐπὶ πολλὰς μάλιστα συνεδριάσεις, ὑπῆρξεν ἡ συζήτησις περὶ τοῦ νομοσχεδίου, τοῦ ὑποβληθέντος πέρυσιν εἰς τὴν Βουλήν. Τὰς περὶ αὐτοῦ κρίσεις τῆς συγκλήτου ὑπέβαλον τότε εἰς τὸ ὑπουργεῖον αὐθορμήτως.

Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις τὰ κυριώτερα.

Ἐν πρώτοις διά τινων τῶν νομοσχεδίων μεταφέρεται εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὸ βάρος τῆς ἐκ νέου ἐξετάσεως τῶν κτησαμένων ἀπολυτήριον γυμνασιακὸν, πρὸς ἔλεγχον τῆς πρὸς παραδοχὴν ἱκανότητος.

Ἐὰν τ' ἀπολυτήρια τῶν γυμνασίων δὲν παρέχωσι πιστιν, ἀλλ' ὑπάρχει ἀνάγκη ἀναθεωρήσεως, πρὸς τί ἐκδίδονται τ' ἀπολυτήρια ταῦτα; Διατί τοσαύτη ἀπώλεια χρόνου ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὥστε ἐνωρὶς περατοῦνται αἱ παραδόσεις καὶ βραδέως γίνεται ἡ ἔναρξις αὐτῶν;

Διὰ τὴν ἐκ νέου ἐξέτασιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ προβάλλεται τὸ ὁμοιόμορφον.

Ἀλλ' εἶναι τάχα δυνατὸν νὰ προκύψῃ ὁμοιόμορφον καὶ ἰσοδύναμον ἐκ προχείρου ἐξετάσεως πολλῶν συνάμα, ἐὰν δὲν προϋπάρχῃ ἐκ τῆς ὁμοιομόρφου καὶ ἰσοδυνάμου διδασκαλίας;

Τὸν ἀφ' ἱερᾶς ἐπὶ τέλους κινοῦντες, δὲν ὑπάρχει, λέγουσιν, ἄλλη τοῦ κακοῦ διόρθωσις, καὶ μόνοι οἱ καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου, οἱ ἀγνοοῦντες τοὺς ἐξεταζομένους καὶ οὐδεμίαν ἔχοντες προηγουμένην σχέσιν πρὸς αὐτοὺς, δύνανται νὰ μετέλθωσιν ἀνεπηρεάστως καὶ δικαίως τὸ ἔργον τοῦ ἐξεταστοῦ.

Ἀλλ' εἶναι τάχα ἡ περὶ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου ἀπόφασις ἔργον Μίνωος καὶ Ῥαδαμάνθυος;

Καὶ ἂν ἦτο τῳόντι ἀληθὲς, ὅτι ἀκριβέστερον καὶ ἀσφαλέστερον ἀποφαίνεται περὶ ἱκανότητος ὁ ἀγνοῶν τὸν ἐξεταζόμενον καὶ μόνον ἐκ τῆς ἀμέσου δοκιμασίας, τῆς πολλὰ ἐχούσης τὰ τυχαῖα, κρίνων, ὡς ἄλλοτε τὸ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ δικαστήριον ἐδίκαζεν ἐν τῇ σκοτίᾳ, πάλιν δὲν εἶναι οὗτος λόγος ἀποχρῶν, ὅπως ἀγγαρευθῇ τὸ πανεπιστήμιον ἔργα ἀλλότρια.

Ὁ προορισμὸς αὐτοῦ δὲν εἶναι ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐκπαίδευσις, ἀλλ' ἡ διδασκαλία τῆς ἐπιστήμης καὶ ὁ εἰς ἐκείνην ἀποδιδόμενος χρόνος ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτῆς.

Ἐὰν θέλωμεν τὸ πανεπιστήμιον νὰ ἐκτελέσῃ καὶ ἄλλα καθήκοντα, διὰ νὰ μετέλθῃ ταῦτα ἀποτελεσματικῶς, πρέπει νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸ διπλασία αὔξησις καὶ ἄλλος ὀργανισμός.

Δὲν περιωρίσθησαν ἐν τούτοις εἰς ταύτην μόνην τὴν σύγχυσιν τῶν ὁρίων μεταξὺ μέσης καὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ἀλλ', ὡς ἦτον ἑπόμενον, μετὰ τὸ πρῶτον βῆμα ἐπῆλθε τὸ δεύτερον, διότι προτείνουσι νὰ μετασχηματίσωσι τὴν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν τοιαύτην, οἵα ἁρμόζει κατὰ τὴν μέσην παιδείαν. Ἐν ὀλίγαις λέξεσι ζητεῖται νὰ μεταβληθῇ τὸ πανεπιστήμιον εἰς ἀνώτερον γυμνάσιον, γινομένης καθ' ἑκάστην ὀνομαστικῆς κλήσεως ἐν τοῖς ἀκροατηρίοις καὶ ἐπιβαλλομένων ἐνιαυσίων ἐξετάσεων.

Τοιαύτη πρότασις δεικνύει τὴν παραγνώρισιν τῆς διαχωριζούσης τὴν μέσην παιδείαν καὶ τὴν ἀνωτάτην γραμμῆς.

Μεχρισοῦ ἐξακολουθεῖ ἡ μέση ἐκπαίδευσις, εἰς τὸν σπουδάζοντα μεταδίδονται γνώσεις ὡρισμέναι, μᾶλλον πρὸς ἀπομνημόνευσιν, πάντοτε στοιχειώδεις.

Καὶ λόγῳ τῆς ἡλικίας, καὶ διότι ἡ ἀπόκτησις τοιούτων γνώσεων εἶναι μνημονική, ἀπαιτεῖται ἡ συνεχὴς ἐπιτήρησις, ἂν ἀπεταμιεύθησαν τὰ διδαχθέντα.

Τοιαύτη δὲν εἶναι μέχρι τέλους ἡ ἐκπαίδευσις καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἥβης, ὅτε ἡ κρίσις ἐγείρεται, ἐνεργοῦσα κατὰ τὴν διανοητικὴν χώνευσιν, ὅπως τὰ δόξέα ἐν τῷ στομάχῳ.

Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν εἶναι ξεστὸς πίναξ, ἐν ᾧ ἀναγράφομεν πολλὰ καὶ παντοῖα, ἀθρόα καὶ ἀναμίξ, πρὸς ἄγνωστον χρῆσιν, ἢ πρὸς ἐπίδειξιν.

Ἡ ἐπιστημονικὴ διδασκαλία εἶναι ἡ ἐκμάθησις τῆς χρήσεως τῶν ἀποκτωμένων γνώσεων.

Ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ἡ ἐπιστημονικὴ διδασκαλία οὐσιωδῶς καὶ ῥιζικῶς διαφέρει, διότι δὲν πρόκειται μόνον ν' αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμετέρων γνώσεων καὶ νὰ δεκαπλασιάσωμεν τὸ τάλαντον, ὅπερ καὶ χιλιαπλασιαζόμενον μένει νεκρὸν ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς πολυμαθείας, ἐνόσῳ δὲν γίνεται ἡ δέουσα αὐτοῦ χρῆσις.

Σκοπὸς τῆς ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας εἶναι ν' ἀναφλέξῃ ἐν ἡμῖν τὸν σπινθῆρα τῆς ἰδίας κρίσεως, διὰ τῆς ἐνασκήσεως εἰς τὴν λογικὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἀλληλουχίας αὐτῶν (1).

Ὅτι ἡ παιδαγωγικὴ μέθοδος δὲν εἶναι ἡ δοκιμωτέρα, ἀρκεῖ ἡ σύγκρισις τῶν Πανεπιστημίων, παρ' οἷς ἐπικρατεῖ, πρὸς τὰ Πανεπιστήμια, παρ' οἷς ἡ διδασκαλία εἶναι ἐλευθέρα, ὅπως πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὑπεροχῆς τῶν τελευταίων.

Διὰ τοῦτο ἐν Ἰταλίᾳ, ἅμα ἀπεσείσθη ὁ ξένος ζυγὸς, ὅστις ἐσκόπει τὴν ἀπονάρκωσιν τῶν πνευμάτων, ἡ παιδαγωγικὴ μέθοδος ἐγκατελείφθη, ἐν Γαλλίᾳ δὲ τοσοῦτον κατεκρίθη, ὥστε δὲν εἶναι μακρὰν ὁ χρόνος τῆς ῥιζικῆς μεταρρυθμίσεως. Ἂν τὰ φοβερὰ συμβάντα, ἅτινα τὰ πάντα κατέστησαν ἀνάρπαστα, δὲν διέκοπτον τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν, ἠθέλαμεν ἰδεῖ μεγάλας μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ διδασκαλίᾳ ἐν Γαλλίᾳ, ὡς τεκμηριοῖ τὸ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Γκυζώτου καταρτισθὲν νομοσχέδιον.

Ὁ ἔξοχος ἱστορικὸς *Σύβελος*, ἐν ἰδίᾳ πραγματείᾳ παραβάλλων τὰ γερμανικὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν, περὶ τῶν Ἀγγλικῶν παρατηρεῖ, ὅτι ἕνεκα τῆς ἐν αὐτοῖς ἐπικρατούσης παιδαγωγικῆς μεθόδου μόλις ὑπολείπεται εἰς τὸν Καθηγητὴν καιρὸς δώδεκα μαθημάτων κατ' ἔτος ἀπὸ καθέδρας, ἐξαιρέτων βεβαίως καὶ γλαφυρῶν, ἀλλὰ μὴ ἀρκούντων πρὸς ἔκθεσιν τῆς ἐπιστήμης. Διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης προστίθενται ἰδιαίτερα σπουδαστήρια (colleges), ἐν οἷς ἀφιεροῦνται εἰς τὴν κατ' ἰδίαν μελέτην τῶν ἐπιστημῶν οἱ φοιτηταὶ ὑπὸ τῆς ὁδηγίας Καθηγητῶν (2).

Πλὴν τῆς πείρας, καὶ αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος διδάσκει, ὅτι ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἀχώριστος

(1) Ἡ ἀντίστροφος σύγχυσις ἀπαντᾶται ἐν ἐκείνοις τῆς διδακτικοῖς βιβλίοις γραμματικῆς ἢ ἀριθμητικῆς, ἐν οἷς τὰ πάντα κατασκευάζονται ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐκ μεταφυσικῶν θεωρημάτων, ἀντὶ νὰ γίνεται εὐκρινὴς ἀνάλυσις τῶν διδασκομένων, ὡς δεδομένων καὶ οὕτως ἐχόντων. Ἡ μέχρι τῶν πρώτων αἰτίων ἀναδρομὴ ἐν καιρῷ τῆς μέσης παιδείας, ὡς ἐξ ἀνάγκης ἀτελὴς, εἶναι αὐτόχρημα πυργοποιία.

(2) Heinr. v. Sybel Die deutschen und ausw. Universit. Bonn. 1868.

τῆς ἐλευθερίας. Ἂν δὲν ἀφήσωμεν νὰ συνέλθῃ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σκέψιν τὸν ἀκροώμενον, ὅπως ἐννοήσῃ ἐξ ἑαυτοῦ ἐπαναλαμβάνων τὴν πρᾶξιν τῆς λογικῆς ἀναλύσεως καὶ συνθέσεως, δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἀπεκτήθησαν ἐπιστημονικαὶ γνώσεις. Ἡ κατασκευὴ σοφῶν μηχανῶν οὐδέποτε ἐπέτυχε, καὶ πρὸ τοῦ Ῥαιμόνδου Λούλου καὶ μετ' αὐτόν.

Ἀλλ' εἰς ταῦτα ἀντιτάττουσι τὴν ἀντίῤῥησιν, ὅτι ἰδοὺ ἔχομεν τὴν ἐλευθερίαν τῆς διδασκαλίας μεταφυτευθεῖσαν ἐκ Γερμανίας, ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν ᾗ ἄλλοτε αὐτομάτως ἐβλάστησεν ἡ ἐπιστήμη ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς ἀκαδημίας καὶ τῆς στοᾶς, καὶ ὅπου τὸ ἔδαφος κατεδείχθη ἐπιτήδειον· ἀλλ' ὅμως ὁπόσον διαφέρουσιν οἱ σήμερον καρποὶ, ὥστε ἀμηχανοῦμεν περὶ τοῦ ποιητέου.

Διότι ἐν τούτοις δὲν εἶναι εὐχάριστα τὰ ἐνόντα, ἕπεται τάχα, ὅτι πρέπει νὰ τραπῶμεν εἰς τὸ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον τοῦ ὑπάρχοντος, δι' ὅλης τῆς ἐλαστικότητος τῆς ἀντιδράσεως;

Πρὶν ἐγκαταλείψωμεν τὸ σύστημα τῶν ἐλευθέρων παραδόσεων, δίκαιον εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν ἀπεμιμήθημεν αὐτὸ καθ' ὁλοκληρίαν, ἢ ἐν μέρει μόνον, καὶ ἂν τὰ παραλειφθέντα δύνανται νὰ ἔχωσι σπουδαιότητά τινα.

Καὶ τῳόντι ἐκ τῆς συγκρίσεως παρατηροῦμεν, ὅτι πλὴν ἄλλων καὶ κατὰ τοὺς ἑξῆς δύο λόγους ὑπάρχει διαφορὰ μεγίστη μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου καὶ τῶν ἐν Γερμανίᾳ, κατά τε τὸν τρόπον τοῦ διορισμοῦ τῶν καθηγητῶν καὶ κατὰ τὴν ὑφηγεσίαν.

Ὅτι τὰ περὶ διορισμῶν τῶν καθηγητῶν παρ' ἡμῖν χωλαίνουσιν, ὁμολογεῖται καὶ παρὰ τῶν συνταξάντων τὰ νομοσχέδια. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἁπλοῦν, ὥστε περὶ αὐτοῦ δὲν ἐκτεινόμεθα. Τοῦτο μόνον παρατηροῦμεν. Ἐν τισι νομοσχεδίοις προτείνεται ὁ διαγωνισμὸς, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, ἐν μόνῳ δὲ τῷ τελευταίῳ νομοσχεδίῳ κατά τι προτάσσονται οἱ Ὑφηγηταί. Ἐνῷ ζητεῖται δοκιμασία πρὸ τοῦ διορισμοῦ, ἀπορεῖ τις, διατί δὲν προτιμᾶται ἡ διὰ μακρῶν βάσανος τοῦ ἐν τῇ ὑφηγεσίᾳ εὐδοκιμήσαντος, βεβαίαν καὶ ἐναργῆ παρέχουσα τὴν ἀπόδειξιν, ἀντὶ τοῦ διαγωνισμοῦ, ἐξ οὗ μόνον τεκμήριον παράγεται, ὅτι ὁ ἐν ἑνὶ εὐδόκιμος ἔσεται καὶ ἐν παντί. Αἱ περὶ τούτων σοβαραὶ κρίσεις τῶν Κουζίνων, Κουβιέρων καὶ Λαβουλαίων φαίνεται, ὅτι παρ' ἡμῖν εἰς οὐδὲν συνετέλεσαν.

Ὅση ἂν ὑπάρχει διαφωνία κατὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, δὲν δύναται νὰ διαφιλονεικηθῇ ἡ ἀρχὴ, ὅτι ἅμα ἡ καθηγεσία δὲν εἶναι βραβεῖον τῶν μετὰ ζήλου καὶ ἐπιτυχῶς ἐνασχολουμένων εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἀπονεκροῦται πᾶσα ἅμιλλα τῶν σπουδαζόντων, διότι δὲν προσδοκῶσι τῶν ἀγώνων αὐτῶν δικαίαν ἐκτίμησιν.

Τουναντίον διὰ τῶν ἠθικῶν μέσων παράγονται ἀσυγκρίτῳ λόγῳ μείζονα ἀποτελέσματα.

Ἐν τῶν δραστικωτέρων, δι' οὗ δύναται νὰ δοθῇ ἄλλη ῥοπὴ εἰς τὰ πνεύματα τῶν φοιτώντων, ὅπως οἴκοθεν συῤῥέωσιν εἰς τὰ ἀκροατήρια τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀναντιῤῥήτως εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν παραδόσεων τούτων διὰ πειραμάτων, ζωηρῶς παριστανόντων εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν τὸ ἀξιοθαύμαστον θέαμα τῶν ποικίλων τῆς φύσεως φαινομένων, πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἐξηγήσεως αὐτῶν καὶ τῶν διεπόντων αὐτὰ νόμων.

Οὐδὲν τούτων ἐπαγωγότερον καὶ μάλιστα διὰ τὴν νεολαίαν. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται ἔκτακτοι καὶ συνεχεῖς δαπάναι πρὸς αὔξησιν καὶ διατήρησιν τῶν ὀργάνων φυσικῆς καὶ χημείας καὶ πρὸς συμπλήρωσιν φυσιογραφικῶν ἢ ἄλλων συλλογῶν. Τοιαῦται δαπάναι δύνανται τὰ γίνωνται ἄνευ γλισχρότητος ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ Πανεπιστημίου περιουσίας, ὅταν ἀνεξαρτήτως ψηφίζωνται ὑπὸ τῆς Συγκλήτου.

Ὡς ἐκ συνθήματος ἐντούτοις ἅπαντες οἱ συντάξαντες παρ' ἡμῖν νομοσχέδια περὶ Πανεπιστημίου εἰς τοῦτο ἀπέβλεψαν παντὶ σθένει, ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τὴν ἐλευθέραν διαχείρισιν τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ περιουσίας. Ἡ μόνη δικαιολόγησις τοιαύτης ἀποστερήσεως ἠδύνατο νὰ εἶναι ἡ μεχριτοῦδε κακὴ χρῆσις. Ἀλλ' ἀπεναντίας ἡ προβαίνουσα αὔξησις τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ πλεῖστον χρεωστουμένη εἰς τὴν καλὴν διοίκησιν, καθίστησιν ἀνεξήγητον, πῶς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ συντάγματος, εἴτε τοῦ πρώτου, εἴτε τοῦ νῦν, ζητεῖται ἡ κατάργησις τοῦ αὐτοδιοικήτου τῆς περιουσίας, ἀπονεμηθέντος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐν καιρῷ ἀκράτου μοναρχίας.

Πρὸς τί ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπουργικῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ ὑποθέσεων, δι' ἃς αὐτὸς ὁ Ὑπουργὸς οὐδένα ἄλλον δύναται καταλληλότερον νὰ συμβουλευθῇ πλὴν αὐτῶν τῶν ἐπιστημόνων;

Ὁ θέλων νὰ μάθῃ πόσα ἐκ τῆς ὑπουργικῆς κηδεμονίας πάσχουσι τὰ ἐν τῇ πεφωτισμένῃ Γαλλίᾳ Πανεπιστήμια, καὶ ποῖα ἀνυπέρβλητα προσκόμματα ἀπαντῶσιν ἐν τῷ ἐκεῖ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας διὰ πᾶσαν δαπάνην ὑπὲρ Μουσείων, Βιβλιοθηκῶν, συλλογῶν παντὸς εἴδους καὶ ἐν γένει ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας, οὐδέποτε ἐγκρινομένην, ὡς δῆθεν περιττὴν καὶ καθ' ὑπέρβασιν τῶν ἅπαξ ἀποσχοινισθέντων, δύναται νὰ συμβουλευθῇ τὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους εἰδικῶς περὶ ἀναμορφώσεως τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως πραγματευθέντα Καθηγητὴν τῆς κλινικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Στασβούργου (¹). Συγκρίνων ἄντικρυς ὁ γάλλος οὗτος καθηγητὴς τὰ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Γερμανίας γινόμενα, ἐπὶ τέλους

(¹) Schützenberger de la Réforme de l'enseignement supérieur, Paris 1870.

ἐρωτᾷ, ἂν ὑπάρχῃ τις σπουδαίως πιστεύων, ὅτι τοσαῦτα ἐργαστήρια φυσικῆς καὶ χημείας, ὧν τὰ νεώτερα ὑπερτεροῦσι τὰ πρὸ αὐτῶν, τοσαῦτα ἱδρύματα διὰ βιολογικὰ πειράματα, τοσαῦτα ταμεῖα μικροσκοπικῶν καὶ ἀνατομικοπαθολογικῶν ἐρευνῶν, τοσαῦτα εἰδικὰ καταστήματα κλινικῆς ἰατρικῆς, ὠτιατρικῆς, ὀφθαλμιατρικῆς, λαρυγγοσκοπίας κτλ. ἔμελλον ποτὲ νὰ λάβωσιν ὕπαρξιν, ἂν εἰς τὰ Ὑπουργεῖα τῆς Πρωσσίας καὶ τῆς λοιπῆς Γερμανίας ἀπέκειτο ἡ πρωτοβουλία ἢ ἡ τελευταία ἀπόφασις (¹);

Δὲν εἶναι λοιπὸν τολμηρὸν ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι μέγα μέρος τῆς εἰς τὸ μέλλον προόδου τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καὶ τῆς κρείττονος αὐτοῦ ῥυθμίσεως προσδοκᾶται ἐκ τῆς αὐτονόμου διαχειρίσεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας.

Ἐν τούτῳ τῷ πνεύματι ἤδη ἡ πρὸ ἡμῶν Σύγκλητος ἐσκέφθη περὶ ἀνεγέρσεως ἰδιαιτέρου χημείου.

Ὅπως ἤδη ἔχει τὸ ἡμέτερον χημεῖον, καθειργμένον ἐν μικρῷ δωματίῳ, εἶναι παραίτιον βλάβης καὶ εἰς ἑαυτὸ καὶ εἰς ἄλλους· εἰς ἑαυτὸ μὲν, διότι αὐτόθι ὑπάρχουσιν ἐναποτεταμιευμένα ἅπαντα τὰ χημικὰ ὄργανα, ἐξ ὧν καί τινα βαρύτιμα, φθειρόμενα ἐκ τῶν ἀερίων καὶ χρήζοντα συχνῆς ἐπισκευῆς ἢ ἀντικαταστάσεως· εἰς ἄλλους δὲ, διότι τὰ ἀέρια ταῦτα, μεταδιδόμενα εἰς τὸ ὑπερῷον, ἔνθα ἔχομεν τὸ φυσιογραφικὸν Μουσεῖον καὶ τὴν Βιβλιοθήκην, ἀπειλοῦσι καὶ ἐκεῖ σπουδαίαν φθοράν.

Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἂν δὲν ὑπῆρχον, ἐν τοιούτῳ στενῷ χώρῳ εἶναι ἀδύνατον νὰ δοθῇ ἡ δέουσα ἀνάπτυξις εἰς χημεῖον, ὁποῖον ἐννοοῦμεν αὐτὸ κατὰ τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν. Διὰ ν' ἀπαρτισθῇ χημεῖον ὁπωσοῦν χρήσιμον, ἀπαιτεῖται εὐρύχωρον οἰκοδόμημα, ὥστε ὁ Καθηγητὴς νὰ ἔχῃ ἰδιαίτερον ταμεῖον δι' ἰδίαν μελέτην καὶ προπαρασκευὴν, καὶ ἀκροατήριον νὰ ὑπάρχῃ κατάλληλον πρὸς ἐπίδειξιν καὶ ἐξήγησιν τῶν πειραμάτων καὶ ἐργαστήριον διὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις τῶν φοιτητῶν, ἰδίαις αὐτῶν δαπάναις δοκιμαζόντων ποιοτικὰς καὶ ποσοτικὰς ἀναλύσεις, συνθέσεις καὶ κατασκευὰς σκευασιῶν ἀνοργάνων καὶ ὀργανικῶν, καὶ τέλος χημεῖον πρὸς ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν τεχνολογικῶν ἀναλύσεων, οὗ τὴν στέρησιν ἤδη αἰσθάνονται παρ' ἡμῖν ἡ μεταλλουργικὴ καὶ ἐν γένει ἡ βιομηχανία.

Συγχρόνως ἔχομεν ἀνάγκην ἰδιαιτέρου φροντιστηρίου φαρμακευτικῆς χημείας, ὅπερ μόλις κατηρτίσθη ἐσχάτως ἐν τρωγλοδυτικῷ καὶ ὑγρῷ ὑπογείῳ τοῦ πανεπιστημίου.

Ἡ ἀνατομία στερεῖται καταλλήλου ἀμφιθεάτρου καὶ χώρου διὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις ἀνατομικῆς μελέτης καὶ διὰ τὰς ἐπικουρικὰς συλλογάς.

(¹) Αὐτόθι σελ. 28.

Ἡ πρὸ ἡμῶν Σύγκλητος ἤλπιζε νὰ κατορθώσῃ ταῦτα πάντα ἄνευ θυσίας τῆς περιουσίας τοῦ πανεπιστημίου ἐκ γενναίας τινὸς προσφορᾶς. Ἀλλ' ὁ χρόνος εἶναι πολύτιμος καὶ πᾶσα ἀναβολὴ ἐπαυξάνει τὸ κακὸν, ἐνῷ ἡ ἀπώλεια τοῦ χρόνου εἶναι ἀναντικατάστατος.

Αἱ γενναῖαι προσφοραὶ εἰς τὸ πανεπιστήμιον δὲν παύουσιν εὐτυχῶς, διότι τὰ εὐεργετικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα ἐν τῷ ἑλληνισμῷ εἶναι καταφανῆ, θέλουσιν ὅμως αὐξήσει αἱ προσφοραὶ αὗται, ὅταν βλέπωσιν οἱ ἔχοντες τὴν διάθεσιν καὶ τὰ μέσα σπουδαῖα ἔργα.

Ἐπὶ τῇ σκέψει ταύτῃ ἀπεφάσισεν ἡ Σύγκλητος τὴν ἀπόκτησιν εὐρυχώρου γηπέδου ἐν ὁδῷ Σόλωνος πλησίον τοῦ πανεπιστημίου. Τὸ γήπεδον τοῦτο πανταχόθεν περιοριζόμενον ὑπὸ ὁδῶν, ἐκ πήχεων τετραγωνικῶν 7,494.47, ἀνῆκεν εἰς πολλοὺς ἰδιοκτήτας καὶ πολὺς κατεβλήθη κόπος, ὅπως πάντες συγκατανεύσωσιν εἰς τὴν παραχώρησιν. Διὰ τοῦτο ἅπαντα τὰ μέρη δὲν ἠγοράσθησαν ἐν μιᾷ τιμῇ, ἀλλὰ κατὰ μέσον ὅρον πρὸς δρ. 6,92 τὸν τετραγωνικὸν πῆχυν, ὥστε διὰ τὸ ὅλον κατεβλήθησαν δρ. 51,862,91.

Τὸ δοθὲν τοῦτο τίμημα δὲν πρέπει νὰ καταλογίσωμεν εἰς τὰς δαπάνας, διότι τὸ δι' αὐτοῦ ἀποκτηθὲν κτῆμα ἔχει σήμερον μείζονα ἀξίαν καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου γίνεται πολυτιμότερον.

Ὅπως ὁ ἐμὸς προκάτοχος ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ πέρυσιν ἐδήλωσε, τὸ σχεδιόγραμμα τοῦ χημείου καὶ τοῦ φαρμακευτικοῦ φροντιστηρίου ἔκτοτε παρεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ κ. Τσίλλερ, ὃν εἶχε παρακαλέσει ὁ τότε πρύτανις νὰ συμπράξῃ μετὰ τοῦ κ. Αυσάνδρου Καυταντσόγλου.

Μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ γηπέδου ἐζητήθη παρὰ τοῦ κ. Τσίλλερ, συμβουλευομένου τὸν κ. Καυταντσόγλου, νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ σχέδιον εἰς τὰς διαστάσεις τοῦ γηπέδου, προσέχων ὥστε νὰ μείνῃ ὅλος ὁ ἀναγκαῖος χῶρος πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἀνατομείου.

Τούτῳ τῷ λόγῳ ἐγένετο συγχρόνως καὶ τὸ πλῆρες σχεδιόγραμμα τοῦ ἀνατομείου, ἐφ' ᾧ προσεκλήθησαν οἱ ἁρμόδιοι καθηγηταὶ ὅπως ἐκφέρωσι γνώμην.

Μετὰ τὴν παραδοχὴν τῶν σχεδιογραμμάτων ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὑπεβλήθη ἡ πρότασις εἰς τὴν Σύγκλητον, ὅπως χορηγήσῃ πίστωσιν δρ. 50,000 διὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος πρὸς ἐπιχείρησιν τῆς οἰκοδομῆς, ἥτις ἐν συνόλῳ διὰ τὸ χημεῖον, ἀνατομεῖον καὶ φαρμακευτικὸν φροντιστήριον, ὑπελογίσθη περίπου ὡς ἀπαιτοῦσα δρ. 250,000.

Τὸ μέγεθος τῆς δαπάνης, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν γενησομένης, ἀπεδειλίασε τὴν Σύγκλητον, ὡς νομίζομεν ἀδίκως, τὸ μὲν διότι ἡ περιουσία τοῦ Πανεπι-

στημίου, ἀποφέρει κατ' ἔτος περίσσευμα 20 ἕως 25 χιλ. δραχμῶν, ὥστε δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ μειωθῇ ἡ περιουσία, ἀλλ' ἐν δεκαετίᾳ νὰ ἐκλείψῃ τὸ περίσσευμα, τὸ δὲ διότι δὲν εἶναι ἀπίθανον ἐν διαστήματι τῆς δεκαετίας νὰ γενῶσι δωρεαὶ καὶ κληροδοτήματα πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς δαπάνης, καὶ τελευταῖον, διότι τὸ Πανεπιστήμιον μέλλει νὰ ἔχῃ πάντοτε τὰ ἀναλωθησόμενα ὡς ἀκίνητον περιουσίαν. Ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ Πανεπιστημίου δὲν εἶναι ἡ αὔξησις τῶν κεφαλαίων, ἀλλ' ἡ σκόπιμος χρῆσις αὐτῶν ὡς μέσων πρὸς ἐκπλήρωσιν πνευματικῶν ἀναγκῶν. Μία τῶν σπουδαιοτέρων ἀναντιρρήτως εἶναι ἡ σύστασις χημείου κατὰ τὴν νεωτέραν τῆς ἐπιστήμης ἀνάπτυξιν, καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ὠφελειῶν, ὅσαι ἐκ τοιούτων ἐρευνῶν χημικῆς ἀναλύσεως πηγάζουσι.

Τὸ χημεῖον ἡμῶν ἐπὶ τοιαύτῃ βάσει ὀργανιζόμενον μέλλει νὰ εἶναι μοναδικὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ν' ἀναδείξῃ τὴν Ἑλλάδα προπορευομένην καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κλάδον τῆς ἐπιστήμης, τοσοῦτον σπουδαῖον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βιομηχανίας.

Ἀλλ' ἴσως εἶχε παρέλθει χρόνος μέχρι τῆς ὁριστικῆς ἀποκτήσεως τοῦ γηπέδου, ὥστε ἐκ τῆς ἀναβολῆς εἰς τὸ ἐπιὸν οὐδεμία ἐπῆλθε βλάβη, ἐὰν ἡ ἐνεστῶσα Σύγκλητος δὲν βραδύνῃ νὰ ἐπιχειρήσῃ μετὰ ζέσεως τὸ ἔργον καὶ νὰ καταστήσῃ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον ἐφάμιλλον ἐκείνων, ἐν οἷς ἡ Γερμανία σεμνύνεται.

Ἡ πρώτη βάσις τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων εἶναι ἡ ἀκριβὴς παρατήρησις τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἡ δὲ ἀνακάλυψις φυσικῶν νόμων καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν ὑπῆρξαν ἀείποτε οἱ σταθμοὶ, οἱ ἐμφαίνοντες τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος.

Μὴ δειλιάσωμεν λοιπὸν διὰ πάσης θυσίας νὰ παράσχωμεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν διάνοιαν τὰ ὄργανα, δι' ὧν εἰσχωρεῖ εἰς τ' ἀπόῤῥητα τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Καιρὸς εἶναι νὰ μὴ ἐνασχολῆται αὕτη ἀποκλειστικῶς περὶ τεχνολογίας, συντάξεως καὶ ἐτυμολογίας.

Μὴ τολμήσασα ἡ Σύγκλητος νὰ καταβάλῃ τὸν θεμέλιον λίθον τῆς σπουδαίας ταύτης οἰκοδομῆς χημείου καὶ ἀνατομείου, δὲν μετέβαλεν ὅμως φρόνημα περὶ τῶν συντελεστικῶν μέσων πρὸς ῥύθμισιν τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ σπουδῶν.

Τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν καὶ μάλιστα τῶν φυσικῶν ἡ μελέτη, δέον νὰ προβάλλεται εἰς τὸν νοῦν τῶν φοιτώντων ὡς προέχουσα καὶ ἀξία πάσης ἐμψυχώσεως.

Διὰ τοῦτο τὸν εὐδοκιμήσαντα ὡς διδάκτορα τῶν μαθηματικῶν καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων καθηγητῶν συστηθέντα ὡς νέον ἐξαιρέτου εὐφυΐας κ. Ἰωάννην Χατζιδάκην ἀπέστειλεν ἡ Σύγκλητος εἰς Γαλλίαν πρὸς τελειοποίησιν, παρέχουσα ἐπὶ τρία ἔτη ἀνὰ δραχμὰς 200 κατὰ μῆνα.

Πρὸ αὐτοῦ ἐστάλη ὁ κ. Κωνστ. Μητσόπουλος, διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐπὶ τετραετίαν ὑπότροφος καὶ λαμβάνων δρ. 250 κατὰ μῆνα, ὅστις διατελεῖ φοιτῶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς ἐν Σαξωνίᾳ Φρεϋβέργης, ὅθεν ἀπέστειλεν ἐξαίρετον διατριβὴν περὶ τῶν ἐκεῖ μεταλλείων καὶ καμίνων γαληνίτου, ἀξίαν δημοσιεύσεως διὰ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα παρ' ἡμῖν ἀσχολουμένους.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παρετάθη ἐπὶ ἓν ἔτος ἡ ἐν Βιέννῃ ὑποτροφία τοῦ κ. Χαριλάου Ὀλυμπίου, υἱοῦ τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ Ἰωάννου Ὀλυμπίου, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ τελειοποιηθῇ περὶ τὴν ἀνατομίαν, ὅπως μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ καταστῇ χρήσιμος προπαρασκευαστὴς τοῦ μαθήματος τούτου.

Οὕτω παρέχουσα τὰ μέσα ἡ Σύγκλητος εἰς τοὺς τελειοποιουμένους ἐν ταῖς μαθηματικαῖς ἐπιστήμαις, ἐν τῇ ὀρυκτολογίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀνατομίᾳ, ἐλπίζει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀνάπτυξιν τῶν γνώσεων τούτων.

Συγχρόνως ἐχορήγησε τὰ μέσα εἰς τὸν Καθηγητὴν τῆς φυσικῆς πρὸς σπουδαίαν αὔξησιν τῆς συλλογῆς τῶν ὀργάνων αὐτῆς. Ὁ κ. Στροῦμπος ἐπισκεφθεὶς τοὺς Παρισίους, δὶς ἀπέκτησεν ὄργανα ὀπτικῆς καὶ ἠλεκτρισμοῦ κατασκευασθέντα ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐπιτήρησιν παρὰ τῶν εἰδικῶν ἐργοστασιαρχῶν κκ. Dubosc καὶ Ruhmcorff· ἔχει ὅμως καὶ ἄλλων πολλῶν ἀνάγκην, εἰς ἃ οὐδεμία Σύγκλητος πιστεύομεν θέλει ἀρνηθῇ κατὰ μικρὸν νὰ δαπανήσῃ μέχρι τελείας συμπληρώσεως τῆς συλλογῆς. Τὰ δαπανηθέντα κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀνέρχονται εἰς δραχμὰς 4053,94.

Ἡ σύγκλητος ἐψήφισε καὶ ἄλλην δαπάνην μισθοῦ 250 φρ. κατὰ μῆνα μηχανικοῦ προσκλητέου ἐκ Γαλλίας πρὸς διατήρησιν ἀπάσης τῆς συλλογῆς τῶν ὀργάνων τῆς φυσικῆς, καὶ προπαρασκευὴν τῶν πειραμάτων διὰ τὰς παραδόσεις τοῦ τε καθηγητοῦ καὶ τῶν ὑφηγητῶν. Ἡ δαπάνη δὲν ἔγινε, διότι τὸ πρόσωπον δὲν εὑρέθη, ἄνευ δὲ τοιούτου ὑπευθύνου ἐπιμελητοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ ἡ χρῆσις τῶν ὀργάνων εἰς τοὺς ὑφηγητὰς, ὡς ἡ Σύγκλητος πολλάκις ἀπεφάνθη.

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν παραδόσεων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν διὰ τελειοτέρων πειραμάτων μέλλει ν' ἀποδειχθῇ ἐντὸς ὀλίγου τὸ συντελεστικώτερον μέσον πρὸς προσέλκυσιν τῶν νέων εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα· ἀλλ' ἔπρεπε καὶ ἐν τοῖς Γυμνασίοις κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος νὰ ἐξεγείρεται ζωηρότερον ἡ περιέργεια τῶν διδασκομένων πρὸς παρατήρησιν τῶν φυσικῶν φαινομένων, ὥστε οἱ φοιτῶντες εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἅμα ἐγγραφόμενοι ἀνυπομόνως νὰ σπεύδωσιν εἰς τ' ἀκροατήρια τῶν παραδόσεων ἐκείνων, ἐν αἷς δίδεται πληρεστέρα ἐξήγησις τῶν μὴ λυθεισῶν

ἀπορριῶν καὶ νέαι διαδέχονται αὐτὰς ἀνωτέρας τάξεως.

Διὰ τὴν παράδοσιν τῆς χημείας ἐν τοῖς Γυμνασίοις ἀπεκτήθησαν τ' ἀπαιτούμενα σκεύη καὶ τ' ἀντιδραστήρια, ἅτινα, ἐλπίζομεν, ὅτι θέλουσι διανεμηθῇ εἰς τὰ Γυμνάσια καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος.

Ὁ αὐτοματισμὸς ἐν τοῖς τοιούτοις δύναται πολὺ πλέον τοῦ *ἀνάγκασον αὐτοὺς εἰσελθεῖν*, καὶ ἰδοὺ ἔχομεν διδόμενα, ὅτι ἡ διαταραχθεῖσα ἰσορροπία μέλλει οἴκοθεν ν' ἀποκατασταθῇ.

Ἂν ἐπεκράτει ἡ αὐτὴ τάσις πρὸς τὴν νομικὴν σχολὴν καὶ ἡ αὐτὴ ἀναλογία συῤῥοῆς, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον μείζων ἀριθμὸς τῶν εἰς αὐτὴν ἐγγραφομένων. Τοὐναντίον εὑρίσκομεν, ὅτι κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐνεγράφησαν εἰς μὲν τὴν νομικὴν σχολὴν 105 νέοι φοιτηταὶ, εἰς δὲ τὴν ἰατρικὴν 112 καὶ εἰς τὰς ἄλλας σχολὰς ὁμοῦ 64. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι εἰμεθα μακρὰν τοῦ διπλασιασμοῦ.

Αὐτοὶ οὗτοι οἱ φοιτηταὶ ἐκπλήττονται ἐκ τῆς μεγάλης συῤῥοῆς ἐν τῷ δρυφράκτῳ τῆς νομικῆς σχολῆς, καὶ προαισθάνονται τοῦ μέλλοντος συναγωνισμοῦ τὰς πολυειδεῖς περιπλοκάς

Περὶ ἐξετάσεων.

Ἤδη διὰ τὰς ἐξετάσεις ἡ συῤῥοὴ εἶναι τοσαύτη, ὥστε μετὰ κόπου οἱ τελειόφοιτοι τῆς νομικῆς εὑρίσκουσι σειρὰν ἐπέκεινα τοῦ ἐνιαυτοῦ καραδοκοῦντες.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῆς Νομικῆς 122 ὑπῆρχον ἐκ τοῦ προηγουμένου ἔτους ἀνεξέταστοι. Εἰς τούτους προσετέθησαν 112 ὑποστάντες τὰς ἐγγράφους ἐξετάσεις, ὁμοῦ δὲ ἐκ τῶν 234 μόλις 77 ἔφθασαν νὰ ἐξετασθῶσιν. Ἐκ τῶν 77 ἐγένοντο 36 διδάκτορες καὶ 18 τελειοδίδακτοι, 3 δὲ ἀπεῤῥίφθησαν. Ἄρα ἐναπελείφθησαν ἀνεξέταστοι 157 ἐκ παρελθόντων ἐτῶν, καὶ νέος ἀριθμὸς προσετέθη τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅτε οἱ ἐξεταστέοι εἶναι ἤδη πλέον τῶν 250.

Ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ τὰς μὲν ἐγγράφους ἐξετάσεις ὑπέστησαν 50, δηλ. ἔλαττον τοῦ ἡμίσεως τῶν νομικῶν, τὰς δὲ προφορικὰς 40, ἐξ ὧν 38 ἐγένοντο διδάκτορες, δύο δὲ ἀπεῤῥίφθησαν. Ἐκ τῶν διδακτόρων τούτων 33 ὑπέστησαν τὰς πρακτικὰς ἐξετάσεις, ἐγένοντο δὲ δεκτοὶ 28 καὶ ἀπεῤῥίφθησαν 5.

Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ εὑρίσκομεν τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα. Τὰς ἐγγράφους ἐξετάσεις ὑπέστησαν 11, τὰς δὲ προφορικὰς 15, ἐξ ὧν ἐγένοντο παραδεκτοὶ 10, ἤτοι 3 διδάκτορες τῆς φιλολογίας καὶ 5 τελειοδίδακτοι, 1 διδάκτωρ τῶν μαθηματικῶν καὶ 1 τελειοδίδακτος, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπεῤῥίφθησαν.

Τὰς διδασκαλικὰς ἐξετάσεις ὑπέστησαν 3 τυχόντες πτυχίου ἑλληνοδιδασκάλου.

Ἐν τῇ φαρμακευτικῇ Σχολῇ, ἐξ ὑπέστησαν ἐγγράφους ἐξετάσεις, τὰς δὲ προφορικὰς 11, ἐξ ὧν 8 ἔλαβον πτυχίον, 3 δὲ ἀπεῤῥίφθησαν.

Ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ εἷς μόνος ὑπέστη ἐγγράφους ἐξετάσεις, προφορικὰς δὲ οὐδείς.

Περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Καθηγητῶν.

Οἱ καθηγηταὶ ἅπαντες ἐξεπλήρωσαν μετὰ ζήλου τὸ καθῆκον αὐτῶν, ἐπιμελῶς διδάξαντες τὰ διὰ τῶν προγραμμάτων προκηρυχθέντα μαθήματα, πλὴν μιᾶς μόνης ἐξαιρέσεως, τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς Θεολογίας, ἣν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Τήνου καὶ Σύρου, παρεπιδημῶν ἐνταῦθα ὡς μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀνήγγειλεν ἐν τῷ χειμερινῷ προγράμματι, μὴ λησμονῶν, ὅτι ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ ἤρξατο τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἐκπαιδεύσεως καὶ ὅτι διατελεῖ πάντοτε ἐπίτιμος καθηγητής.

Τὴν ὑπόσχεσιν τῆς παραδόσεως δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ προσκληθεὶς εἰς ὑψηλοτέραν ἀποστολήν.

Ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπίσκεψις τοῦ ἡμετέρου ἀρχιεπισκόπου πρὸς ἐγκαίνισιν ἐκκλησίας τῶν ἐκεῖ παρεπιδημούντων ὁμοδόξων, ὑπῆρξεν ἀφορμὴ προσεγγίσεως τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς πρέπει εἰς τοὺς ἀληθεῖς καὶ εἰλικρινεῖς τοῦ Εὐαγγελίου ὀπαδούς. Αἱ ἐθνικαὶ καὶ φυλετικαὶ διαφοραὶ, πολλὰ ἱστορικὰ αἴτια καὶ ἡ ποικιλία τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας ἐπέφερον τὴν διάσχισιν τῶν δογμάτων· ἀλλ' εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ἀνήκει νὰ καταδείξῃ, ὅτι μεταξὺ χριστιανῶν οὐδέποτε δύναται νὰ παύσῃ ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη, εἰ καὶ μέχρι κεραίας ἐν πᾶσι δὲν ὁμοφρονοῦσιν. Αἱ ἀπονεμηθεῖσαι τιμαὶ εἰς τὸν ἡμέτερον ἀρχιεπίσκοπον παρὰ τῶν κορυφαίων τῆς ἀγγλικῆς ἐκκλησίας καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐν τοῖς πράγμασι, μηδ' αὐτῆς τῆς εὐσεβεστάτης Ἀνάσσης ἐξαιρουμένης, συνεκίνησαν ὅλους τοὺς ὁμοδόξους μέχρι τῶν βαθυτάτων μυχῶν τῆς καρδίας καὶ κατέδειξαν, ὅτι πλείονα εἶναι τὰ ἑνοῦντα τὰς χριστιανικὰς ταύτας ἐκκλησίας ἢ τὰ χωρίζοντα, καὶ πάλιν ὅτι ἐκεῖνα ἐπικρατοῦσι τούτων· εἴθε ἅπασαι αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι νὰ μιμηθῶσι τὸ αὐτὸ παράδειγμα, ὅπως ἐκλείψῃ πᾶσα αἰτία μίσους ἐκ μέσου τῆς ἀνθρωπότητος, ἣν ὁ διδάσκαλος τοῦ θείου λόγου ἦλθε νὰ συμφιλιώσῃ, οὐχὶ ν' ἀπεχθρεύσῃ. Ὁ εἰκοστὸς αἰὼν ἐγγίζει, καὶ πᾶν ἀνθρώπινον ἔργον συντελέσαν εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν καταπίπτει πρὸς θρίαμβον τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας.

Τὴν πρόοδον ταύτην τῆς ἀνθρωπότητος διδασκόμεθα ἐκ τῆς γενικῆς ἱστορίας, ἧς τὸ μάθημα ἤρξει παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἐν τοιούτῳ πνεύματι εὐδοκίμως διδάξαντος κ. Δ. Ν. Βερναρδάκη.

Ἀντ' αὐτοῦ διωρίσθη ἤδη ὁ κ. Γρηγόριος Γ. Παπαδόπουλος ὡς ἐπίτιμος καθηγητής. Αἱ ποικίλαι

αὐτοῦ γνώσεις καὶ ἡ μακρὰ περὶ τὴν διδασκαλίαν πεῖρα παρέχουσι μεγάλας ἐλπίδας, ἃς ταχέως μέλλουσι νὰ παρακολουθήσωσι τὰ πράγματα.

Κατὰ τὰ λοιπὰ οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο, ἢ ὅτι κατὰ τὸν νόμον ΦΔΤ' ηὐξήθη κατὰ 50 δραχμὰς ὁ μηνιαῖος μισθὸς τῶν καθηγητῶν κκ. Α. Βιτσάρη, Σ. Φιντικλέους καὶ Ν. Δαμασκηνοῦ.

Ὁ ἀξιότιμος καθηγητὴς τῆς θεολογικῆς σχολῆς κ.Π. Ῥομπότης, μετὰ τὴν εἰς ἱερέα χειροτονίαν, ἐτιμήθη ὁμοθύμῳ δόγματι τῶν καθηγητῶν τῆς σχολῆς ταύτης τῷ τοῦ διδάκτορος τῆς θεολογίας διπλώματι, ἕνεκα τῆς πολυετοῦς καὶ εὐδοκίμου αὐτοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίας καὶ τῶν ἀξιολόγων συγγραφῶν. Διὰ τοιαύτης πράξεως δικαίας ἐκτιμήσεως μαρτυρεῖ ἡ θεολογικὴ Σχολὴ τὴν ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσαν ἁρμονίαν.

Περὶ ὑφηγητῶν.

Ἐκ τῶν ὑφηγητῶν μετὰ ζήλου ἐδίδαξαν τὰ ἐν τοῖς προγράμασιν ἀναγγελθέντα μαθήματα οἱ κ. κ. Ζῆκος Ῥώσης, Ἀριστείδης Οἰκονόμου, Δημήτριος Γ. Ῥάλλης, Ἰωάννης Χατζῖσκος, Γεώργιος Καραμήτσας. Σωκράτης Τσιβανόπουλος, Λέανδρος Δόσιος καὶ Δημήτριος Κοκκίδης. Εἰς τοὺς ὑφηγητὰς προσετέθη διὰ τὸ μάθημα τῆς μαιευτικῆς ὁ κ. Δημ. Κόνσολας, διδάκτωρ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστιμίου.

Διὰ β. διατάγματος 26 Δεκεμβρ. 1869 ἐκανονίσθησαν ἀκριβέστερον τ' ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἄδειαν ὑφηγεσίας.

Μετὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας δὲν ἠδυνήθην νὰ συμβιβάσω τὴν ἐν Ἄρ. 4 διάταξιν, ὅτι ὁ μὴ ἀρξάμενος τῆς διδασκαλίας ἐντὸς ἓξ μηνῶν καὶ ὁ διακόψας τὰς παραδόσεις πλέον τῶν ἓξ μηνῶν ἀποβάλλει τὸ τῆς ὑφηγεσίας δικαίωμα.

Ἡ ὑφηγεσία εἶναι συνέπεια τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος, δι' οὗ μαρτυρεῖται ἡ πρὸς τὸ διδάσκειν ἱκανότης. Ἡ ἰδιαιτέρα δοκιμασία, μεθ' ἣν δίδεται ἡ ἄδεια, προσαπαιτεῖται ὅπως βεβαιωθῇ, ὅτι ὁ ἐν γένει ἔχων τὴν πρὸς τὸ διδάσκειν ἱκανότητα προπαρεσκευάσθη εἰδικῶς εἰς τὸ μάθημα, ὅπερ ἐπαγγέλλεται νὰ διδάξῃ. Πῶς τοιαῦτα προσόντα μετὰ ἑξαμηνίαν ἀποβάλλονται; Δεχόμεθα ταχα ὅτι μετὰ ἓξ μῆνας λησμονεῖται ἡ ἐπιστήμη καὶ νέαι ἀπαιτοῦνται δοκιμασίαι; Ἢ τάχα ὁ ὑφηγητὴς ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις, καὶ ὡς μὴ ἐκπληρῶν αὐτὰς τιμωρεῖται; Ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ δικαιώματα.

Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν εἰσέτι νὰ πεισθῶμεν, ὁποῖαι ὠφέλειαι δύνανται νὰ παραχθῶσιν ἐκ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας, καὶ διὰ τοῦτο τείνομεν εἰς τὴν αὔξησιν προσκομμάτων. Ὁ πρὸ ὀλίγου μνημονευθεὶς καθηγητὴς τῆς κλινικῆς ἐν Στρασβούργῳ πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ θεσμοῦ τούτου εὑρίσκει λίαν σπουδαῖον τὸν ἐν τοῖς Γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις ἐπικρατήσαντα κανόνα, ὅτι τὸ αὐτὸ δύναται ἡ πιστοποίησις ἀκροάσεως μαθήματος παρὰ ὑφηγητῇ, ὅσον παρὰ καθηγητῇ. Τί ἄλλο δηλοῖ ἡ ἄδεια τοῦ διδάσκειν, ἢ ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ ὑφηγητοῦ δὲν εἶναι ἀπώλεια χρόνου; Μὴ νομίσωμεν ὅτι ὁ φοιτητὴς δὲν εἶναι παρ' ἡμῖν ἱκανὸς, ὅπως ἐν Γερμανίᾳ, νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τίνος παραδόσεως μᾶλλον ὠφελεῖται, ἐκ τῆς τοῦ ὑφηγητοῦ ἢ ἐκ τῆς τοῦ καθηγητοῦ. Παρ' ἡμῖν ὅμως ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ προτιμήσῃ τὸν ὑφηγητὴν ὁ φοιτητὴς, εἰ καὶ διδάσκοντα μεθοδικώτερον, διότι ἡ πιστοποίησις τοῦ ὑφηγητοῦ οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Διὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν ὁ ὑφηγητὴς δὲν δύναται νὰ σχηματίσῃ ἀκροατήριον, εἰ μὴ ἐκ τῶν περιέργων, εἰς οὓς περισσεύει χρόνος. Τοιοῦτοι δὲν εἶναι πολλοὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ δὲν παρακολουθοῦσιν ἐπὶ πολλὰς ἑξαμηνίας τὸν ὑφηγητὴν, ἐπὶ τέλους παύοντα δι' ἔλλειψιν ἀκροωμένων καὶ ἐν τούτοις τιμωρούμενον διὰ τῆς στερήσεως τοῦ δικαιώματος.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΠΟΙΗΜΑΤΙΑ.

(Ἴδε φυλλ. 500, σελ. 475.)

Η'.

ΣΕ ΠΡΟΣΜΕΝΩ κλπ.

Σὲ προσμένω τρεῖς ὥρας, φιλτάτη!
Καὶ αἱ ὧραι μοὶ φαίνοντ' αἰῶνες,
Φεῦ! τὸ στῆθός μου πόνος σπαράττει·
Τὸ ταράττουν παθῶν κυκεῶνες.

Τὰς θυέλλας του νὰ κατευνάσῃς
Ἐσὺ, φίλη μου, δύνασαι μόνη,
Ἐσὺ μόνη ἐντός μου ἀνάσσεις
Ἓν σου νεῦμα τὸ πᾶν κατορθόνει.

Σὲ προσμένω· ἐλθὲ εἰς τὸ μέρος,
Ὅπου μόνη ἐχθὲς μ' εἶχες δεῖξει·
Ἐλθὲ, φίλη μου, πρὶν τοῦ ἀέρος
Ἡ πνοὴ τὴν πναῆν μου συμπνίξῃ.

Εἶναι ὥρα νυκτὸς δωδεκάτη
Καὶ τὰ πάντα σχεδὸν ἡσυχάζουν·
Δὲν ἀκούεις, δὲν βλέπεις, φιλτάτη!
Οἱ ἀλέκτορες μόνοι φωνάζουν...

Σὲ προσμένω, καὶ πῶς, ὦ φιλτάτη;
Σὲ προσμένω, ἂν ἤξευρες μόνον!
Πόσον πλῆθος συντρίβει, σπαράττει
Τὴν ψυχήν μου πικρῶν ἀλγηδόνων!

Θ'.

Η ΠΤΩΧΗ ΚΟΡΗ.

(Ἐκ τῶν τῆς Κ. Μαρίας Στράτς).

Ὦ! μὴ ἐρώτα διατί με πνίγουν στόνοι τόσοι!
Ὦ! μὴ ἐρώτα διατί τὰ δάκρυά μου τρέχουν·
Τὰ χείλη μου διέταξα ἐγὼ νὰ σιωπῶσι,
Ἂν καὶ νὰ ὁμιλήσωσιν ἐπιθυμίαν ἔχουν.

Ναὶ μή· · · καθότι ἤθελες ἀναμφιβόλως φρίξει,
Ἂν ὅλην ἤθελες ἰδεῖ τὴν μαύρην μου καρδίαν·
Τοὺς μυστικούς μους στοχασμοὺς ἂν ἤθελον σοὶ δείξει,
Τὴν λύπην μου τὴν φλογερὰν, τὴν λύπην τὴν βαθεῖαν.

Νὰ βλέπω πάντοτε αὐτὰ τὰ κάλλη του τὰ τόσα,
Αὐτὸ τὸ πλῆρες πνεύματος, τὸ σπινθοβόλον ὄμμα,
Ὅπερ σχεδὸν ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψῃ γλῶσσα · · ·
Δὲν ἐννοῶ ἐπὶ τῆς γῆς πῶς σύρομαι ἀκόμα!

Ἂς μὲ καλῇ παράφρονα ἀδίκως ἢ δικαίως.
Ἂς φλυαρῇ περὶ ἐμοῦ ὁ κόσμος ὅ,τι θέλει,
Θέλει μοὶ εἶσθαι προσφιλὴς διὰ παντὸς ὁ νέος,
Καὶ περὶ ἄλλου οὐδενὸς ἐπὶ τῆς γῆς μοὶ μέλει · · ·

Ὦ! ἐννοῶ· ἀδύνατον κανεὶς νὰ καταλάβῃ,
Πῶς πτωχὴ κόρη, ὡς ἐγὼ, ἠμπόρει νὰ τολμήσῃ
Ὑπὲρ αὐτοῦ διακαῆ ἀγάπην νὰ συλλάβῃ,
Ἢ μόνον βλέμμα ἐμπαθὲς πρὸς τοῦτον ν' ἀτενίσῃ!

Καὶ ὅμως εἶναι ἱερὰ ἀγάπη μου ἡ τόση·
Καὶ ὅμως εἶναι καθαρὰ καρδία μου ἡ φίλη·
Κ' ἐμὲ ὡσαύτως τὴν πτωχὴν πολλοὶ μὲ ἀγαπῶσι,
Πλὴν μειδιῶντα σιωποῦν τὰ νεαρά μου χείλη.

Ἐδῶ εἰς τῆς καρδίας μου τὰ βάθη ἐμφωλεύει
Μικρότατον σκωλήκιον πρὸ χρόνων, καὶ ἠρέμα
Βιβρώσκει τὴν καρδίαν μου, ὁπότε βασιλεύει
Γαλήνη, ὅτε—θύελλα, μοῦ ἐκμυζᾷ τὸ αἷμα!

Καὶ τοῦτο θέλει, φεῦ! ἐντὸς ὀλίγου ἐξαντλήσει
Τοὺς ἀφορήτους πόνους μου, τὰς λύπας τὰς βαθείας.
Ἀλλὰ, εἰπέ μοι, δύναται κανεὶς ποτὲ νὰ ζήσῃ
Ἄνευ διόλου αἵματος καὶ ἄνευ τῆς καρδίας;

Ι'.

ΕΙΣ ΜΙΑΝ.

Μὲ θαμβόνει ἡ σὴ ὡραιότης·
Μὲ ἐκπλήττει αὐτό σου τὸ πνεῦμα·
Ὅστις εἴπῃ—δὲν εἶσαι θεότης
Θέλει εἴπει τὸ μέγιστον ψεῦμα.

Εἰπὲ μόνη—θνητὴ ἐὰν ἄλλη
Εἰς τὸν κόσμον εὑρίσκηται τοῦτον,
Ἀπερίγραπτα ἔχουσα κάλλη,
Εὐφυΐας ἀπέραντον πλοῦτον!

Εἶσαι μόνη εἰς τοῦτον τὸν κόσμον
Ἡ μαγεύουσα πάντας ἐξίσου·
Κῆπος πλήρης ἀνθέων εὐόσμων,
Ἐπιγείου οὐρὶ παραδείσου.

Σὲ λατρεύω, οὐράνιον πλάσμα!
Καὶ ζωὴν ἡ λατρεία μοὶ δίδει.
Τοῦ λοιποῦ πᾶν τῆς Μούσης μου ᾆσμα
Περὶ σὲ θέλει στρέφεσθαι ἤδη · · ·

ΙΑ'.

Η ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΗ.

Αὐτή σου ἡ διαγωγή τί ἄρά γε σημαίνει;
Πῶς τόσον χρόνον σιωπᾷς;
Ἐνόμιζον—μὲ ἀγαπᾷς,
Ποτὲ πλὴν ἡ καρδία σου δὲν ἦτο τετρωμένη.

Ἂν μὲ ἠγάπας, ἤθελες μοὶ γράφει πᾶσαν ὥραν·
Μὴ ἡ ταλαίπωρος ἐγὼ
Ἀπὸ τὰ δάκρυα πνιγῶ,
Καὶ ξένοι μὴ μὲ θάψωσιν ἐδῶ εἰς ξένην χώραν.

Ὁπότε πρὸ τριῶν μηνῶν ἐντεῦθεν ἀνεχώρεις
Δὲν μ' ἔλεγες, ὅτι πολλὰς
Θέλεις μοὶ γράφ' ἐπιστολάς;
Δὲν μ' ἔλεγες νὰ μὴ θρηνῶ, καὶ δὲν μὲ παρηγόρεις;

Τρεῖς μῆνας ἐσιώπησα· κατέπιά τρεῖς μῆνας
Τὰ δάκρυά μου τὰ πικρά · · ·
Καὶ τόρα εἶμαι ὡς νεκρὰ,
Καὶ τρέμω ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας!

Τρεῖς μῆνες ἀτελεύτητοι, ὡς τρεῖς βαρεῖς αἰῶνες,
Ἐμάρανον διὰ παντὸς
Τὰ κάλλη μου, κ' ἐδῶ ἐντὸς
Τῆς δυστυχοῦς καρδίας μου φωλεύουν ἀλγηδόνες.

Ὦ! θεραπείαν τῶν πληγῶν νὰ εὕρω ἐδῶ κάτω
Ἀδύνατον εἰς τὸ ἑξῆς·
Σὺ ἀπονώτατα τὰς ξεῖς,
Καὶ δὲν σοὶ μέλει ἂν ἐγὼ σφαδάζω καὶ φρυάττω.

Τῆς εὐτυχίας ὁ καιρὸς παρῆλθεν ὁ ἡδύπνους!
Παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτί!
Καὶ ἡ ζωή μου ὡς λεπτὴ
Ἀράχνη διαῤῥήγνυται εἰς νύκτας τὰς ἀύπνους · · ·

Τὸν κόσμον τὸν ἐμίσησα· τοῦ βίου μου τὸ νῆμα
Εἴθε ταχέως νὰ κοπῇ,
Καὶ βαθυτάτη σιωπὴ
Νὰ περιβάλῃ τὸ ψυχρὸν καὶ πρόωρόν μου μνῆμα!

Ἀφοῦ μὲ ἐγκατέλιπες σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως,
Τί ἡ ζωὴ μὲ ὠφελεῖ;
Ὑπέφερα ἤδη πολὺ,
Νὰ ὑποφέρω τοῦ λοιποῦ δὲν εἶναι πλέον τρόπος!

Ὑγείαινε· σοὶ εὔχομαι εὐδαιμονίαν πλήρη·
Μὴ σὲ παιδεύσῃ ὁ Θεὸς
Ἐπὶ τῆς γῆς ἀνηλεῶς,
Δι' ὅσα σὺ μοὶ ἔκαμες, ἀλλὰ νὰ σὲ οἰκτείρῃ · · ·

ΙΒ'.

ΤΟ ΔΩΡΟΝ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Δερζάβην).

«Ἰδοὺ λάβε,» μὲ λέγ' ὁ Ἀπόλλων·
«Αὕτη εἶναι ἡ λύρα ἐκείνη,
Ἧς ὁ τόνος ὁ ἥδιστος ὅλων
Τὰς ψυχὰς ἠμπορεῖ νὰ ἡδύνῃ.

Μεγιστᾶνας καὶ ἄνακτας ψάλλε·
Ἀγαπῶσι νὰ ψάλλωνται οὗτοι·
Διὰ ταύτης τῆς λύρας μεγάλαι
Ἀποκτῶνται καὶ δόξαι καὶ πλούτη.

Ἐὰν ὅμως οὐδόλως σοὶ μέλῃ
Περὶ τούτων τῶν δώρων τῆς τύχης,
Σὺ τοῦ ἔρωτος ψάλλε τὰ βέλη,
Ἴσως τότ' εἰς αὐτὸ ἐπιτύχεις.»

Καὶ τὴν λύραν αἱ χεῖρές μου κρούουν,
Αἱ χορδαὶ ἀληθῆ πέμπουν τόνον.
Ἀλλὰ ποῖοι προθύμως μ' ἀκούουν;
Αἱ ὡραῖαι μ' ἀκούουσι μόνον!

Εἶμ' εὐγνώμων, θεὲ τοῦ ἡλίου!
Διὰ τοῦτο τὸ θεῖόν σου δῶρον·
Ἐὰν βίον δὲν ἄγω πλουσίου,
Αἱ ὡραῖαι μοὶ φέρουσι φόρον.

ΑΘ. Π. ΠΗΛΙΚΑΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΦΡΟΝΙΜΟΣ ΙΝΔΟΣ. Περουβιανός τις ἀπολέσας τὸν ἵππον αὐτοῦ ἀνεκάλυψε μετὰ ἐπίμονον ἔρευναν τὸν κλέπτην, Ἱσπανὸν τὸ γένος, ὃν καὶ κατεμήνυσεν εἰς τὸν ἁρμόδιον δικαστήν. Οὗτος δὲ διέταξε νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ οἱ δύο. Καὶ ὁ μὲν Ἱσπανὸς, ἀρνούμενος τὴν κλοπὴν, προέτεινε νὰ ὁρκισθῇ ὅτι ὁ ἵππος ἀνῆκεν αὐτῷ. Ὁ δὲ ταλαίπωρος Περουβιανὸς εὑρίσκετο εἰς δεινὴν θέσιν, διότι τούτου γινομένου θὰ ἔχανε τὴν δίκην. Αἴφνης ὅμως ῥίψας ἐπανωφόριον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἵππου καὶ καλύψας αὐτὸν εἶπε τῷ Ἱσπανῷ ταῦτα· «Ἂν τῷ ὄντι αὐτὸς εἶναι ὁ ἵππος σου, βεβαίως γινώσκεις ποῖος τῶν δύο ὀφθαλμῶν εἶναι βεβλαμμένος.» Ὁ δὲ Ἱσπανὸς μετά τινος δισταγμοῦ προερχομένου ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μαντεύσῃ ἐπιτυχῶς, ἀπεκρίθη· «Ὁ ἀριστερός.» «Ἂς μοὶ ἐπιτρέψῃ ἡ ἐξοχότης σας νὰ εἴπω, ἀνέκραξεν ὁ Ἰνδὸς ἀποκαλύψας τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου, ὅτι καὶ οἱ δύο ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἶναι ὑγιεῖς.» Ὁ δικαστὴς ἐννοήσας τότε τὴν δολιότητα τοῦ Ἱσπανοῦ καὶ θαυμάσας τὴν εὐφυΐαν τοῦ Ἰνδοῦ, διέταξε νὰ ἀποδοθῇ ὁ ἵππος εἰς τοῦτον, ἐκεῖνον δὲ κατεδίκασε νὰ πληρώσῃ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης καὶ νὰ φυλακισθῇ.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ. Ὅ,τι ἡ γλυπτικὴ εἶναι ὡς πρὸς τεμάχιον μαρμάρου, ἀπαραλλάκτως εἶναι καὶ ἡ ἀνατροφὴ πρὸς ἀνθρωπίνην ψυχήν. Ὁ φιλόσοφος, ὁ ἅγιος, ὁ ἥρως, ὁ σοφὸς, ὁ καλὸς καὶ ὁ μέγας ἀνὴρ πολλάκις κεῖται κεκρυμμένος ἐντὸς ἀνθρώπου τοῦ ὄχλου, τὸν ὁποῖον κατάλληλος ἀνατροφὴ θὰ ἀπεκάλυπτε καὶ θὰ ἔφερεν εἰς φῶς. Ἡ ἀνατροφὴ ὄχι μόνον ἀνυψόνει τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω τῶν ὁμοίων αὐτοῦ, ἐκείνων οἵτινες δὲν ἔτυχον τοιαύτης, καὶ ἑλκύει τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ πολυτιμοτέρα γίνεται ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν, καθιστῶσα αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ κόσμου. Ἂν καὶ πολλὰ καὶ λαμπρὰ παραδείγματα καλῆς ἀνατροφῆς βλέπομεν ἔν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀμερικῇ, ἂς λάβωμεν ὅμως μόνον ἓν ἐκ τῶν συγκριτικῶς σκοτεινῶν χρόνων, ὅτε ἡ παιδεία ἐπεζητεῖτο καὶ ἐκαλλιεργεῖτο ὑπὸ ὀλίγων, ἐκτὸς ἐκείνων οἵτινες ἔμελλον νὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὸν θρησκευτικὸν βίον.

Ἀλφρέδος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας (τῷ 871) διὰ συνετῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων καὶ ἐνισχύσεως τῶν γραμμάτων, ἀπήλαυσε τοῦ τίτλου Μέγας. Πρὸ αὐτοῦ ἡ καλλιέργεια τοῦ νοὸς ἦτο τοσοῦτον σπανία, ὥστε ὀλίγοι ἐγνώριζον τὸ ἀναγινώσκειν· ὁ δὲ Ἀλφρέδος, ἂν καὶ ὁ πατήρ του ἀνετράφη διὰ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὶς ὑπῆγεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἂν καὶ διέμεινε χρόνον τινὰ εἰς Παρισίους ὅπου Κάρολος ὁ Μέγας διήγειρε τὸν ζῆλον τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν παιδείαν, ὁ νέος, λέγω, ἡγεμονόπαις ἂν καὶ εἶχεν ὅλα ταῦτα τὰ προσόντα καὶ τὰς εὐκολίας, ἔφθασεν εἰς τὸ ἑνδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ χωρὶς κἂν νὰ μάθῃ νὰ ἀναγινώσκῃ, καὶ πιθανὸν ποτὲ νὰ μὴ ἀπέκτα τὴν κλεῖδα τὴν εἰσαγαγοῦσαν αὐτὸν εἰς τὴν παιδείαν, ἂν δὲν εἶχε τὴν μητρυιάν του Ἰουδὶθ, τὴν ἐγγονὴν Καρόλου τοῦ Μεγάλου.

Ἡ Ἰουδὶθ ἐκάθητό ποτε περιεστοιχισμένη ὑπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, κρατοῦσα χειρόγραφον κομψῶς ἐζωγραφημένον ἀγγλοσαξωνικῆς ποιήσεως. Τὰ παιδία ἐθαύμαζον τὰς ζωγραφίας, καὶ ἡ Ἰουδὶθ ἔκρινεν ὅτι ἡ περίστασις ἦτο καλὴ ὅπως διεγείρῃ τὸν ζῆλον αὐτῶν πρὸς τὰ γράμματα· εἶπε δὲ ὅτι θὰ ἐχάριζε τὸ χειρόγραφον εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρῶτον θὰ ἀνεγίνωσκεν αὐτό. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀλφρέδου, ἂν καὶ πλέον ἡλικιωμένοι, ἀκούσαντες τὴν πρότασιν πολλὰ ἐπιπολαίως, οὐδένα κόπον κατέβαλον ὅπως ἀποκτήσωσι τὸ δῶρον· ὁ Ἀλφρέδος μόνος ᾐσθάνθη εὐθὺς μεγίστην ἐπιθυμίαν νὰ κερδήσῃ τὸ βραβεῖον· ὅθεν λαβὼν τὸ χειρόγραφον, εὗρε διδάσκαλον καὶ κατεγίνετο μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς, ὥστε μετὰ μικρὸν ἐγένετο κύριος τοῦ βραβείου. Ἡ εὐχαρίστησις τὴν ὁποίαν προὐξένησεν εἰς αὐτὸν ἡ μικρὰ αὕτη μάθησις, ἐξύπνισε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἔτι πλείονα, ὥστε ἤρχισεν εὐθὺς νὰ σπουδάζῃ τὴν λατινικὴν, καὶ τοσοῦτον ἐπέτυχεν ὥστε οὐ μόνον ὁ ἴδιος ἐγένετο σοφὸς διαδοὺς καὶ διάφορα ἔργα ἴδια αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν λαὸν αἱ συμβουλαὶ καὶ τὰ παραδείγματα αὐτοῦ ἐνέπνευσαν τὴν διάθεσιν τῆς διανοητικῆς ἀγωγῆς.

Προσεκάλει δὲ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ τοὺς πεπαιδευμένους τῶν διαφόρων ἐθνῶν καὶ ἀντήμειβεν αὐτοὺς γενναίως, καὶ τοσοῦτον ἐνεθάρρυνε τοὺς καλλιεργοῦντας τὰ γράμματα, ὥστε εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται ὁ μεγαλήτερος ἔπαινος ὁ δυνάμενος ν' ἀπαθανατίσῃ τὴν μνήμην μονάρχου. Ἀφῆκε δὲ τὸν λαὸν αὐτοῦ πολὺ πλέον πεφωτισμένον καὶ πεπολιτισμένον ἢ πρότερον.

«Εἴπερ ἀξιοῦμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἐκόντας δεῖ ποιεῖν ὃ πλείστου ἄξιον φαίνεται εἶναι.» Ξενοφ.

*
* *

«Ἔστιν ἐλευθέρῳ ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων αἰσχύνη.» Δημοσθ.

*
* *

«Δεινὸν τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν.» Ἰσοκρ.

*
* *

«Τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.» Ἰφικρ.